

Suomen mahdollinen liittyminen Lontoon sopimukseen: Vaikutusarvio

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu
Konserni
27/2009

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
ARBETS- OCH NÄRINGSMINISTERIET
MINISTRY OF EMPLOYMENT AND THE ECONOMY

KALLE MÄÄTTÄ – ANSSI KEINÄNEN

Suomen mahdollinen liittyminen Lontoon sopimukseen: Vaikutusarvio

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja

Konserni

27/2009

Tekijät Författare Authors		Julkaisuaika Publiceringstid Date	
Kalle Määttä Anssi Keinänen		Toukokuu 2009	
		Toimeksiantaja(t) Uppdragsgivare Commissioned by	
		Työ- ja elinkeinoministeriö Arbets- och näringsministeriet Ministry of Employment and the Economy	
		Toimielimen asettamispäivä Organets tillsättningsdatum Date of appointment	
		26.8.2008	
Julkaisun nimi Titel Title			
Suomen mahdollinen liittyminen Lontoon sopimukseen: Vaikutusarvio			
Tiivistelmä Referat Abstract			
Vuonna 2000 solmittiin Euroopan patenttisopimuksen (European Patent Convention, EPC) 65 artiklan soveltamista koskeva liiteasiakirja. Tätä asiakirjaa kutsutaan yleisesti Lontoon sopimukseksi. Sopimuksen tarkoituksena on alentaa eurooppapatentteihin liittyviä kustannuksia vähentämällä eurooppapatenttien yhteydessä vaadittavien käännöksien määrää. Työ- ja elinkeinoministeriö asetti 26.8.2008 työryhmän käsittelemään Lontoon sopimusta. Työryhmän tehtävänä on selvittää Lontoon sopimukseen liittymisen vaikutukset sekä tehdä esitys siitä, tuleeko Suomen liittyä Lontoon sopimukseen. Jos työryhmä päätyy liittymistä puoltavaan ratkaisuun, sen tulee myös valmistella lainmuutokset hallituksen esitystä varten. Lontoon sopimusta käsittelevä työryhmä katsoi tarpeelliseksi teettää työnsä tueksi vaikutusarvion Lontoon sopimukseen liittymisen vaikutuksista. Työ- ja elinkeinoministeriön toimeksiannosta vaikutusarvion tekivät professorit Kalle Määttä ja Anssi Keinänen Joensuun yliopistosta. Vaikutusarviota varten on kartoitettu Lontoon sopimusta koskeva kansainvälinen kirjallisuus sekä aihetta sivunneet aiemmat kansalliset selvitykset. Lisäksi sen yhteydessä on tehty laajahko kyselytutkimus, jota on täydennetty haastatteluin. Myös EPC-maiden viranomaisille on tehty lyhyt kysely. Vaikutusarviossa selvisi, että pääosa patenttoinnin seurannasta tapahtuu englanniksi, kun taas pelkästään suomeksi tapahtuva patenttoinnin seuranta on harvinaista. Käännösten myöhäisen jättämisajankohdan katsottiin heikentävän niiden käyttökelpoisuutta. Kuitenkaan niille, jotka käyttävät patenttoinnin seurannassa englantia, ei asialla ollut merkitystä. Lontoon sopimukseen liittyminen olisi suurimmalle osalle suomalaisyrityksiä kustannusneutraali toimenpide, koska ne usein ovat jo hakeneet kansallista suomalaista patenttia, eivätkä näin ollen saata eurooppapatentteja voimaan Suomessa ja ne ovat jo saaneet Lontoon sopimuksen tuoman hyödyn, kun avainmarkkinamaat ovat liittyneet sopimukseen. Kuitenkin useat vaikutusarvion yhteydessä toteutettuun kyselyyn vastaajat uskoivat, että Lontoon sopimuksen myötä patentointikustannukset alenisivat ja runsas kolmasosa vastaajista katsoi, että myös kotimaisten yritysten kilpailukyky paranisi. Lontoon sopimuksen voimaantulon kansainvälisesti ei katsottu juurikaan vaikuttavan eurooppapatentin houkuttelevuuteen. Toisaalta kyselyyn vastaajat olivat kuitenkin varsin yleisesti sitä mieltä, että eurooppapatentti on muuttumassa ainakin vähän edullisemmaksi Lontoon sopimuksen myötä. Lontoon sopimukseen liittymisen vaikutukset vaihtelisivat varsin paljon eri toiminnanharjoittajaryhmien välillä. Patentti- ja rekisterihallituksen osalta vaikutukset riippuisivat paljon mahdollisen patenttoinnin määrän muutoksista. Vaikutusarvion pohjalta ei voitu tehdä yksiselitteistä arviota patenttiasiamiehiin ja -toimistoihin kohdistuvista vaikutuksista. Patenttitoimistot itse kuitenkin uskoivat muutoksesta aiheutuvan palvelukysynnän huomattavan vähenemisen, josta aiheutuisi huomattavia taloudellisia menetyksiä. Vaikutukset nähtiin patenttitoimistojenkin taholta kuitenkin vaihtelevina. Kääntäjät, etenkin sellaiset freelance-kääntäjät, jotka ovat erikoistuneet eurooppapatenttien kääntämiseen, uskoivat tulojensa vähenevän huomattavasti. Pk-yritysten kannalta sopimukseen liittyminen lienee vaikutuksiltaan lähinnä kustannusneutraali. Suuret yritykset ovat puoltaneet Lontoon sopimukseen liittymistä osana eurooppalaisen patenttijärjestelmän kehittämistä ja kustannusten karsimista.			
Työ- ja elinkeinoministeriön yhteyshenkilö: Työelämä- ja markkinaosasto/ Minna Tukiainen, puh. 010 606 4784			
Asiasanat Nyckelord Key words			
IPR, aineeton oikeus, teollisoikeus, patentit, Euroopan patenttisopimus, EPC, eurooppapatentti			
ISSN		ISBN	
1797-3554		978-952-227-196-9	
Kokonaissivumäärä Sidoantal Pages		Kieli Språk Language	Hinta Pris Price
107		Suomi, finska, finnish	20
Julkaisija Utgivare Published by		Kustantaja Förläggare Sold by	
Työ- ja elinkeinoministeriö Arbets- och näringsministeriet Ministry of Employment and the Economy		Edita Publishing Oy / Ab / Ltd	

Esipuhe

Työ- ja elinkeinoministeriö asetti 26.8.2008 työryhmän käsittelemään Lontoon sopimusta tehtävänänsä selvittää Lontoon sopimukseen liittymisen vaikutukset sekä tehdä esitys siitä, tuleeko Suomen liittyä Lontoon sopimukseen. Lontoon sopimukseksi kutsutaan vuonna 2000 solmittua Euroopan patenttisopimuksen (European Patent Convention, EPC) liiteasiakirjaa. Sopimus tuli voimaan 1.5.2008 ja sen tarkoituksena on alentaa eurooppapatentteihin liittyviä kustannuksia vähentämällä eurooppapatentin myöntämisen jälkeen vaadittavia käännöksiä (ns. voimaansaattamisvaihe). Sopimukseen liittyminen on valtioille vapaaehtoista. Tällä hetkellä sopimukseen on liittynyt 35 EPC-valtiosta 15. Ruotsi ja Tanska ratifioivat sopimuksen vuonna 2008.

Työnsä tueksi työryhmä päätti tilata vaikutusarvion Suomen mahdollisesta liittymisestä Lontoon sopimukseen. Vaikutusarvion laatijoiksi pyydettiin Joensuun yliopiston professorit Kalle Määttä sekä Anssi Keinänen.

Tutkimusta varten laadittiin laaja kyselytutkimus suomalaisille alan yrityksille, patenttitoimistoille, keksijöille, toimialajärjestöille sekä patenttikääntäjille. Kyselyyn vastattiin aktiivisesti ja vastauksia saatiin yli 200 kappaletta. Tutkimuksessa hyödynnettiin myös kansainvälistä oikeustaloustieteellistä kirjallisuutta, haastatteluita sekä EPC-maiden viranomaisilta saatuja vastauksia.

Vaikutusarvion pohjalta voidaan todeta, että Lontoon sopimuksen vaikutukset vaihtelisivat varsin paljon toiminnanharjoittajaryhmästä toiseen. Vaikutusarvion yleisenä johtopäätöksenä voidaan pitää, että liittyminen Lontoon sopimukseen olisi vaikutuksiltaan kustannusneutraali uudistus. Liittyminen Lontoon sopimukseen osaltaan alentaisi yritysten patentointikustannuksia, mutta on huomattava, että suomalaiset yritykset ovat saaneet hyödyn Lontoon sopimuksesta pitkälti jo nyt kun Suomen avainmarkkina-alueisiin kuuluvat valtiot ovat liittyneet sopimukseen. Vastaa- jista huomattava osa eli 41 prosenttia oli sitä mieltä, että laaja Lontoon sopimuksen voimaansaattaminen Euroopassa kehittäisi eurooppalaista patenttijärjestelmää paljon kustannustehokkaammaksi ja 38 prosenttia oli sitä mieltä, että eurooppalainen patenttijärjestelmä olisi jossain määrin kustannustehokkaampi laajan Lontoon sopimuksen voimaantulon myötä.

Liittymisen vaikutukset kohdistuisivat voimakkaimmin patenttijulkaisujen kääntäjiin, joille uudistuksella olisi merkittävä tehtäväksiintoja vähentävä vaikutus. Kääntäjät, jotka olivat keskittyneet patenttiasiakirjojen kääntämiseen EPO-kielestä suomeen, odottivat tulojensa vähenevän 90–100 prosenttia eli käytännössä toimintansa loppuvan kokonaan. Näitä kääntäjiä arvioidaan olevan Suomessa vajaa kaksisataa. Myös patenttitoimistot ja -asiamiehet katsoivat käännöstuottojensa vähenevän merkittävästi. Pk-yrityksille patentointikustannuksilla on olennainen merkitys. Suurille yrityksille uudistuksella ei olisi suurta käytännön merkitystä, koska ne toimivat jo

nyt pääosin englannin kielellä. Suuret yritykset ovat kuitenkin puoltaneet Lontoon sopimukseen liittymistä osana eurooppalaisen patenttijärjestelmän kehittämistä ja kustannusten karsimista. Kansainvälisissä tutkimuksissa patentoinnin kustannusten on arvioitu vähenevän 20 - 30 prosenttia Lontoon sopimuksen myötä, mikäli 15 valtiota liittyy sopimukseen. Keskimääräiset käännöskustannusten säästöt olisivat 3.600 euroa patenttia kohti.

Patentti- ja rekisterihallitukselle uudistuksella on merkitystä tulonmuodostuksen kautta. Tosin virastossa on jo pyritty sopeuttamaan toimintoja sen varalta, että Suomi liittyy Lontoon sopimukseen. Erityisen merkittävä seikka virastolle on se, että liittymisen myötä on todennäköistä, että kansallisten patenttihakemusten määrä vähenisi ja tämä merkitsisi virastolle huomattavaa tulonmenetystä. Tästä syystä työryhmässä on keskusteltu myös kansallisen patentin kieliregiimin muuttamisesta siten, että kansallisen patentin käsittelykieleksi ja voimaansaattamiskieleksi hyväksyttäisiin myös englanti, samalla tapaa kuin eurooppapatentin kohdalla, mikäli Lontoon sopimukseen liitytään. Tämän johdosta kyselyyn liitettiin myös kysymys kansallisen patentin kieliregiimin muuttamisesta edellä esitetyllä tavalla. Vastaajista kaksi kolmasosaa kannatti kansallisen patentin kieliregiimin muuttamista vastaamaan eurooppapatenttien osalta mahdollisesti tehtävää muutosta.

Vaikutusarviossa todettiin se mielenkiintoinen seikka, että patentoinnin seuranta tapahtuu ensisijaisesti englanniksi. Patentoinnin seurannan tapahtuminen pelkästään suomen kielellä osoittautui vastausten perusteella harvinaiseksi.

Työryhmä on ottanut työnsä lähtökohdaksi sen, että mikäli Lontoon sopimukseen liitytään, ei suomenkielisistä käännöksistä luovuta kokonaan vaan patenttijulkaisun ydinosa eli ns. vaatimusbosa jatkossakin käännetään suomeksi, jolloin muu patenttijulkaisu olisi englanniksi tai suomeksi. Valtaosa kyselyyn osallistuneista tuki työryhmän lähtökohtaa, sillä kaksi kolmasosaa vastanneista katsoi, että patenttivaatimusten olisi oltava vastedes suomeksi. Tosin kolmasosa piti suomenkielisiä vaatimuksia tarpeettomina. Lisäksi on huomattava, että enemmistö vastaajista näki, ettei tarvetta patentin selitysosan käännättämiseen olisi, jos ainoastaan patenttivaatimukset olisivat saatavissa suomeksi. Tosin myös vastakkaisia näkemyksiä esitettiin.

Työryhmän työ jatkuu vaikutusarvion tulokset huomioiden kesäkuun 2009 loppuun saakka, jolloin se luovuttaa raporttinsa työ- ja elinkeinoministeriölle.

Haluan kiittää tutkimuksen laatijoita professoreita Kalle Määttä ja Anssi Keinästä sekä tutkimusavustajaa kauppatieteiden ylioppilasta Anne Vanttista erinomaisesta tutkimuksesta sekä kaikkia haastatteluihin ja kyselyihin vastanneita tahoja.

MINNA TUKIAINEN

Hallitusneuvos

Sisälllys

Esipuhe	5
Sisälllys	7
Tiivistelmä	9
1 Johdanto	11
1.1 Kysymyksenasettelusta	11
1.2 Empiirisen aineiston kuvaus.....	14
1.3 Lontoon sopimuksen ratifiointitilanne.....	16
1.4 Hyvän patenttijärjestelmän ominaisuuksista	20
2 Lontoon sopimus aikaisemman tutkimuksen valossa	22
2.1 Lähtökohtia	22
2.2 Missä määrin Lontoon sopimus alentaa patentoinnin kustannuksia?	23
2.3 Käännöskustannussäästöjen seurannaisvaikutuksia	26
2.3.1 Vaikutus patentoinnin määrään	26
2.3.2 Kuinka moneen maahan eurooppapatentti validoidaan? ..	30
2.3.3 Kekintöä koskevan informaation julkaisu patentin hintana.....	31
2.3.4 Vauhdittaisiko Lontoon sopimus ja siihen liittyminen innovaatioita?	32
2.3.5 Vaikutus Euroopan patenttijärjestelmän kilpailukykyyn...	34
2.3.6 Ovathko korkeat kustannukset välttämättä pahasta?.....	35
2.4 Arvioita toiminnanharjoittajaryhmien asemasta	36
2.4.1 Patenttitoimistot ja patenttiasiamiehet	36
2.4.2 Kääntäjät	37
2.4.3 Pk-yritykset ja yksittäiset keksijät.....	37
2.4.4 Kansalliset patenttivirastot	38
2.5 Aikaisempia kotimaisia tutkimustuloksia.....	39
3 Lontoon sopimukseen liittyminen: kysely- ja haastattelututkimuksen tuloksia	46
3.1 Patenttiasiakirjojen ja käännösten hyödyntäminen.....	46
3.2 Patenttivaatimusten kieli ja sen merkitys.....	53
3.3 Kustannusvaikutukset.....	56
3.4 Vaikutukset patentointiaktiivisuuteen.....	58
3.5 Vaikutukset tarpeeseen hyödyntää patenttiasiamiesten ja kääntäjien palveluja.....	63
3.6 Vaikutukset tarpeeseen hyödyntää PRH:n neuvontapalveluja ..	70
3.7 Vaikutukset patentin loukkauksiin	72
3.8 Vaikutukset kansalliseen patenttiin Suomessa	73

3.9	Vaikutukset kilpailukykyyn.....	76
3.10	Liittymisaikataulu	78
3.11	Lontoon sopimuksesta koituvia muita etuja ja haittoja.....	80
3.12	Kyselyssä esiin nousseita oikeudellisia kysymyksiä.....	81
3.13	Muita näkökohtia.....	81
3.14	Vaikutukset käännöspalvelumarkkinoilla kääntäjien mukaan	82
4	Johtopäätökset.....	88
	Lähteet	94
	Lyhenteet.....	98
Liite 1	Kyselylomake yrityksille: Kysely Suomen mahdollisesta liittymisestä Lontoon sopimukseen (muutos eurooppapatentin käännösvaatimuksiin) – vaikutusarviointi.	99

Tiivistelmä

Tutkimuksessa on selvitetty sitä, minkälaisia vaikutuksia olisi sillä, jos Suomi liittyisi Lontoon sopimukseen. Lähtökohtaoletuksena on ollut se, että vastedes ainoastaan patenttivaatimukset olisi käännettävä suomeksi (tai tarvittaessa ruotsiksi), mutta muutoin patenttiasiakirjat olisivat englanninkieliset. Tutkimusta varten on kartoitettu asiaa koskeva kansainvälinen kirjallisuus ja aikaisemmat kotimaiset teemaa sivunneet kotimaiset selvitykset. Tutkimusta varten on tehty laajahko kyselytutkimus, jota on täydennetty haastatteluin. Lisäksi EPO-maiden viranomaisille on tehty lyhyt kysely.

Yksi avainasemassa oleva kysymys on patenttiasiakirjoihin tutustuminen ja seuranta. Valtaosin asiakirjoihin katsottiin tutustuttavan melko paljon; toki vaihtelua patenttoijien keskuudessa oli havaittavissa varsin paljon. Mielenkiintoista on se, että patenttoinnin seuranta tapahtuu pääosin englanniksi, ja se, että pelkästään suomeksi tapahtuva seuranta on harvinaista. Käännösten myöhäisen jättämisajankohdan katsottiin heikentävän niiden käyttökelpoisuutta (noin kolmasosa vastaajista); toisaalta osa niistä, jotka katsoivat, ettei asianomaisella seikalla ollut merkitystä, huolehtivat patenttiseurannasta englanniksi.

Vajaat kaksi kolmasosaa vastaajista katsoi, että patenttivaatimusten olisi oltava saatavissa vastedes suomeksi, mutta yllättävän suuri osuus – runsas kolmasosa – vastaajista piti suomenkielisiä vaatimuksia tarpeettomina.

Patentointikustannusten kannalta Lontoon sopimukseen liittyminen olisi suurimmalle osalle suomalaisyrityksiä kustannusneutraali toimenpide, koska ne eivät saata eurooppapatentteja voimaan Suomessa. Toisaalta maininnan arvoinen seikka on joka tapauksessa, että vuosittain suomalaisyritykset validoivat kuitenkin suunnilleen 150 eurooppapatenttia Suomeen. Kyselyssä tosin sangen moni vastaaja lähti siitä, että patentointikustannukset alenisivat ja että myös kotimaisten yritysten kilpailukyky paranisi.

Suurin osa vastaajista katsoi, ettei Lontoon sopimuksen voimaantulo eräissä maissa ollut juurikaan vaikuttanut eurooppapatentin houkuttelevuuteen. Toisaalta varsin yksituumaisesti vastaajat lähtivät siitä, että eurooppapatentti on muuttumassa ainakin vähän edullisemmaksi Lontoon sopimuksen myötä. Tätä tukevat myös kansainväliset tutkimustulokset. Näihin näkökohtiin liittyy osaltaan se, missä määrin patenttien kysyntä maassamme lisääntyisi, jos Suomi liittyisi Lontoon sopimukseen. Kansainvälisissä tutkimuksissa on ennakoitu noin 10 prosentin kasvua; myös kyselyssä ilmeni – kvalitatiivisesti – odotuksia patenttien määrän lisääntymisestä. Haastatteluissa odotukset patenttien määrän lisäyksestä vaihtelivat nollan ja viiden prosentin välillä. Oma lukunsa ovat kansalliset patentit Suomessa. Niiden suosion turvaamiseksi pidettiin erittäin tärkeänä hakemusvaiheen kieliregimin muuttamista.

Lontoon sopimuksen vaikutukset vaihtelisivat varsin paljon toiminnanharjoittajaryhmästä toiseen. Patentti- ja rekisterihallituksen kannalta muutoksella ei olisi sanottaviakaan vaikutuksia: rahoituspohjan kannalta tosin tärkeässä asemassa on se, miten patenttien kysyntä kasvaa (jos se kasvaa); neuvontapalveluihin on hienoista lisäämistarvetta (tämän hetkinen arvio on yksi henkilötyövuosi). Patenttitoimistojen osalta näkökannat olivat perin ristiriitaisia: enemmistö kaikista vastaajista katsoi, ettei Lontoon sopimukseen liittymisellä olisi vaikutusta tarpeeseen hyödyntää patenttiasiamiesten palveluja, kun taas patenttitoimistojen itsensä taholta enemmistö katsoi palvelukysynnän vähenevän huomattavasti. Vaikutuksia patenttiasiamieskuntaan on kuitenkin hankalahko arvioida kovinkaan täsmällisesti, koska siihen vaikuttavat muun muassa se, miten kilpailutilanne markkinoilla kehittyy ja se, miten toimistot onnistuvat muuttamaan hinnoitteluaan. Kääntäjien kannalta vaikutusten ennakointi on sen sijaan selkeämpää. Ne kääntäjät, erityisesti freelance-kääntäjät, jotka ovat erikoistuneet patenttiasiakirjojen kääntämiseen EPO-kielistä suomeen, ounastelivat tulojensa vähenevän radikaalisti. Tätä arviota on pidettävä oikeansuuntaisena. Pk-yritysten kannalta Lontoon sopimukseen liittyminen lienee vaikutuksiltaan lähinnä kustannusneutraali.

1 Johdanto

1.1 Kysymyksenasettelusta

Kun taloustieteessä on perehdytty patenttijärjestelmän vaikutuksiin ja tehokkuuteen, keskustelu on usein pitäytynyt hyvin yleisellä tasolla koskettaen muun muassa patentin laajuutta ja optimaalista voimassaoloaikaa¹. Tärkeällä sijalla on kuitenkin myös patenttilainsäädännön yksityiskohtien analysointi: ne voivat vaikuttaa hyvinkin olennaisesti esimerkiksi patentin arvoon sekä ylipäänsä patentinhakijoiden ja -haltijoiden käyttäytymiseen². Tämä tutkimus keskittyykin juuri viimeksi mainittuun näkökulmaan ja erityisesti siihen, *minkälaisia vaikutuksia Lontoon sopimukseen liittymisellä olisi Suomen kannalta*. Lontoon sopimuksessa on kysymys patentointiin liittyvien kielivaatimusten muuttamisesta, eikä sopimukseen liittyminen vaikuttaisi esimerkiksi keksintöjen patentoitavuuden edellytyksiin, patentoinnin tuottaman oikeuden sisältöön tai patentin mitätöintiperusteisiin.

Tutkimuksessa hyödynnetään olennaisessa määrin kansainvälistä oikeustaloustieteellistä kirjallisuutta kysymyksestä. Lontoon sopimus onkin tässä suhteessa aktivoanut kirjoittajia ulkomailla aivan viime vuosina, vaikkakin tarkastellut teemat kattavat vain osan niistä kysymyksistä, joihin tässä tutkimuksessa on tarkoitus vastata. Tässä tutkimuksessa on yleisemminkin hyödynnetty patenttilainsäädäntöä koskevaa oikeustaloustieteellistä kirjallisuutta ja sen perusteella on soveltuvien osien tehty päätelmiä Lontoon sopimuksen vaikutuksista.

Toisaalta tutkimuksessa hyödynnetään kysely- ja haastattelututkimuksia. Tätä selvitystä varten tehty varsinainen kyselytutkimus on pyritty suuntamaan sellaisille toiminnanharjoittajille, joille Lontoon sopimukseen liittymisestä olisi olennaista merkitystä. Kysely- ja haastattelututkimuksessa saavutetut tulokset on samalla mielenkiintoista suhteuttaa kansainvälisessä keskustelussa esitettyihin näkökantoihin.

Tutkimuksen ulkopuolelle jäävät esimerkiksi kysymykset, jotka koskevat eurooppapatenttia koskevaan oikeudenkäyntimenettelyyn liittyviä ongelmia, kuten sitä, että tuomioistuinratkaisut saattavat vaihdella maasta toiseen³. Tutkimuksessa ei käsitellä myöskään yhteisöpatenttia, vaikka siinä hyödynnetäänkin eräitä *Määrän ja Keinäsen* (2008) vaikutusarviossa saatuja tuloksia.

Kieliongelmat ovat nousseet esille monissa yhteyksissä. Tässä voidaan viitata esimerkiksi siihen, mikä oikeudenkäyntikielen tulisi patenttiriidoissa

1 Ks. yleiskatsauksia erityisesti oikeustaloustieteessä esimerkiksi Cooter & Ulen (2004), Posner (1998) ja Shavell (2004).

2 Vrt. Guellec & van Pottelsberghe (2007), jotka korostavat yhtäältä patenttilainsäädännön perimmäisten päämäärien tärkeyttä, mutta samanaikaisesti tutkivat myös lainsäädännön yksityiskohtia.

3 Ks. tältä osin laajemmin Mejer & van Pottelsberghe (2008).

olla⁴. Samoin asiasta on käyty vilkasta keskustelua yhteisöpatenttiin liittyen⁵. Viimeksi mainittu ulottuvuus on mielenkiintoinen muun muassa siksi, että se johdattaa kysymään, tarvitaanko yhteisöpatenttia, jos Lontoon sopimuksesta muodostuu kattava Euroopan unionin alueella. Lisäksi huomiota on kiinnitetty kaikkiin niihin käytännön hankaluuksiin, joita käännösvaatimuksiin voi liittyä⁶. Nämä kysymyskokonaisuudet sivuutetaan kuitenkin tässä tutkimuksessa.⁷

Vuonna 2000 solmittiin Euroopan patenttisopimuksen (European Patent Convention, EPC) liiteasiakirja, jota kutsutaan *Lontoon sopimukseksi*. Sopimus tuli voimaan 1.5.2008 ja sen tarkoituksena on alentaa eurooppapatentteihin liittyviä kustannuksia vähentämällä vaadittavien käännösten määrää.

Nykyisin Suomessa voimassa olevat patentit voidaan jakaa *kansallisiin patentteihin* ja *eurooppapatentteihin*. Suomessa voimassa olevilla kansallisilla patenteilla tarkoitetaan Patentti- ja rekisterihallituksen (PRH) myöntämiä patentteja. Eurooppapatenteilla taas tarkoitetaan Euroopan patenttiovastuun (European Patent Office, EPO) keskitetysti Euroopan patenttisopimuksen nojalla myöntämiä patentteja. Eurooppapatenttia koskevan hakemuksen avulla patenttia voidaan hakea yhden hakemuksen kautta useassa Euroopan patenttisopimukseen liittyneessä maassa. Eurooppapatentti ei kuitenkaan ole ylikansallinen patentti vaan ikään kuin nippu eri maissa voimassa olevia kansallisia patentteja. Tästä syystä EPO:n myönnettyä eurooppapatentin se tulee vielä saattaa erikseen voimaan (eli validoida) niissä Euroopan patenttisopimukseen liittyneissä maissa, joissa hakija haluaa patenttisuojaa.

Eurooppapatenttia koskeva hakemus voidaan tehdä suomen kielellä. Hakemus tulee kuitenkin kuukauden kuluessa kääntää jollekin EPO:n virallisista kielistä, joita ovat englanti, ranska ja saksa. Ennen patentin myöntämistä *patenttivaatimukset* on vielä käännettävä muille kahdelle EPO:n virallisista kielistä.

Niissä maissa, joissa Lontoon sopimus ei ole voimassa, hakijan tulee patentin voimaansaattamisvaiheessa pääsääntöisesti toimittaa *patenttiasiakirjat kokonaisuudessaan* (eli muun muassa patenttivaatimukset ja selitysosa) sen maan virallisella kielellä, missä hän saattaa eurooppapatentin voimaan. Tavallisesti tämä eurooppapatentin voimaansaattaminen ja näin ollen myös käännösten toimittaminen tapahtuu noin 4-5 vuotta sen jälkeen, kun eurooppapatenttihakemus on jätetty EPO:on.

Lontoon sopimuksen tarkoituksena on alentaa patentointiin liittyviä käännöskustannuksia vähentämällä eurooppapatentin myöntämisen jälkeen (eli patentin voimaansaattamisvaiheessa) vaadittavia käännöksiä. Lontoon sopimukseen liittyvät valtiot sitoutuvat luopuvansa – kokonaan tai suurimmaksi osaksi – jo myönnettyjen patenttien kääntämisestä kansalliselle kielelleen. Maat, joiden virallinen kieli on sama kuin EPO:n virallinen kieli eli englanti, ranska tai saksa, luopuvat kokonaan

4 Ks. esimerkiksi LaVL 12/2008 vp – U 54/2000 vp.

5 Ks. esimerkiksi Euroopan Yhteisöjen komissio (1997) ja Council of the European Union (2008).

6 Ks. esimerkiksi Council of the European Union (2004).

7 Ks. myös TaVM 29/1995 vp – HE 161/1995 vp, jossa valiokunta korostaa, että käännöskustannukset tulisi pyrkiä minimoimaan patentoinnin kokonaiskustannusten pitämiseksi kohtuullisina.

käännösvaatimuksista. Maat, joiden kansallinen kieli on jokin muu kuin EPO:n virallinen kieli, luopuvat vaatimasta patentin selitysosien kääntämisestä kansalliselle kielelle. Heillä on kuitenkin jatkossakin oikeus vaatia patenttivaatimuksista käännös kansalliselle kielelle. Lisäksi tällaiset maat voivat valita yhden EPO:n virallisista kielistä, jolle kyseistä valtiota koskevan eurooppapatentin selitysosa tulee kääntää. Patentin hakemusvaiheen kielivaatimukset eivät siis Lontoon sopimuksen myötä muutu vaan patenttivaatimukset ovat saatavilla kaikilla kolmella EPO:n virallisella kielillä myös Lontoon sopimukseen liittyneissä maissa.

Suomalaisyrietykset voivat periaatteessa saattaa eurooppapatentit Lontoon sopimukseen liittyneissä valtioissa voimaan aikaisempaa keveämmin käännösvaatimuksin. Koska Suomi ei ole liittynyt Lontoon sopimukseen, patenttiasiakirjat on käännettävä kokonaisuudessaan suomeksi (tai ruotsiksi), jos eurooppapatentti halutaan saattaa Suomessa voimaan.

Toimeksiantosopimuksessa tutkittavia kysymyksiä yksilöitiin seuraavasti:

- Kuinka paljon Lontoon sopimus alentaa käännös- ja muita patentin voimaansaatamiseen liittyviä kustannuksia? Nousevatko muut patentin voimaansaatamiseen liittyvät kustannukset? Mikä on kustannusten alenemisen ja toisaalta niiden kohoamisen kokonaisvaikutus erityyppisille yrityksille? Missä määrin yritykset ja keksijät ylipäänsä tutustuvat patenttiasiakirjoihin, toisin sanoen mikä on käännösten relevanssi käytännössä? Mitkä ovat päällimmäiset syyt mahdolliselle käännösten käyttöasteen alaisuudelle?
- Onko Lontoon sopimuksen kansainvälinen voimaantulo käytännössä vaikuttanut yritysten patenttoimiskustannuksiin ja -käytäntöihin? Onko Lontoon sopimuksen kansainvälinen voimaantulo tehnyt eurooppapatentista aikaisempaa houkuttelevamman vaihtoehdon yrityksille?
- Onko yrityksissä säännöllistä oman alan patentoinnin seurantaa? Jos tällaista seurantaa on: Millä kielellä tai kielillä seurantaa tehdään? Kuinka usein ja missä yhteydessä seurantaa tehdään (esimerkiksi tuotekehityksen yhteydessä, omien patenttihakemusten laadinnan yhteydessä yms.)? Miltä alueilta seurantaa tekevien yritysten kilpailijat tulevat?
- Missä määrin käännöskulujen (mahdollinen) aleneminen johtaa patenttien määrän lisääntymiseen (toisin sanoen mikä on "patenttien määrän käännöskulujousto")? Mitä ongelmia/hyötyjä patenttien määrän mahdollinen lisääntyminen aiheuttaisi?
- Miten Lontoon sopimukseen liittyminen vaikuttaisi innovatiivisuuteen kotimaisten yritysten keskuudessa?
- Millä tavalla Lontoon sopimus vaikuttaisi pk-yritysten toimintaedellytyksiin Suomessa?
- Voiko Lontoon sopimus vaikuttaa halukkuuteen hakea puhtaasti kansallisia patentteja? Loisiko Lontoon sopimukseen liittyminen paineita kansallisten patenttien kielijärjestelmän muuttamiseen?

- Millä tavalla Lontoon sopimukseen liittyminen vaikuttaa Patentti- ja rekisterihallituksen rahoituspohjaan? Entä mikä vaikutus olisi patenttitoimistojen ja freelance-kääntäjien tuloihin?
- Minkälaiset näkökohdat ovat vastaajien mielestä avainasemassa harkittaessa Lontoon sopimukseen liittymistä?

Osa kysymyksistä on sellaisia, että vastausta niihin voidaan hakea sekä kansainvälisestä kirjallisuudesta että kysely- ja haastattelututkimuksen perusteella; osassa joudutaan taas nojaamaan lähinnä kysely- ja haastattelututkimukseen; ja onpa mukana kysymyksiä, joihin vastaamisessa tukeudutaan ensisijaisesti alaa koskevaan tutkimukseen.

1.2 Empiirisen aineiston kuvaus

Tutkimuksen vaikutusarvio ankkuroituu ensisijaisesti patenttikääntäjille, keksijöille, patenttitoimistoille sekä elinkeinoelämälle ja heidän edustajilleen suunnattuihin kyselyihin⁸. Lisäksi tutkimusta varten on haastateltu muun muassa patenttitoimistojen, elinkeinoelämän ja viranomaisten edustajia sekä lisäksi tehty lyhyt kysely EPO-maiden viranomaisille⁹ koskien kyseisten maiden kokemuksia ja mahdollisia vaikutusarvioita Lontoon sopimuksesta.

Empiirisen tutkimuksen toteuttamista voidaan luonnehtia seuraavasti. Aineiston kerääminen yrityksiltä, toimialajärjestöiltä, patenttitoimistoilta ja -asiamiehiltä, keksijöiden edustajilta sekä patenttikääntäjiltä on tapahtunut ensisijaisesti kyselylomakkeen avulla. Lomake muodostuu vastaajien taustatietojen selvittämisestä, valmiista väittämistä sekä avoimista kysymyksistä, joihin vastaaja voi kirjoittaa haluamansa pituisen vastauksen. Kyselyiden käyttämiseen ensisijaisena tiedonkeruumenetelmänä päädyttiin, koska näin oletettavasti saatiin enemmän vastauksia ja useammalta taholta kuin pelkästään haastatteluihin turvautumalla. Tutkimusaineistoa on analysoitu tilastollisten tunnuslukujen ja ristiintaulukoiden avulla. Lisäksi avovastaukset on analysoitu laadullisesti sisältöanalyysin avulla. Sisältöanalyysiin tukeutuen on pyritty saamaan kuvaus tutkittavasta ilmiöstä tiivistetyssä ja yleisessä muodossa.

Tutkimuksessa Lontoon sopimusta koskeva kyselylomake toimitettiin kuudelle vastaajataholle. Yrityksille kohdistuneet kyselyt jaettiin suuriin ja pieniin patenttitoimistoihin¹⁰. Pieneksi patenttoijaksi yritys luokiteltiin, mikäli yritys oli tehnyt vuosien 2005–2008 aikana ainoastaan 1–2 patenttihakemusta Patentti- ja rekisterihallitukseen. Näiden yritysten tiedot saatiin PRH:sta ja kyselyitä yrityksille lähetettiin sähköpostilla yhteensä 200 kappaletta. Lisäksi pieniä patenttoijia lähestyttiin Keksintösäätiön kautta. Keksintösäätiö toimitti heihin yhteydessä olleille yrityksille kyselylomakkeita, ja yrityksiä pyydettiin vastaamaan kyselyyn.

⁸ Ks. liite 1, jossa on esitetty yrityksille (suuret patenttoijat) suunnattu kysely.

⁹ Tosin läheskään kaikilta EPO-maiden viranomaisilta ei kyselyyn saatu vastausta.

¹⁰ Yrityksen kokoluokitus perustuu siis patenttoimisaktiivisuuteen, ei esimerkiksi liikevaihtoon, työntekijöiden lukumäärään tai vastaavaan.

Patentteja kääntäviä henkilöitä lähestyttiin sekä Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton että patenttitoimistojen välityksellä. Tutkimuksessa patenttikääntäjille kohdennetun kyselyn avulla saatiin kaikkein eniten vastauksia eri vastaajatahoista, yhteensä 79 kappaletta. Keksijöitä ja pieniä yrityksiä edustivat keksijäyhdistykset ja keksintösäätiö sekä keksintöasiamiehet TE-keskuksissa ja innovaatioasiamiehet yliopistoissa ja korkeakouluissa. Keksijöitä edustavien vastauksia saatiin yhteensä 20 kappaletta.

Eri toimialajärjestöille toimitettiin yhteensä 29 kyselylomaketta ja vastauksia saatiin 8 kappaletta. Vastausprosentiksi järjestöjen osalta muodostui 28. Koska vastauksia järjestöiltä saatiin vähän, ne on jätetty pois tilastollisista tarkasteluista, joissa verrataan eri vastaajaryhmiä keskenään. Toisaalta järjestöjen vastaukset on huomioitu, kun esitetään kaikkien vastaajien vastausten jakaumia. Lisäksi tutkimuksessa raportoidaan järjestöjen tyypillisimmät vastaukset sekä tarvittaessa avovastauksia.

Viimeinen vastaajaryhmä olivat patenttitoimistot ja -asiamiehet. Kysely kohdistettiin suoraan patenttitoimistoissa työskenteleville henkilöille sekä suurimpien patenttitoimistojen johtajille, joita pyydettiin välittämään kyselyä toimistossaan. Vastauksia patenttitoimistoilta ja -asiamiehiltä saatiin yhteensä 22 kappaletta.

Seuraavassa taulukossa on kuvattu yhteenvetona tilastollisessa analyysissä käytetyt vastausmäärät, osuudet vastaajaryhmittäin sekä myöhemmin vastaajista käytettävät lyhenteet. Yhteensä tilastollisessa analyysissä käytetään 206 vastaajan tietoja. Lisäksi muutama vastaaja ilmoitti, että he eivät ole tekemisissä patentointiin liittyvien asioiden kanssa tai patentoimista koskevat päätökset tehdään ulkomailla. Lisäksi kuusi vastausta saatiin määrärajan jälkeen. Näitä vastauksia ei ole huomioitu tilastollisessa analyysissä, mutta sisältöanalyysissä myöhästyneet vastaukset on huomioitu. Kaiken kaikkiaan vastauksia kyselyyn saatiin melkein 220 kappaletta.

Taulukko 1. Vastaajien määrät ja osuudet tutkimuksessa

Vastaajataho	Lyhenne	Vastausmäärä	Osuus vastaajista, %
Kääntäjät	Kä	79	38
Keksijöiden edustajat	Ke	20	10
Suuret patenttoijat	Sp	20	10
Pienet patenttoijat	Pp	57	28
Järjestöt	Jä	8	4
Patenttitoimistot	Pa	22	11
Yhteensä	Yht	206	100

Tutkimuksessa kyselyn perusteella muodostettua empiiristä aineistoa analysoidaan graafisesti, tunnuslukujen ja tilastollisen päättelyn avulla. Tutkimuksessa tilastollisen päättelyn apuna käytetään pääasiassa χ^2 -riippumattomuustestiä, joka on sopiva menetelmä tutkittaessa luokiteltavien muuttujien välistä riippuvuutta. Tutkimuksessa testisuureen merkitsevyystaso raportoidaan alaviitteissä.

1.3 Lontoon sopimuksen ratifiointitilanne

Lontoon sopimuksen ovat ratifioineet tähän mennessä Alankomaat, Islanti, Iso-Britannia, Kroatia, Latvia, Liechtenstein, Luxemburg, Monaco, Ranska, Ruotsi, Saksa, Slovenia, Sveitsi ja Tanska. Tässä yhteydessä ei luonnollisestikaan ole mahdollisuutta – eikä nähdäksemme tarvettakaan – puuttua jokaiseen yksityiskohtaan, jotka Lontoon sopimukseen liittymisen yhteydessä on eri valtioissa aktualisoitunut vaan ainoastaan pääkohtiin käännösvaatimuksista.¹¹

Seuraavat valtiot eivät vaadi lainkaan käännöstä:

- Iso-Britannia,
- Luxemburg,
- Monaco,
- Ranska,
- Saksa sekä
- Sveitsi/Liechtenstein.

Seuraavissa valtioissa ainoastaan vaatimus on käännettävä kansalliselle kielelle ja selitys on kirjoitettavissa millä EPO:n virallisella kielellä tahansa:

- Latvia ja
- Slovenia.

Seuraavissa valtioissa ainoastaan vaatimus on käännettävä kansalliselle kielelle ja selitys on kirjoitettavissa englanniksi:

- Alankomaat,
- Islanti,
- Kroatia,
- Ruotsi ja
- Tanska.

Edellä mainittu paljastaa jo osaltaan, että Lontoon sopimuksen ratifiointi ei suinkaan tarkoita sitä, että edes pääkohtien osalta sääntely tapahtuisi eri maissa samansisällöisesti. Yksittäisistä valtioista Espanja, Italia ja Portugali ovat ilmoittaneet, ettei niillä ole aikomusta ratifioida Lontoon sopimusta ainakaan lähiaikoina.

Edellä esitetyn ohella on otettava huomioon se keskustelu, jota eri valtioissa ja muillakin tahoilla asiasta on käyty. Esimerkiksi Suomessa eduskunnan talousvaliokunta on suhtautunut kriittisesti eurooppapatenttien osalta vallitsevaan tilanteeseen, koska erityisesti käännöskustannusten vuoksi niihin liittyvät kustannukset saattavat kohota jopa 5-10 kertaa suuremmiksi Yhdysvaltain vastaaviin kustannuksiin verrattuna. Tämän vuoksi valiokunnan mukaan nykyjärjestelmää on ehdottomasti kehitettävä.¹² Vallitsevaa tilannetta on kritisoitu EU-tasolla myös siitä, että lisäkustannusten vuoksi yritykset validoivat patentit valikoidusti ainoastaan tiettyihin maihin, eikä tämä ole sopusoinnussa sisämarkkinoiden kehittämisen kanssa¹³.

¹¹ van Pottelsberghe & Mejer (2008).

¹² TaVL 9/2006 vp – E 140/2005 vp.

¹³ Ks. esimerkiksi Euroopan Yhteisöjen komissio (1997), jossa on tosin kyse yhteisöpatentista.

Ulkomaille suunnattuun kyselyyn saatiin muutamia vastauksia, joiden ydinsisältöä valotetaan seuraavaksi.

Irlannissa on parhaillaan käynnissä vaikutusarviointi Lontoon sopimukseen liittymisestä¹⁴. Vuoden 2008 alussa asian tiimoilta konsultoitiin jo tahoja, joihin sopimukseen liittymisellä olisi vaikutusta. Yleisellä tasolla on viitattu Lontoon sopimuksen tuottamiin noin 50 prosentin kustannussäästöihin. Samalla on kuitenkin tunnustettu se, ettei näiden saavuttamisen kannalta merkitystä irlantilaisyrittäjille olisi sillä, liittyykö Irlanti sopimukseen, vaan hyöty on saavutettavissa sillä, että muut valtiot ovat liittyneet sopimukseen. Lisäksi Irlannissa on jo käyty varsin paljon keskustelua siitä, minkälaisia patenttilainsäädännön muutoksia Lontoon sopimukseen liittyminen edellyttäisi. Lopullista päätöstä sopimukseen liittymisestä tai liittymättä jättämisestä ei ole vielä tehty.

Iso-Britanniassa Lontoon sopimukseen liittymisestä teetettiin osittainen vaikutusarviointi¹⁵. Vaikutusarvioinnissa seurattiin pitkälti niitä suuntaviivoja, jotka ilmenivät Roland Berger Market Researchin (2005) Euroopan patenttivarastolle tekemästä tutkimuksesta. Lontoon sopimukseen liittymistä koskeva konsultointi eri tahojen kanssa tapahtui jo vuonna 2004. Keskeisenä lähtökohtana oli valinta seuraavien vaihtoehtojen välillä: sopimus tulisi ratifioida ja saattaa voimaan välittömästi; ennen omia toimenpiteitä pitäisi odottaa, että sopimus ratifioitaisiin muissa valtioissa¹⁶; sopimus ratifioitaisiin, mutta se saatettaisiin voimaan Iso-Britanniassa vasta, kun Lontoon sopimuksen voimaantulon edellytykset täyttyisivät. Viimeksi mainittu vaihtoehto sai kannatusta vastaajien keskuudessa eniten. Lisäksi mainittakoon, että konsultoinnin yhteydessä keskusteltiin varsin paljon oikeudellisuonteisista kysymyksistä.

Italiassa ei ole tehty minkäänlaista arviointia Lontoon sopimukseen liittymisen vaikutuksista¹⁷. Syynä pidettyvyydelle Lontoon sopimuksen hyväksymistä kohtaan on ollut ainakin se, että Italiassa odotetaan, mihin tuloksiin yhteisöpatenttia koskevissa keskusteluissa päädytään.

Itävallassa Lontoon sopimukseen liittymisestä on tehty yleisluonteisia taloudellisia arvioita¹⁸. Samoin mielipiteitä on koostettu niiltä tahoilta, joille sopimukseen liittymisellä on merkitystä. Olennainen syy sille, ettei Itävalta ole ratifoinut sopimusta ovat olleet perustuslailliset näkökohdat. Todennäköisenä kuitenkin pidetään, että Itävaltakin ratifioisi sopimuksen lähitulevaisuudessa.

Liettuaassa Lontoon sopimukseen liittymisen osalta on tehty vaikutusarviointi jo vuoden 2007 alussa¹⁹. Liettua onkin päättänyt ratifioimaan sopimuksen viime vuoden lokakuussa, ja sitä koskevat lainsäädäntömuutokset tullevat voimaan tämän vuoden puolivälissä. Uudistuksen mukaan patenttivaatimukset on käännettävä liettuaaksi,

14 Tiedot perustuvat Imelda Hardimanilta 30.1.2009 saatuun vastaukseen.

15 Tiedot perustuvat Rebecca Villisiltä 21.1.2009 saatuun vastaukseen.

16 Yllä mainittu vaihtoehto kuvastaa hyvin *vangin dilemmalle* ominaista ajattelua. Yhdessä valtiossa päädytään siihen, ettei sopimukseen kannata liittyä, elleivät muut valtiot siihen liity. Toisaalta aivan samalla tavalla voidaan ajatella muissakin valtioissa, joten sopimuksen voimaantulo saattaa vaarantua kokonaan. Edellä mainitun perusteella Lontoon sopimuksessa omaksuttua voimaantulostrategiaa voidaan helpohkosti kritisoida.

17 Tiedot perustuvat Giovanni de Sanctisiltä 13.3.2009 saatuun vastaukseen.

18 Tiedot perustuvat Johannes Werneriltä 20.1.2009 saatuun vastaukseen.

19 Tiedot perustuvat Arunas Zelvyšiltä 19.1.2009 saatuun vastaukseen.

mutta muutoin patenttiasiakirjat voivat olla kirjoitettuina millä tahansa EPO:n virallisella kielellä. Tehdyn kyselyn mukaan 81 prosenttia vastaajista ei nähnyt heille aiheutuvan ongelmia siitä, että selitysosa on kirjoitettu englanniksi, ranskaksi tai saksaksi, kunhan patenttivaatimukset on esitetty liettuaiksi. Vastaajista 14 prosenttia priorisoi sitä, että asiakirjat olisi kirjoitettu ainoastaan englanniksi. Kaiken kaikkiaan Lontoon sopimukseen liittyminen Liettuassa on edennyt helposti, eivätkä esimerkiksi perustuslailliset näkökohdat ole vaikeuttaneet prosessia.

Luxenburgissa ei Lontoon sopimukseen liittymisestä ole tehty vaikutusarviota, koska sopimus ei muuttanut käännösvaatimuksia, jotta eurooppapatentit olisivat validoitavissa siellä²⁰. Lontoon sopimus ratifioitiin Luxemburgissa, koska näin haluttiin antaa poliittista tukea käännöskustannusten vähentämiseen tähtäävälle prosessille.

Maltalla Lontoon sopimukseen liittymisestä ei ole tehty vaikutusarviota²¹. Lontoon sopimukseen liittymistä ei koeta tiettävästi tällä hetkellä ajankohtaisena kysymyksenä.

Norjassa Lontoon sopimukseen liittymistä on problematisoitu vielä ainoastaan vähäisessä määrin²². Varsinaisesta vaikutusarvioinnin teettämisestä ei ole tiettävästi edes keskusteltu. Sen sijaan Norjassa on tarkoitus seurata muiden maiden kokemuksia Lontoon sopimukseen liittymisestä, ja tehdä oma päätöksensä tämän informaation perusteella. Tätä taustaa vasten liittyminen voisi aktualisoitua luultavasti aikaisintaan kolmen tai neljän vuoden kuluttua. Vaikka Norjassa ei ole vaikutusarviointia tehty, odotukset kustannussäästöistä ovat liikkuneet noin 50 prosentin suuruusluokassa²³. Samoin on otaksuttu, että validoinnit kasvavat niissä maissa, jotka ovat liittyneet Lontoon sopimukseen.

Ruotsissa Lontoon sopimukseen liittymisestä aiheutuvia etuja ja haittoja on eritelty komitean mietintötasolla (SOU 2003:66) ja hallituksen esityksessä (prop. 2006/07:56)²⁴. Edellä mainittujen esitöiden ”siivittämänä” Ruotsi päätti liittyä Lontoon sopimukseen. Lainvalmistelun yhteydessä tuotiin esille useita mainitsemisen arvoisia näkökohtia:

- Esitöissä tukeuduttiin eurooppalaiseen 50 prosentin säästötavoitteeseen käännöskustannuksissa.
- Patenttiasiakirjojen käännösten katsottiin palvelevan yleistä etua siinä, että näin patenttiriitojen määrä ei kasva. Samalla käännös voi nousta avainasemaan määrättäessä vahingonkorvausta tai kohtuullistettaessa sitä. Myös käännösten tarpeeseen tuomioistuinprosessissa kiinnitettiin huomiota.
- Käännöksillä ei ole ollut sanottavaakaan merkitystä teknisen tietämyksen diffusion kannalta, koska käännöksiin tutustuttiin vain hyvin harvoin.

20 Tiedot perustuvat Claude Sahlilta 23.1.2009 saatuun vastaukseen.

21 Tiedot perustuvat Michelle Bonelloilta 10.3.2009 saatuun vastaukseen.

22 Tiedot perustuvat Jostein Sandvikiltä 19.1.2009 saatuun vastaukseen.

23 Tämä koskee siis validointia niissä maissa, jotka ovat liittyneet Lontoon sopimukseen.

24 Tiedot perustuvat Alexander Ramsayilta 28.1.2009 saatuun vastaukseen.

- Käännöksen myöhäisen jättämisaikajohdan katsottiin osaltaan heikentävän edelleen käännöksen käyttökelpoisuutta.
- Käännöskustannukset nähtiin suhteellisesti erityisen raskaiksi yksittäisten keksijöiden ja pienyritysten kannalta. Tämä katsottiin ongelmalliseksi erityisesti, jos kustannukset ovat omiaan vähentämään kohdemaita, joissa eurooppa-patentti validoidaan. Toisaalta patenttiasiakirjojen käännökset palvelivat oikeusvarmuutta, jolla on olennainen merkitys pk-yritysten kannalta.
- Suuryritysten kannalta käännöskustannuksilla katsottiin olevan myös merkitystä varsinkin, kun otetaan huomioon, että niissä virallinen kieli on usein englanti.
- Asiantuntijapalveluiden hyödyntäminen katsottiin useinkin tarpeelliseksi, ja se puolestaan on riippumatonta siitä, millä kielellä patenttiasiakirjat on laadittu.
- Käännöskustannusten alenemisen ounasteltiin lisäävän validointeja.
- Lontoon sopimukseen liittymisen otaksuttiin vähentävän PRV:n tuloja noin 15 miljoonalla kruunulla vuosittain. Tätä ei kuitenkaan pidetty kokonaiskuvana vaikutuksesta tulo-rahoitukseen. Samalla viitattiin näet siihen, että Lontoon sopimuksen myötä patenttihakemusten määrä saattaa hyvinkin kasvaa, mikä olisi omiaan lisäämään PRV:n vuosimaksutuloja.
- On pelätty, että Lontoon sopimukseen liittymisen tuottamat kustannussäästöt voidaan menettää, koska patenttivirasto voi joutua korottamaan maksujaan tulo-rahoituksen vähenemisen johdosta.
- Patenttiasiamiesten tulojen oletettiin jossain määrin vähenevän. Tätä ei kuitenkaan katsottu yksin niin merkittäväksi seikaksi, että Lontoon sopimukseen liittymisestä olisi pitänyt luopua.
- Käännöksiä ei pidetty kovinkaan tärkeinä tekniikkaa koskevan ruotsinkielisen terminologian kehittymisen näkökulmasta.
- Yhteenvetona käännöksiin katsottiin liittyvän kuitenkin siinä määrin etuja, että Ruotsissa päädyttiin sääntelyyn, jonka mukaan patenttivaatimus on käännettävä ruotsiksi.

Saksassa ei Lontoon sopimukseen liittymisestä tehty lainkaan vaikutusarviota²⁵. Toisaalta Lontoon sopimukseen liittyviä etuja ei tiettävästi missään vaiheessa kyseenalaistettu. Kiistattomana pidettiin sitä, että teollisuus säästää kielivaatimusten keventämisen johdosta huomattavasti varoja, jotka ovat käytettävissä tutkimus- ja tuotekehitystyöhän. Liittymisen kannalta tärkeänä seikkana mainittiin myös se, ettei käännöksiä sanottavastikaan ole hyödynnetty käytännössä. Keskimääräisen eurooppa-patentin osalta kustannussäästöjen määräksi on arvioitu Saksan teollisuudessa 30 prosenttia. Kustannussäästöt luonnollisesti kasvavat sitä mukaa, mitä useampi valtio liittyy Lontoon sopimukseen.

25 Ohessa esitetyt tiedot perustuvat Johannes Karcherilta 10.2.2009 saatuun vastaukseen.

Slovakia ei ole ratifoinut Lontoon sopimusta²⁶. Siellä ei ole myöskään tehty asiasta vaikutusarviointia. Lontoon sopimukseen liittymisen on katsottu aiheuttavan merkittävän ”kielimuurin” maan kansalaisille, ja johtavan siihen, ettei heillä olisi saatavilla informaatiota tekniikan kehityksestä. Asiaa on problematisoitu myös oikeudellisesti, koska Lontoon sopimukseen liittyminen saattaisi olla ristiriidassa Slovakian perustuslain ja muunkin lainsäädännön kannalta. Joka tapauksessa, jos *Slovakia* liittyy Lontoon sopimukseen, edellyttää se vielä laajaa keskustelua eri tahojen kesken.

Sveitsissä Lontoon sopimukseen liittymistä koskien on tehty vaikutusarvio²⁷. Tärkeä näkökohta on myös se, ettei Lontoon sopimuksen voimaantulon jälkeen ole havaittu ongelmia.

1.4 Hyvän patenttijärjestelmän ominaisuuksista

Kansallisella tasolla hyvän patenttijärjestelmän ominaisuuksina on viitattu

- oikeusvarmuuteen,
- ennustettavuuteen ja
- kustannustehokkuuteen.²⁸

Vaikka mielipide näiden kriteereiden tärkeydestä onkin helppo jakaa, ongelmana on kuitenkin muun muassa se, etteivät ne välttämättä puolla samansuuntaisia toimenpiteitä tai toimenpidesuosituksia. Esimerkiksi alentamalla käännöskustannuksia parannetaan kyllä kustannustehokkuutta, mutta samalla voidaan heikentää oikeusvarmuutta²⁹. Toisaalta on kuitenkin esitetty toisensuuntainenkin näkökulma: liian pitkälle viedyt vaatimukset käännöksistä voivat osaltaan heikentää oikeusvarmuutta. Lisäksi on aiheellista panna merkille se, että mainitut kriteerit eivät suinkaan tyhjentävästi sisällä hyvän patenttijärjestelmän ominaisuuksia.

Edellä esitettyihin hyvän patenttijärjestelmän ominaisuuksiin on syytä sisällyttää myös *neutraliteetti*,³⁰ toisin sanoen patenttijärjestelmän tasapuolisuus toiminnanharjoittajia, erityisesti elinkeinonharjoittajia ja keksijöitä kohtaan³¹. Tässä suhteessa ensimmäinen osaperiaate on *yrityskokoneutraliteetti*, toisin sanoen patenttijärjestelmä ei saisi asettaa erikokoisia yrityksiä eri asemaan. Toisaalta on kuitenkin pantava merkille, että eurooppalaista patenttijärjestelmää kehitettäessä on usein viitattu tarpeeseen ottaa pk-yritysten asema huomioon. Periaatteessa voi lähteä siitä, että Lontoon sopimus on yrityskokoneutraali. Asia erikseen on se, miten sopimukseen liittyminen tosiasiallisesti vaikuttaa pk-yritysten (ja yksittäisten keksijöiden) asemaan verrattuna suuryrityksiin.

Lontoon sopimus on myös *toimialaneutraali*. Siinä ei aseteta yhtäkään elinkeinon toimialaa erityisasemaan sen paremmin ”hyvässä kuin pahassa”. Toisaalta tässäkin yhteydessä on jo nyt syytä huomauttaa, että Lontoon sopimuksen

26 Tiedot perustuvat Zdenka Valtyniovalta 28.1.2009 saatuun vastaukseen.

27 Tiedot perustuvat Lukas Buhlerilta 26.1.2009 saatuun vastaukseen.

28 Ks. esimerkiksi TaVL 9/2006 vp – E/120/2005 vp ja TaVL 8/2007 vp – E 140/2005 vp.

29 Ks. myös Council of the European Union (2008).

30 Ks. tarkemmin neutraliteettiperiaatteen eri ulottuvuuksista esimerkiksi Määttä (2008), 70-73.

31 Ks. myös Euroopan Yhteisöjen komissio (2003) kylläkin yhteisöpatenttiin liittyen.

tosiasialliset vaikutukset vaihtelevat olennaisesti toimialalta toiselle.³² Tässä riittänee viittaus niihin vaikutuksiin, joita Lontoon sopimukseen liittymisellä olisi patenttitoimistojen ja kääntäjien³³ toimintaan³⁴. Lisäksi Lontoon sopimus ei tee eroa sen suhteen, minkälaista keksintöä patentilla suojataan³⁵.

Hyvän patenttijärjestelmän ominaisuuksia kartoitettaessa on ehdottomasti otettava huomioon myös muita tehokkuusominaisuuksia kuin kustannustehokkuus. Eri-tyisesti puhuttaessa immateriaalioikeuksista keskeiseksi nousee *dynaaminen tehokkuus* eli se, että lainsäädäntö kannustaa uusien innovaatioiden kehittämiseen ja käyttöönottoon. Onhan tässä kysymyksessä yksi patenttilainsäädännön perimmäisistä tavoitteista.³⁶

32 Samoin voidaan huomauttaa, että Lontoon sopimus on *yritysmuotoneutraali*, toisin sanoen periaatteellisella tasolla sopimuksella ei ole erilaisia vaikutuksia eri yritysmuotoihin.

33 Tässä viitataan kääntäjillä sellaisiin toiminnanharjoittajiin, jotka ovat erikoistuneet patenttiasiakirjojen kääntämiseen.

34 Muutoin voidaan viitata yleisiin tutkimustuloksiin, joiden mukaan patentointi on erityisen tärkeässä asemassa esimerkiksi lääketeollisuudessa, ks. esimerkiksi Guellec (2007).

35 Käytännössä patenttia on kuitenkin pidetty tärkeämpänä tuote- kuin prosessi-innovaatioiden kohdalla, ks. esimerkiksi Guellec (2007).

36 Myös *hallinnolliseen tehokkuuteen* voidaan viitata, vaikka se on myös sisällytettävissä kustannustehokkuuteen.

2 Lontoon sopimus aikaisemman tutkimuksen valossa

2.1 Lähtökohtia

Ensimmäisenä ja erittäin tärkeänä näkökohtana on paikallaan tuoda esille, että kansainvälisessä kirjallisuudessa Lontoon sopimusta on analysoitu yleisellä tasolla esimerkiksi eritellen, minkä laajuiset kustannussäästöt sopimuksen myötä on saavutettavissa Euroopassa. Vaikka osa tutkimustuloksista tarjoaa välineistöä kotimaisellekin analyysille, toisin sanoen vaikutusarviolle siitä, jos Suomi liittyisi Lontoon sopimukseen, kaikilta osin ei pidä mennä tekemään liian suoraviivaisia päätelmiä.

Joka tapauksessa lähtökohta on seuraava: Euroopan patenttijärjestelmää on kritisoitu aika ajoin ankarastikin muun muassa järjestelmän monimutkaisuuden, sirpaloituneisuuden ja korkeiden patentointikustannusten vuoksi. Viimeksi mainitun osalta patenttiasiakirjojen kääntäminen ja siitä aiheutuvat käännöskustannukset on ollut yksi keskeinen kritiikin kohde.³⁷

Koska kustannukset ovat tässä yhteydessä keskeisessä asemassa, on paikallaan tehdä niitä koskeva neliluokitus.³⁸

- 1 *Prosessikustannuksiin* kuuluvat patenttivirastolle suoritettavat maksut, jotka liittyvät muun muassa uutuustutkimusten tekemiseen ja validointiin. Ne ovat useimmiten kiinteämääräisiä. Joskus eräissä maissa sovelletaan myös maksuja, joiden suuruus riippuu patentointiasiakirjojen sivumäärästä³⁹.
- 2 *Käännöskustannukset* aktualisoituvat, koska patentin voimaan saattaminen esimerkiksi Suomessa edellyttää patenttiasiakirjojen kääntämistä suomeksi (tai joskus ruotsiksi). Käännöskustannusten suuruus riippuu erityisesti kahdesta tekijästä: yhtäältä siitä, kuinka laajasta patentista on kysymys, ja toisaalta siitä, kuinka monessa valtiossa patentti aiotaan validoida.
- 3 *Ylläpitokustannuksia* syntyy sen jälkeen, kun patentti on myönnetty. Tältä osin keskeisimmän erän muodostavat vuosimaksut.
- 4 *Ulkoiset kustannukset* aiheutuvat niistä ulkoisista palveluista, joita elinkeinonharjoittaja tai keksijä tarvitsee aina patentin hakemisvaiheesta siihen saakka, kunnes patentin voimassaoloaika päättyy. Tältä osin on viitattu siihen, että suuryritykset pystyvät usein itse huolehtimaan näistä tehtävistä (eli ne eivät tarvitse ulkoisia palveluja), kun taas pienyritykset joutuvat käytännössä kääntymään muun muassa patenttitoimistojen ja joskus asianajajienkin puoleen⁴⁰.

37 Ks. laajemmin esimerkiksi Guellec & van Pottelsberghe (2007).

38 Ks. tarkemmin van Pottelsberghe & Francois (2006) sekä van Pottelsberghe (2007), joissa myös kartoitetaan, miten patentointikustannukset voidaan laskea.

39 Viimeksi mainitun tarkoituksena on rajoittaa patentointiasiakirjojen laajuutta. Ks. esimerkiksi Guellec & van Pottelsberghe (2007), jotka viittaavat tässä Yhdysvaltoihin.

40 Ks. myös van Pottelsberghe & Mejer (2008).

Vaikka patentointikustannusten nelijaottelu vaikuttaa selkeältä, kokonaispatentointikustannusten määrittäminen on perin hankalaa. Tämä johtuu muun muassa siitä, että useat kustannuskomponentit ovat vaikeasti arvioitavissa; sekä siitä, että kustannusten määrä riippuu patentointistrategiasta (muun muassa patentin laajuudesta, patentin hakukanavasta, ulkoisten palvelujen laadusta ja kohdealueesta, jolle patentti halutaan saattaa voimaan).⁴¹

2.2 Missä määrin Lontoon sopimus alentaa patentoinnin kustannuksia?

van Pottelsberghen ja Mejerin (2008) tutkimuksen mukaan patentoinnin kustannukset vähenevät Lontoon sopimuksen myötä 20–30 prosentilla. Tämä arvio rakentuu sen pohjalle, että 15 valtiota kaiken kaikkiaan 34 valtiosta on ratifioinut Lontoon sopimuksen⁴². Samassa tutkimuksessa tuodaan esille, että keskimääräiset käännöskustannusten säästöt ovat 3.600 euroa patenttia kohti ja elinkeinoelämälle koituvat säästöt kaiken kaikkiaan 220 miljoonaa euroa vuodessa⁴³. Joka tapauksessa näiden lukujen valossa Lontoon sopimus on siis omiaan tuottamaan merkittäviä kustannussäästöjä eurooppalaiselle patenttijärjestelmälle.

Seuraava taulukko havainnollistaa eritellymin patentointikustannuksia ja Lontoon sopimuksen tuottamia suhteellisia säästöjä.⁴⁴ Samalla on syytä korostaa, että tässä on kysymys Eurooppa-tasoisista kustannussäästöistä, jotka eivät siis suinkaan kerro sitä, minkä suuruiseksi kustannussäästöt Suomen liittymisestä Lontoon sopimukseen muodostuisivat.

Taulukko 2. Patentointikustannukset ja Lontoon sopimuksen tuottamat suhteelliset kustannussäästöt

	EPO-3 (LA15)	EPO-6 (LA15)	EPO-13 (LA15)	EPO-34 (LA15)
Käännöskulujen säästö (absoluuttinen euromäärä)	2 432	3 648	4 864	9 728
Käännöskulut (%)	78 %	59 %	39 %	26 %
Hakemis- ja käännöskulut (%)	26 %	29 %	24 %	21 %
Hakemis- ja käännöskulut sekä ulkoiset palvelut (%)	-	16 %	-	-
10 vuoden vuosimaksut ilman ulkoisia palveluita (%)	21 %	19 %	14 %	13 %
10 vuoden vuosimaksut sisältäen ulkoiset palvelut (%)	-	11 %	-	-

Merkintä LA15 tarkoittaa oletusta, että 15 valtiota kaiken kaikkiaan 34 valtiosta on ratifioinut Lontoon sopimuksen

41 van Pottelsberghe & Mejer (2008), jossa myös analysoidaan vaihtoehtoisia tapoja analysoida patentoinnin kokonaiskustannuksia. Ks. myös Lazaridis & van Pottelsberghe (2007).

42 Toisaalta, jos kaikki valtiot olisivat ratifioineet Lontoon sopimuksen, patentointikustannukset vähenisivät 40 – 60 prosenttia.

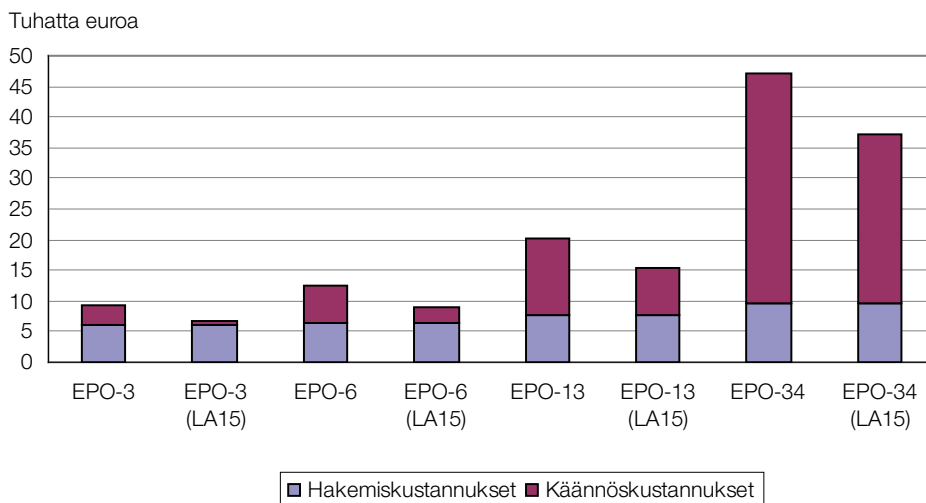
43 Hieman toisenlaisiakin arvioita kustannussäästöistä on tuotu esille. Esimerkiksi Holzer (2008) viittaa siihen, että Lontoon sopimuksen myötä kustannussäästöt patenttia kohti olisivat noin 4.000 euroa.

44 van Pottelsberghe & Mejer (2008).

Taulukossa tarkastellaan kustannussäästöjä sen suhteen, kuinka moneen maahan patenttia ollaan hakemassa. Esimerkiksi, jos patenttia ollaan hakemassa kuuteen maahan (EPO-6), säästöt käännöskuluissa ovat 59 prosenttia. Kun huomioidaan muutkin kustannuserät patenttia hakiessa (hakemiskulut ja ulkoiset palvelut), Lontoon sopimuksen tuottama säästö on 16 prosenttia patentoinnin kokonaiskustannuksista. Kun otetaan huomioon vielä vuosimaksut, käännöskustannusten säästymisen vaikutus kokonaiskustannuksiin pienenee edelleen. Esimerkiksi haettaessa patenttia kuuteen maahan säästöt, jotka syntyvät käännöskustannusten pienenemisestä, ovat noin 10 prosenttia kokonaiskustannuksista, jotka syntyvät patentin hakemisesta ja 10 vuoden voimassaoloajasta.

Seuraavassa kuviossa konkretisoidaan edelleen suhteellisia kustannussäästöjä Lontoon sopimuksen ratifioinnista:⁴⁵

Kuvio 1. Suhteelliset kustannussäästöt Lontoon sopimuksen ratifioinnin johdosta

Kuviossa on esitetty patentin hakemisesta syntyneiden kustannusten rakenne ennen ja jälkeen Lontoon sopimuksen voimaan saattamisen neljässä skenaariossa. Tässäkin yhteydessä vaikutusarvio nojaa Eurooppa-tasoiseen analyysiin eikä sen perusteella pidä tehdä johtopäätöksiä siitä, mitkä kustannusvaikutukset Suomessa olisivat nyt, jos maamme liittyisi Lontoon sopimukseen. Merkintä LA15 viittaa tilanteeseen, jossa 15 maata on ratifioinut Lontoon sopimuksen⁴⁶. EPO-3 merkintä tarkoittaa, että patenttia haetaan kolmeen maahan, jotka muodostavat EPO:n viralliset kielet (Iso-Britannia, Saksa, Ranska). EPO-6 tilanteessa patenttia haetaan edellisten maiden lisäksi Hollantiin, Italiaan ja Sveitsiin. EPO-13 tilanteessa patenttia haetaan myös

⁴⁵ van Pottelsberghe & Mejer (2008).

⁴⁶ Kuviossa merkintä ilman LA15 tarkoittaa tilannetta ennen Lontoon sopimuksen syntymistä.

Belgiaan, Espanjaan, Irlantiin, Itävaltaan, Ruotsiin, Suomeen ja Tanskaan. EPO-34 vastaa tilannetta, jossa patenttia haetaan kaikkiin EPO-maihin. Säästöt kääntämiskustannuksissa Lontoon sopimuksen syntymisen seurauksena ovat huomattavat.

Määtän ja Keinäsen (2008) tutkimuksen valossa eurooppapatentti saatetaan voimaan ainoastaan harvoissa Euroopan maissa. Eräänlaisena lähtökohtana on kolmen maan sääntö eli jos patentti halutaan saattaa voimaan vähintään kolmessa valtiossa, keksintö suojataan eurooppapatentilla eikä suinkaan kansallisia patenteja hyödyntäen. Yleisesti ottaen eurooppapatentti saatetaan asianomaisen tutkimuksen mukaan voimaan 4–6 valtiossa. Myös *Ahon* (2006) tutkimus viittaa samanlaisiin tuloksiin. Sen sijaan koko Euroopan tasolla eurooppapatentit validoidaan tiettävästi 6–8 valtiossa⁴⁷.

Samalla on paikallaan huomauttaa, etteivät käännöskustannukset suinkaan määräydy suoraviivaisesti. On näet havaittu, että käännökset on huokeampaa tehdä Keski-Euroopan ja Etelä-Euroopan kielille kuin pohjoismaisille kielille.⁴⁸

Tarkastellaan kustannusvaikutuksia toisen tutkimuksen valossa. *Roland Berger Market Researchin* (2005) selvityksessä on analysoitu eurooppapatentin saamiseen liittyviä kustannuksia niin kokonaismääräisesti kuin kustannuskomponentteihin eritellen. Käsillä olevassa selvityksessä esille nostetaan tutkimustulokset, jotka koskevat eurooppapatenttia, jota on haettu joko suoraan Euroopan patenttivirastosta tai kansallisen patenttiviraston kautta Euroopassa. Lähtökohtana em. selvityksessä on tällöin ollut, että patenttiasiakirjat sisältävät 18 sivua jakaantuen 11 sivuun selityksiä, kolmeen sivuun vaatimuksia ja neljään sivuun kuvia. Toinen tarkastelun keskeinen lähtökohta on se, että patentti validoidaan kuuteen valtioon eli Espanjaan, Iso-Britanniaan, Italiaan, Ranskaan, Saksaan ja Sveitsiin.

Eurooppapatentin kustannuksiksi on arvioitu 32.000 euroa olosuhteissa, joissa patentti pidetään voimassa 10 vuotta. Toisaalta samaan hengenvetoon on todettava, että kysymys on keskiarvosta: patentointikustannukset näet vaihtelevat olennaisesti muun muassa sen mukaan, mistä toimialasta on kysymys ja minkälaista patentointistrategiaa patentinhakija kulloinkin noudattaa.⁴⁹

Tätä selvitystä silmällä pitäen erittäin tärkeä tulos Roland Berger Market Researchin (2005) tutkimuksen mukaan on se, että patenttivaatimusten käännöskustannukset ovat olleet arviolta 530 euroa⁵⁰. Tämän lisäksi käännöskustannuksiin on jouduttu uhraamaan keskimäärin 3.400 euroa⁵¹, joten käännöskustannukset olisivat selvityksen mukaan kokonaisuudessaan noin 3.930 euroa.⁵² Samalla on syytä

47 Guellec & van Pottelsberghe (2007).

48 Ks. tarkemmin Harhoff et al. (2008).

49 Ks. tarkemmin Roland Berger Market Research (2005).

50 Tällöin tarkastelussa on lähdetty siitä, että käännös tapahtuu kahdelle viralliselle EPO-kielille, ja että patenttivaatimuksen laajuus on kolme sivua.

51 Tässä puolestaan lähdetään siitä, että käännös kattaisi 11 sivua selityksiä ja vaatimukset tarvittavassa määrin.

52 Toisaalta viitatus selvityksen toisessa kohdassa mainitaan patenttivaatimusten käännöskulujen olevan 600 euroa ja validoinnin yhteydessä tehtävien käännösten kustannusten 3.600 euroa. Vaikka hienoista eroa numeroarvoissa esiintyykin, ne joka tapauksessa osoittavat hyvin käännöskustannusten suuruusluokan.

huomauttaa siitä, että vaatimusten käännöskustannukset muodostavat noin 13,5 prosenttia kokonaiskäännöskustannuksista⁵³.

Tärkeä tulos kansainvälisissä selvityksissä on myös se, että käännöskustannusten suuruus on hyvin kielisidonnainen asia. Tärkeällä sijalla on se, että käännöskustannukset esimerkiksi englannista suomeen ovat suhteellisesti arvioiden osoittautuneet korkeiksi, keskimäärin 75 euroa per sivu, kun esimerkiksi englannista saksaan käännöskustannukset ovat keskimäärin 53 euroa per sivu⁵⁴. Tätä taustaa vasten patentointikustannukset alenisivat siis Suomen osalta enemmän kuin ne keskimäärin Lontoon sopimuksen myötä alenisivat EPO-maissa⁵⁵.

Koska patenttiasiakirjojen käännöskustannukset ovat olleet Suomessa suhteelliset korkeat, heijastuu se myös siihen, että Lontoon sopimukseen liittyminen alentaisi patentointikustannuksia täällä enemmän kuin keskimäärin muualla. Tämä taas voisi heijastua siten, että Lontoon sopimuksen liittymisen myötä Suomessa validointien määrä lisääntyisi suhteellisesti enemmän kuin muissa maissa (olettaen, ettei muissa validointiin vaikuttavissa tekijöissä tapahdu muutoksia).

2.3 Käännöskustannussäästöjen seurannaisvaikutuksia

2.3.1 Vaikutus patentoinnin määrään

Mitkä ovat Lontoon sopimuksen vaikutukset elinkeinonharjoittajien ja keksijöiden käyttäytymiseen? Edellä esitettyjä kustannussäästöjä Lontoon sopimukseen liittyen on pidetty siinä määrin huomattavina, että tällä on otaksuttu olevan vaikutusta käyttäytymiseen⁵⁶. Edellä mainittu on tämän vuoksi hyvä suhteuttaa siihen, mikä on *patenttien määrän käännöskulujousto*, toisin sanoen patenttien määrän suhteellinen muutos jaettuna käännöskulujen suhteellisella vähenemisellä⁵⁷. Tältä osin jouston on arvioitu olevan -0,4. Tämän perusteella patentointien määrä kasvaisi 8 – 12 prosenttia, jos käännöskustannusten oletetaan alenevan 20–30 prosenttia.⁵⁸

Seuraavaan taulukkoon on koostettu arvioita patenttien kysynnän maksujouston suuruudesta eri tutkimuksissa⁵⁹. Vaikka tässä puhutaankin maksujoudesta, on sama ajatus ulotettavissa koskemaan suoraan myös käännöskuluja.

53 Yllä mainitulla on luonnollisesti merkitystä arvioitaessa sitä, kuinka paljon kääntäjien tulot vähenevät Lontoon sopimukseen liittymisen johdosta.

54 Roland Berger Market Research (2005).

55 Yllä mainitussa ei tosin oteta huomioon sitä, että esimerkiksi patenttitoimistojen hinnoittelussa voi tapahtua maa-kohtaisesti muutoksia, jotka ainakin osittain voisivat eliminoida käännöskustannussäästö.

56 van Pottelsberghe & Mejer (2008).

57 Vastaava ajatuskulkua on luonnollisesti sovellettavissa esimerkiksi patentointiin liittyviin maksuihin. Lisäksi empiirisissä tutkimuksissa on havaittu maksujen vaikuttavan olennaisesti käyttäytymiseen prioriteettihakemuksia tehtäessä, ks. tarkemmin de Rassenfosse & van Pottelsberghe (2007).

58 de Rassenfosse & van Pottelsberghe (2008). Ks. myös van Pottelsberghe & Mejer (2008). Vrt. Cohen et al. (2000). Toisaalta PRH:n edustaja katsoi, että patenttien kysyntä voisi olla täysin joustamatonta.

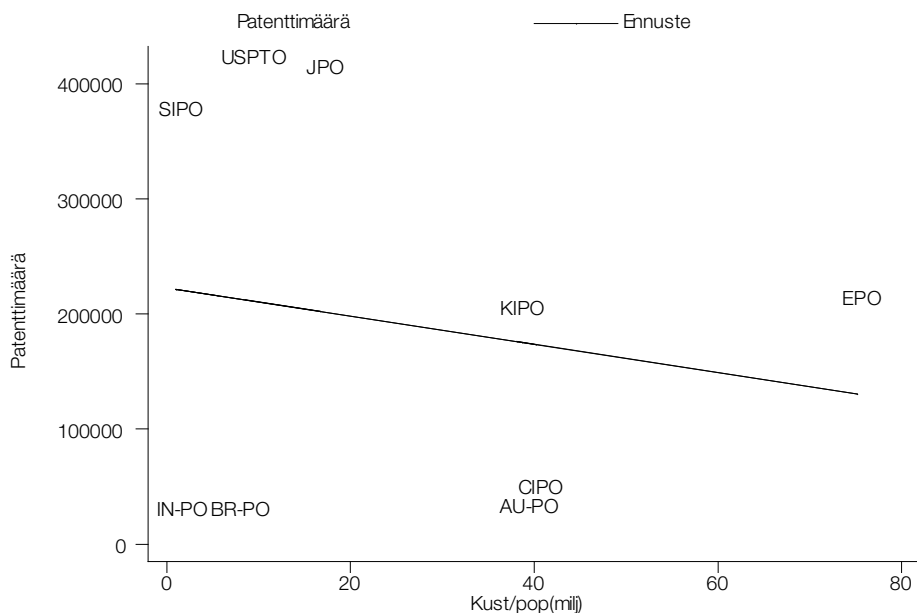
59 Ks. lähemmin van Pottelsberghe & Mejer (2008). Patenttien kysynnän maksujousto saadaan jakamalla patenttien prosentuaalinen kysynnän muutos patentointimaksujen prosentuaalisella muutoksella.

Taulukko 3. Arvioita patenttien kysynnän maksujousta

Tekijät	Arvioitu kysynnän maksujousto	Aineisto ja menetelmä
Archontopoulos et al. (2007)	-0.2	Tapausanalyysi hakemusmaksujen kustannuksen vaikutuksista USA:ssa
de Rassefosse ja van Pottelsberghe (2007)	-0.5 – -0.3	Maakohtainen poikkileikkausaineisto 29 Euroopan patenttisopimuksen jäsenvaltion patenttinviranomaisen patenttihakemuksista
de Rassefosse ja van Pottelsberghe (2008a)	-0.5 – -0.3	Maakohtainen poikkileikkausaineisto 34 patenttinviranomaisen patenttihakemuksista
de Rassefosse ja van Pottelsberghe (2008b)	-0.4	25 vuoden aikasarja-analyysi patenteista koskien USA:ta, Japania ja Eurooppaa
Harhoff et al. (2007)	-0.4	Poikkileikkausaineisto EU-maista

Seuraavassa kuviossa esitetään patentointiaktiivisuuden (vuoden 2006 patenttihakemusten määrä) ja suhteellisten patentoimiskustannusten välinen suhde maailman suurimmissa patenttinviranomaisissa⁶⁰. Suhteellinen kustannus mittaa patentoimiskustannuksia (dollareissa) suhteessa alueen väestömäärään (markkinoiden laajuus). Suora kuviossa esittää keskimääräistä patentointiaktiivisuuden ja suhteellisten kustannusten välistä riippuvuutta. Kuvioista näkee, että mitä suuremmat ovat patentointiin liittyvät suhteelliset kustannukset, sitä vähemmän alueella haetaan patenteja.

Kuvio 2. Patentointiaktiivisuuden ja patentoimiskustannusten välinen suhde

60 Ks. tarkemmin van Pottelsberghen ja Mejerin (2008) tutkimus ja siinä esitetyt tilastolliset taulukot.

Asia ei ole kuitenkaan kansainvälisenkään kirjallisuuden valossa kovin suoraviivainen. Esimerkiksi edellä esitetyn perusteella ei suinkaan voida päätellä, että Suomessa saatettaisiin eurooppapatentteja voimaan 8–12 prosenttia enemmän kuin muutoin tapahtuisi. Tässä suhteessa on näet otettava huomioon ainakin kaksi seikkaa. *Ensinnäkään* eurooppapatenttien validointi ei jakaudu tasaisesti valtioiden kesken, vaan eräät – erityisesti suurimman markkina-alueen muodostavat – valtiot ovat houkuttelevampia kuin eräät muut – pienen markkina-alueen muodostavat ja etäiset – valtiot. Tässä valossa Suomen houkuttelevuus ei siis ole paras mahdollinen. Tätä on hyvä peilata sitä vasten, mitkä tekijät ylipäänsä vaikuttavat siihen, mihin maihin eurooppapatentteja validoidaan, ja mikä näiden tekijöiden merkitys on Suomen kannalta puheena olevassa suhteessa.⁶¹ Toisaalta *Stephen Gill* (2008) on todennut, että Lontoon sopimuksella ei olisi sanottavaakaan merkitystä sen suhteen, mihin maihin patentteja validoitaisiin: hänen mukaansa kuitenkin Ruotsi olisi Lontoon sopimuksen myötä suurin voittaja, ja jossain määrin sopimuksesta hyötyisivät myös Sveitsi ja Tanska.

Toinen tekijä on se, minkälainen Suomen tuotantorakenne on. Tähän on kiinnitetty huomiota myös kansainvälisessä keskustelussa. *Stephen Gillin* (2008) mukaan on otettava huomioon esimerkiksi se, että Suomessa IT-sektori muodostaa tärkeän kansantalouden osa-alueen. Kun tämä erityispiirre tulee huomioiduksi laskelmissa, Suomi nousee houkuttelevaksi validointikohdemaaksi.

On myös aiheellista kiinnittää huomiota siihen, minkälaista patentointistrategiaa elinkeinonharjoittajat ja keksijät noudattavat⁶². Kysymys ei näet ole aina ainoastaan terveen ja toimivan kilpailun edistämistä palvelevasta patentoinnista, vaan taustalla voi olla esimerkiksi myös *estepatentointi*.⁶³ Yleisemmin puhutaan *strategisesta patentoinnista* viitattaessa siihen, että patentoinnissa ei ole niinkään kysymys keksinnön suojaamisesta kuin reagoimisesta kilpailijoiden toimenpiteisiin⁶⁴. Kansainvälisessä kirjallisuudessa ei suoranaisesti Lontoon sopimukseen liittyen ole tähän asiaan tietävästi otettu kantaa⁶⁵.

Seuraavasta sitaatista ilmenee hyvin, kuinka moninaisia patentoinnin motiivit saattavat olla: "the prevention of copying, the prevention of other firm's attempts to patent a related invention (... "patent blocking"), the earning of licensing revenue, use to strengthen firm's position in negotiations with other firms (as in cross-licensing agreements), the prevention of infringement suits, use as a measure of internal performance of a firm's technologists, and the enhancement of the firm's reputation."⁶⁶

61 Yllä mainitun ohella olisi aiheellista ottaa huomioon paitsi patenttihakemusten (ja hyväksyttyjen patenttien) määrä myös patenttihakemusten laajuus. Ks. erityisesti Archontopoulos et al. (2007), jotka toteavat Euroopan patenttivirastolle tehtyjen patenttihakemusten laajuuden suunnilleen kaksinkertaistuneen viimeisen 20 vuoden aikana.

62 Ks. patentointistrategioihin liittyen esimerkiksi Cohen et al. (2000).

63 Ks. estepatentoinnista lähemmin esimerkiksi Blind et al. (2006). Yllä mainittu osoittaa samalla sen, ettei patenttihakemusten määrän nousun taustalla suinkaan aina ole tutkimus- ja tuotekehitystyöhön tehty panostukset.

64 Ks. esimerkiksi Guelllec (2007).

65 Sen sijaan kansainvälisessä kirjallisuudessa on korostettu sitä, että yritysten käyttäytymistä patentoinnissa eivät ohjaa niinkään patentoinnin kustannukset kuin strateginen käyttäytyminen, ks. esimerkiksi Peeters & van Pottelsberghe (2006).

66 Cohen et al. (2000). Ks. myös Blind et al. (2006).

Pari reunahuomautusta edellä mainittuun liittyen on myös paikallaan tehdä, koska niillä on merkitystä käsillä olevan vaikutusarvioinnin kannalta. Ensinnäkin strategiset päämäärät – patentoinnin perinteisten päämäärien sijasta – näyttävät lisäävän merkitystään sitä mukaa, mitä suuremmasta yrityksestä on kysymys. Toiseksi yksittäisten strategisten päämäärien merkitys vaihtelee toimialasta toiselle; esimerkiksi IT-sektorilla neuvotteluvoiman vahvistaminen ja oikeudenloukkausten ehkäisy ovat olleet keskeisessä asemassa.⁶⁷

Kansainvälisessä tutkimuksessa on yleensä tyydytty analysoimaan patentointiin liittyviä kustannuksia absoluuttisina suureina eikä huomioon ole otettu sitä, että vain osa patenttihakemuksista tulee hyväksytyiksi⁶⁸. Tällaisissa tilanteissa asiaa olisi kuitenkin aiheellista lähestyä *odotusarvoista* käsin. Esimerkiksi jos käännöskustannusten säästö on 4.000 euroa, mutta patenttihakemuksen hyväksymisen todennäköisyys ainoastaan 0,6 (kun otetaan huomioon sekä peruutetut että hylätyt hakemukset), on käännöskustannusten säästön odotusarvo 2.400 euroa, kun oletuksena on, että käännöksiä ei tarvitse tehdä ennen patentin hyväksymistä.⁶⁹ Kysymyksessä ei ole ainoastaan teoreettinen havainto, vaan se olisi pitänyt ottaa huomioon niissä tutkimuksissa, joissa on arvioitu käännöskustannusten alenemisen vaikutusta patentoinnin määrään. Näin ollen, jos lähdemme siitä, että patenttihakemuksen hyväksymisen todennäköisyys on 0,6, ei patenttien määrä kasvaisikaan 8–12 prosenttia Lontoon sopimuksen myötä, vaan ainoastaan *4,8–7,2 prosenttia*.

Toisaalta, jos kilpailu markkinoilla kiristyy, on se omiaan lisäämään patenttien kysyntää. Kiristyvän kilpailun taustalla voi olla esimerkiksi ulkomaisten yritysten tulo kansallisille markkinoille.⁷⁰ Saman tien on hyvä havaita, että Suomen liittyminen Lontoon sopimukseen saattaisi lisätä kiinnostusta validoida patentti maassamme ja siten kilpailu voisi kiristyä Suomessa. Toisaalta tähän vastaamiseksi suomalaisyritykset voisivat aktivoitua hakemaan aikaisempaa enemmän kansallisia patentteja.⁷¹

Oman ongelmansa patentointimäärän arvioinnissa muodostaa se, että tähän mennessä tapahtunutta patentointimäärän lisääntymistä voidaan selittää monilla erilaisilla seikoilla. Ensinnäkin uudet valtiot, kuten Brasilia ja Kiina, ovat astuneet mukaan maailman patenttijärjestelmään; toiseksi uudet toimijat ovat kiinnostuneet enemmän patentoinnista; kolmanneksi uudet teknologian osa-alueet ovat luoneet hedelmällistä maaperää keksintötoiminnalle ja siten patentoinnille; lisäksi

67 Blind et al. (2006).

68 Esimerkiksi Euroopan patenttiovirastossa noin 35 prosenttia patenttihakemuksista peruutetaan, ks. tarkemmin Lazaridis & van Pottelsberghe (2007). Hylkäämisiin on kansainvälisissä tutkimuksissa arvioitu johtavan noin viisi prosenttia hakemuksista. Tosin huomattava osa peruutuksista tapahtuu sen jälkeen, kun patentinhakija on käynyt kriittisiä keskusteluja patenttioviraston suuntaan. Ks. myös Sterlacchini & Schettino (2008).

69 Teoreettisesti mielenkiintoinen kysymys on se, lisääntyisikö Lontoon sopimuksen myötä peruutettujen ja hylättyjen patenttihakemusten osuus.

70 Ks. esimerkiksi Guellec & van Pottelsberghe (2007).

71 Yllä mainittu on aiheellista toisaalta suhteuttaa siihen, että patentti luonteensa puolesta kuitenkin rajoittaa kilpailua, ks. myös Guellec (2007). Lisäksi on huomautettava, että yllä mainittu ei perustu empiriseen evidenssiin, vaan on pikemminkin spekulatiota. Ks. myös jakso 3.8.

uudenlaiset patentointistrategiat ovat lisänneet kiinnostusta patentointia kohtaan.⁷² Tässä valossa *käännöskulujen supistuminen muodostaisi ainoastaan ohuen siivun teki-
jöistä, jotka kokonaisuudessaan vaikuttavat patentointimäärään.*

Kansainvälisessä kirjallisuudessa on viime aikoina korostettu myös niitä ongelmia, joita lisääntyvään patenttihakemusten määrään (ja toisaalta patenttihakemusten laajuuden kasvamiseen) liittyy. Tällöin on viitattu muun muassa patentointiprosessin hidastumiseen, patenttien laadun heikkenemiseen sekä oikeusvarmuuden heikkenemiseen.⁷³

Jos patentoinnin määrä lisääntyy, *mistä uudet patenttihakemukset tulisivat?* Tältä osin esimerkiksi *Holzer* (2008) on viitannut *Euroopan ulkopuolisiin maihin*, kuten Japaniin ja Kiinaan. Tässä valossa eurooppalainen patenttijärjestelmä globalisoituisi aikaisempaa enemmän⁷⁴. Tällä hetkellä suunnilleen puolet Euroopan Patenttivistä saapuvista hakemuksista on peräisin Euroopan ulkopuolelta.⁷⁵

Asiaa voidaan tarkastella hieman toisenlaisestakin näkökulmasta. *Lanjouw et al.* (1996) ovat kansainvälisiin tutkimuksiin tukeutuen todenneet, että suurin osa patenteista on varsin vähäarvoisia. Näin ollen heidän mukaansa pienet erot patentointikustannuksissa voivat johtaa suuriinkin muutoksiin patenttien hakemismäärissä. Tässä valossa siis Lontoon sopimukseen liittyvä käännöskustannusten aleneminen johtaisi *arvoltaan vähäisempien keksintöjen* patentointihakemusten lisääntymiseen. Toisaalta tätä tasapainottaa se, että patenteja hyödynnetään käytännössä usein merkittävämpien kuin marginaalisten keksintöjen suojaamiseen⁷⁶.

Lisäksi on aiheellista kysyä, *mikä vaikutus Lontoon sopimukseen liittymisellä olisi puhtaasti kansallisten patenttihakemusten ja patentointien määrään Suomessa.* Tällainen kysymyksenasettelu on jäänyt kansainvälisessä kirjallisuudessa käsittelemättä. Tosin yleisen tason huomioita voidaan hyödyntää tässäkin yhteydessä. Esimerkiksi *Lernerin* (2002) tutkimuksen mukaan patenttioikeuden vahvistaminen on ollut käytännössä omiaan vahvistamaan ulkomaista alkuperää olevien hakemusten määrää, mutta toimella ei ole ollut merkitystä hakemusten määrään kansallisella tasolla. Tämän vastapainoksi on todettava – kuten edellä jo viitattiin –, että kilpailun kiristyessä suomalaisyritysten kiinnostus patentointia kohtaan saattaa lisääntyä.⁷⁷

2.3.2 Kuinka moneen maahan eurooppapatentti validoidaan?

Käännöskustannusten vähenemisen vaikutusten on todettu jakaantuvan kahtaalle. Ensinnäkin voidaan olettaa, että eurooppapatenttia ei validoitaisi sen useammassa valtiossa kuin nykyisin, ja käännöskustannusten pieneneminen johtaisi patentoinnin

72 Ks. yllä mainittuun liittyen erityisesti Guellec & van Pottelsberghe (2007).

73 Ks. esimerkiksi Lemley (2000) ja Archontopoulos et al. (2007).

74 Samalla on aiheellista huomauttaa, että ulkomaiset yritykset patentoivat vientimarkkinoillaan aktiivisesti, koska ne eivät voi nojata ”kotimarkkinaetuuksiin”, ks. esimerkiksi Guellec (2007).

75 Ks. esimerkiksi Guellec & van Pottelsberghe (2007).

76 Licht & Zol (1998).

77 Vrt. jaksossa 3.8 esitettyä.

määrän lisääntymiseen niissä maissa, joihin patentit on saatettu voimaan nykyisin. Toisaalta on mahdollista, että käännöskustannusten väheneminen johtaa siihen, että eurooppapatentti validoidaan useammassa valtiossa kuin nykyisin tehdään. Tosiasiallisen vaikutuksen on oletettu sijoittuvan näiden kahden äärivaihtoehdon välimaastoon.⁷⁸ Tosin eräässä varsin uudessa tutkimuksessa on todettu ykskantaan, että "the London Agreement would induce a significant increase in the number of patents validated in each European country."⁷⁹

Harhoffin et al. (2007) tutkimuksen mukaan useat tekijät vaikuttavat siihen, kuinka moneen maahan ja mihin maihin eurooppapatentti validoidaan. Tässä suhteessa seuraavanlaisten tekijöiden on todettu olevan keskeisessä asemassa:

- valtion suuruus (tai markkina-alueen laajuus)⁸⁰;
- valtion varakkuus;
- pääkaupunkien etäisyys toinen toisistaan;
- validoinnista ja patentin ylläpitämisestä suoritettavat maksut; sekä
- käännöskustannukset erityisesti korkeiden käännöskustannusten maissa.⁸¹

Edellä mainituista kriteereistä voi todeta muun muassa sen, että etäisyys pääkaupunkien välillä ei Lontoon sopimuksen myötä muuksi muutu, joten tässä valossa EU:n reuna-alueena Suomi ei olisi aikaisempaa houkuttelevampi kohde validoida eurooppapatentteja. Lontoon sopimuksella ei olisi tietenkään vaikutusta markkina-alueen laajuuden tai valtion varallisuuden eikä maksujen suuruudenkaan kannalta, joten tässä valossa patentointivirrat eivät muuttuisi. Sen sijaan päinvastoin tilanne on käännöskustannusten suhteen: Suomi kuuluu niin sanottujen korkeiden käännöskustannusten valtioihin, joten tämän perusteella validointien voisi olettaa maassamme lisääntyvän.

2.3.3 Keksintöä koskevan informaation julkaisu patentin hintana

Koska patentti muodostaa yksinoikeuden, on tämän luomaa markkinavoimaa katsottu tarpeelliseksi rajoittaa erilaisin keinoin. Tässä voidaan viitata muun muassa patentin voimassaolon enimmäisaikaan sekä pakkolupamenettelyyn. Tärkeä seikka tässä yhteydessä on myös se, että keksintö on julkaistava, jotta patentin voi saada. Näin turvataan se, että kilpailijat ja tiedeyhteisö saavat tiedon uudesta keksinnöstä⁸². Aiheuttaako Lontoon sopimus viimeksi mainitussa mielessä ongelmia?

Periaatteessa voi lähteä siitä, että patenttiasiakirjojen kielivaatimuksista tinkiminen hankaloittaa keksintöön tutustumista, ja näin ollen vahvistaa patentin luomaa markkinavoimaa. Asia ei ole kuitenkaan näin yksinkertainen. Kysymys on näet

78 Ks. tarkemmin van Pottelsberghe & Mejer (2008).

79 Harhoff et al. (2007).

80 Ks. myös van Pottelsberghe (2007).

81 Ks. myös Harhoff et al. (2008). Holzerin (2008) mukaan erityisesti suuryrityksillä voisi olla kannustin kasvattaa validointikohdemaiden lukumäärää.

82 Taloustieteellisin termein tässä voidaan puhua *ulkoishyödyistä*. Kärjistetysti ilmaisten voi sanoa, että ellei patentilla ole ulkoishyötyjä generoivia vaikutuksia, legitimitetti patenttilainsäädännölle murenee olennaisesti.

muun muassa siitä, missä vaiheessa käännökset tehdään. Esimerkiksi Euroopan patenttivirasto on korostanut, että koska patentit myönnetään vasta useita vuosia patenttihakemuksen jättämisen jälkeen, käännökset eivät palvele useinkaan pyrkimystä informoida uudesta teknologiasta kilpailijoita ja tiedeyhteisöä⁸³.

B. van Pottelsberghe (2007) on ollut hyvin kriittinen ennen Lontoon sopimusta vallinneita käännösvaatimuksia kohtaan. Hänen mukaansa kysymys on ollut pitkälti hyvinvointitappiosta eli voimavarojen tuhlaamisesta. Tätä hän on perustellut sillä, etteivät patenttiasiakirjojen käännökset tarjoa informaatiota eikä käännöksiä ylipäänsä lueta. Lisäksi *van Pottelsberghe* viittaa siihen, että nykyisin suurin osa patentin hakijoista hallitsee englannin kielen. Merkittävää *van Pottelsberghen* kannanotossa on kuitenkin se, ettei hän millään tavoin perustele käännösten hyödyntämättömyyttä empiirisen aineiston avulla. Senpä vuoksi tässä tutkimuksessa on kyselyosuudessa annettu erityistä painoarvoa sen selvittämiseksi, kuinka paljon käännöksiä ylipäänsä hyödynnetään.

Keksinnön paljastamisella on myös toinen puolensa. Esimerkiksi *Levinin et al.* (1987) tutkimuksessa havaittiin, että keskeisin syy olla patentoimatta keksintö on nimenomaan se, että patentoinnilla kilpailijat saavat informaatiota keksinnöstä. Käännösvaatimusten muuttaminen tuskin on niin merkittävä uudistus keksinnön paljastumisen kannalta, että sillä olisi vaikutusta patentointihalukkuuden kannalta.

2.3.4 Vauhdittaisiko Lontoon sopimus ja siihen liittyminen innovaatioita?

Tässä yhteydessä tarkastellaan niin sanottua *dynaamista tehokkuutta* eli sitä, miten tietty lainsäädäntö vaikuttaa keksintöjen tekemiseen, niiden kaupallistamiseen sekä diffuusioon yhteiskunnassa. Asiaa voidaan arvioida Lontoon sopimuksenkin osalta sellaisten kriteereiden avulla, joihin yleensä kiinnitetään teoreettisesti tässä suhteessa huomiota⁸⁴.

Ensinnäkin mitä vähemmän sääntely aiheuttaa toiminnanharjoittajille kustannuksia, sitä paremmat edellytykset ovat innovatiivisille toimintoille⁸⁵. Tässä suhteessa siis Lontoon sopimus osaltaan – yleisellä tasolla – luo maaperää innovatiivisemmalle toimintaympäristölle siltä osin kuin elinkeinonharjoittajien ja keksijöiden kustannukset alenevat⁸⁶. Toisaalta käännöskulujen väheneminen on hyvä suhteuttaa tutkimuksen ja tuotekehityksen aiheuttamiin kokonaiskustannuksiin, ja tässä suhteessa säästöt jäävät varsin pieniksi, ja näin ollen myös vaikutus innovaatioiden määrään.

83 European Patent Office (2008).

84 Ks. yllä mainituista kriteereistä Määttä (2001).

85 Ks. myös Holzer (2008).

86 Ks. myös Holzer (2008). Tässä suhteessa on tosin paikallaan ottaa huomioon myös se, kuinka olennainen osa kustannussäästö on tuotekehityskustannuksista.

Toiseksi tärkeään asemaan nousevat oikeudelliset ja muut *epävarmuustekijät*: mitä selkeämmäksi lainsäädäntö onnistutaan laatimaan, sitä paremmat edellytykset luodaan innovatiiviselle toimintaympäristölle.⁸⁷ Tästä on puolestaan osaltaan havaittavissa se, että lainsäädännön yksityiskohdilla voi olla olennainen vaikutus myös dynaamisen tehokkuuden kannalta. Taloustieteellisessä mielessä epävarmuus on monenlaisten potentiaalisten kustannusten lähde. Ensinnäkin epävarmuus on omiaan johtamaan siihen, että patentinhaltija pidättäytyy investoinneista; toiseksi seurauksena voi olla se, että potentiaaliset kilpailijat eivät investoi teknologian kehittämiseen; ja lisäksi epävarmuus saattaa johtaa oikeusriitoihin⁸⁸. Toisaalta kansainvälisessä kirjallisuudessa ei tiettävästi ole analysoitu sitä, missä määrin Lontoon sopimuksen voimaantulo aiheuttaisi epävarmuutta markkinoille ja mitä seurannaisvaikutuksia tällä olisi.

Lisäksi *kilpailuolosuhteilla* voi olla relevanssia sen kannalta, kuinka lainsäädäntö kannustaa uusien innovaatioiden kehittämiseen. Tältä osin asia ei ole tosin edes teoreettisesti yksiselitteinen. Niin sanotun *schumpeterilaisen näkökannan* mukaan innovatiivisuutta lisää se, että markkinat ovat keskittyneet. Monopolit ja muut merkittävästi markkinavoimaa omaavat yritykset luovat hedelmällisimmän maaperän innovaatioille, koska asianomaisilla elinkeinonharjoittajilla on käytössään resursseja, jotka ovat suunnattavissa innovaatioiden kehittämiseen ja käyttöönottoon. Kilpailevan näkökannan muodostaa niin sanottu *arrow'lainen näkemys*, jonka mukaan innovaatioita syntyy parhaiten kilpailullisilla markkinoilla: tällaisilla markkinoilla yritykset eivät voi yksinkertaisesti olla laiskoina, vaan niiden on olemassaolonsa turvataksseen tehtävä innovaatioita. Kiistanalaista on kuitenkin se, kumpi mainituista näkemyksistä on lähempänä totuutta. Näin ollen Lontoon sopimuksen vaikutuksia ei voi yksiselitteisesti tässä suhteessa ennustaa. Arvioiden tekemistä kilpailuolosuhteiden vaikutuksesta dynaamiseen tehokkuuteen hankaloittaa edelleen se, ettei esimerkiksi patenttien määrä suinkaan heijastele yksiselitteisesti tutkimus- ja tuotekehitystojen laajuutta. Tässä riittänee viittaus strategiseen patentointiin.

Toisaalta jossain määrin empiiristä tukea on sillä, että *uusien yritysten markkinoille tulo* on omiaan vauhdittamaan innovatiivista toimintaa. Lontoon sopimuksen voi väittää palvelevan nimenomaan potentiaalista kilpailua: ulkomaisten yritysten markkinoille tulon kynnys alenee jossain määrin käännöskustannusten alenemisen vuoksi, ja tällä voi olettaa olevan kokonaisuutena arvioiden positiivisen vaikutuksen innovatiivisuuteen. Toisaalta mikään ei sulje pois sitä mahdollisuutta, että osa Suomeen validoiduista lisäpatenteista olisi luonteeltaan joko estepatentteja tai muutoin hyödyntämättömiä patentteja. Tällaisen lisäpatentoinnin vaikutus innovatiivisuuteen tuskin olisi positiivinen.

Edellä lähdetään pitkälti siitä, että patentilla olisi merkittävä vaikutus innovointiaktiivisuuteen. Tälle eivät kuitenkaan läheskään kaikki kansainväliset

87 Ks. myös Hall et al. (2003).

88 Hall et al. (2003).

tutkimukset anna tukea. Esimerkiksi *Mansfieldin* (1986) kartoitus osoitti, että patentin tarjoamalla suojalla ei olisi kovinkaan suurta vaikutusta tässä suhteessa yritysten käyttäytymiseen useimmilla teollisuudenaloilla. Tässä valossa voisi siis lähteä ykskantaan siitä, että Lontoon sopimus ei edistäisi paljoltikaan innovatiivisuutta. Toisaalta tämä ei sulje pois sitä mahdollisuutta, että patenttien määrä kasvaisi. Taustalla on tällöin erityisesti se, että lisääntyvässä patentoinnissa on kysymys strategisista patenteista⁸⁹. Tässä yhteydessä ei ole kuitenkaan tutkimusekonomisista syistä mahdollisuutta syventyä siihen, mikä patenttien tosiasiallinen rooli on tuotekehitys- ja tutkimustoiminnan liikkeelle-panevana voimana.

On myös otettava huomioon, että keksintöjä ei välttämättä suojata patentein, vaan esimerkiksi *liikesalaisuus* voi osoittautua tässä suhteessa yritykselle kannattavammaksi vaihtoehdoksi⁹⁰.

Innovaatiotoiminnan vauhdittaminen ei suinkaan tapahdu kustannuksitta. Yhtenä varjopuolena voi olla esimerkiksi *duplikaatio-ongelma* eli päällekkäinen tutkimus- ja tuotekehitystyö yrityksissä⁹¹. Teoreettisella tasolla on katsottu, että Lontoon sopimuksen kaltainen järjestelmä on omiaan kannustamaan innovaatioiden tekemiseen, ja että tällaisilla toimilla vähennetään duplikaatio-ongelmaa eli päällekkäistä tutkimus- ja tuotekehitystoimintaa valtioiden välillä.⁹²

Yhteenvedona on todettavissa, että vaikka Lontoon sopimus sellaisenaan vähentäisikin patentointikustannuksia, sen merkitystä dynaamisen tehokkuuden kannalta on kuitenkin pidetty vähäisenä. Muut keinot on usein nähty tässä suhteessa parempina välineinä innovatiivisuuden edistämiseksi.⁹³

2.3.5 Vaikutus Euroopan patenttijärjestelmän kilpailukykyyn

Vaikka Lontoon sopimus alentaisikin patentoinnin kustannuksia, eurooppalaisen patenttijärjestelmän kilpailukyky Yhdysvaltain patenttijärjestelmään ei vielä olennaisesti kohene. Esimerkiksi, jos eurooppapatentti saatetaan voimaan kuudessa maassa, patentointikustannukset ovat edelleen viisi kertaa suuremmat kuin Yhdysvalloissa; toisaalta jos eurooppapatentti validoidaan 13 valtiossa, patentointikustannukset ovat seitsemän kertaa suuremmat kuin Yhdysvalloissa.⁹⁴

Asiaa voidaan havainnollistaa myös konkreettisilla numeroarvoilla. Eurooppapatentti, joka pidetään voimassa kymmenen vuotta, vaihtelee kustannuksiltaan 23 000 eurosta 56 000 euroon riippuen maiden, joissa patentti validoidaan, lukumäärästä.

89 Ks. esimerkiksi Blind et al. (2006).

90 Ks. esimerkiksi Guellec (2007) ja siinä viitatus lähteet.

91 Ks. myös Guellec (2007), joka tuo hyvin esille muitakin kuin varjopuolia päällekkäisessä tuotekehitystyössä.

92 Ks. Pottelsberghe (2007) ja siinä viitatus lähteet.

93 Holzer (2008).

94 Ks. lähemmin van Pottelsberghe & Mejer (2008). Ks. myös Zuck (2008).

Sen sijaan Japanissa ja Yhdysvalloissa vastaavat kustannukset ovat 8 000 eurosta 12 000 euroon.⁹⁵

Lisäksi Yhdysvaltain teknologiamarkkinoiden on todettu olevan noin kolme kertaa houkuttelevampi kohde Euroopan teknologiamarkkinoihin verrattuna. Tätä on selitetty

- ensinnäkin patentointikustannusten eroilla,
- toiseksi sillä, etteivät Euroopan teknologiamarkkinat ole homogeeniset, sekä
- sillä, että, kun patenttia on haettu, se on saatettava erikseen voimaan jokaisessa yrityksen valitsemisissa EPO-valtioissa.⁹⁶

Toisaalta keskustelu Yhdysvaltain ja Euroopan patenttijärjestelmistä on ollut jossain määrin paradoksaalista. Yhtäältä Euroopassa on keskitytty problematisoimaan korkeita patentointikustannuksia, ja Yhdysvallat on nähty tässä suhteessa esimerkiksi patenttijärjestelmänsä puolesta; toisaalta Yhdysvalloissa ollaan oltu huolestuneita patenttien laadun heikkenemisestä, ja eräissä puheenvuoroissa on esitetty, että Euroopan patenttijärjestelmä voi tarjota suunnan, johon tällaista patenttijärjestelmää olisi kehitettävä, jotta patenttien laatu turvataan.⁹⁷ Lyhyesti: *eurooppalaista keskustelua on hallinnut kustannuskritiikki, kun taas Yhdysvalloissa hallitsevammassa asemassa on ollut laatukskritiikki.*

Yhdysvalloissa virinnyt kritiikki voidaan kiteyttää seuraavaan lainaukseen:⁹⁸

a number of experts have suggested that the U.S. patent examination system does not currently impose a sufficiently rigorous review of patent and nonpatent prior art, resulting in the issuing of patents of considerable breadth and insufficient quality and that this problem has worsened in recent years.

2.3.6 Ovatko korkeat kustannukset välttämättä pahasta?

Kun patentointikustannuksista puhutaan, voidaan liian helposti päätyä siihen, että niitä pitää pyrkiä hinnalla millä hyvänsä alentamaan. Kuten edellä mainittiin, asia ei tietenkään ole näin yksinkertainen, koska toki kustannuksia on uhrattava, jos halutaan turvata patenttien laatu⁹⁹. Mikäli näin pystytään turvaamaan patenttihakemusten asianmukainen tutkinta ja ellei näin päädytä prohibitiivisen korkeisiin kustannuksiin, tilanne voi olla hyvinkin perusteltu. Useissa puheenvuoroissa on kuitenkin todettu patentointikustannusten olevan Euroopassa liian korkeat varsinkin verrattuna Yhdysvaltoihin.¹⁰⁰

Toisaalta asiaa voidaan lähestyä siitä näkökulmasta, että patenttien halpeneminen on omiaan johtamaan hakemusruuhkiin (*backlog*) ja erittäin pitkiksi venyviin

95 Ks. esimerkiksi van Pottelsberghe (2007).

96 van Pottelsberghe (2007).

97 Ks. tästä keskustelusta esimerkiksi Hall et al. (2003) ja siinä viitatus lähteet.

98 Hall et al. (2003).

99 Ks. myös Jaffe & Lerner (2004), jossa tosin viitataan tilanteeseen Yhdysvalloissa.

100 van Pottelsberghe & Mejer (2008).

käsittelyaikoihin¹⁰¹. On myös viitattu tarpeeseen ehkäistä vähäarvoisten patenttihakemusten tekemistä¹⁰². *van Pottelsbergh ja Mejer* (2008) eivät ole kuitenkaan pitäneet tätä kestäväenä perusteluna vallitsevalle oikeustilalle Euroopassa: järjestelmä on ”syyttä suotta” liiaksi sirpaloitunut, käännöskustannukset ovat liian korkeat ja myös vuosimaksut ovat liian korkeita, eivätkä nämä tekijät välttämättä turvaa patenttien parempaa laatua.

2.4 Arvioita toiminnanharjoittajaryhmien asemasta

2.4.1 Patenttitoimistot ja patenttiasiamiehet

Kansainvälisellä tasolla ei ole käyty kovinkaan seikkaperäistä keskustelua siitä, mikä patenttitoimistojen ja -asiamiesten asema on sen jälkeen, kun Lontoon sopimus on ratifioitu. Joitakin yleisiä suuntaviivoja (ja mielipiteitä) kirjallisuudesta on toki jäljitettävissä.

Patenttitoimistojen ja patenttiasiamiesten palveluja on pidetty välttämättöminä olosuhteissa, joissa Lontoon sopimukseen on liitytty. Tällöin on erityisesti korostettu sitä, että tulkintapalvelut (*interpretation services*) voivat nousta keskeiseen asemaan.¹⁰³ Asia erikseen on se, missä määrin nämä palvelut päätyvät lopulta asianajajien tehtäviksi. Joka tapauksessa yleisellä tasolla on todettu Lontoon sopimuksella voivan olla hyvinkin olennainen vaikutus patenttitoimistojen taloudelliseen asemaan riippuen toki muun muassa siitä, kuinka paljon kussakin valtiossa validoidaan eurooppapatentteja. Tosin esimerkiksi Euroopan Patenttiviraston sivuilla todetaan lyhyesti, että Lontoon sopimus johtaa patenttiasiamiesten maksujen alenemiseen¹⁰⁴. Sen paremmin asiaa ei yksilöidä saati perustella.

Patenttitoimistojen vähentyneet tulot on mahdollista kompensoida monin keinoin, kuten *Holzer* (2008) huomauttaa. Kysymykseen voivat tulla esimerkiksi

- henkilökunnan vähentäminen,
- sulautuminen muihin toimistoihin, sekä
- uudenlaisten tehtävien hankkiminen.

Lisäksi on otaksuttu, että kilpailu patenttitoimistojen välillä kiristyy Lontoon sopimuksen myötä.¹⁰⁵

101 Tässä yhteydessä on viitattu myös markkinaepävarmuuteen, ks. esimerkiksi de Rassenfosse & van Pottelsberghe (2008) ja siinä viitatus lähteet. Taloustieteellisesti ilmaisten on otettava huomioon uusien patenttihakemusten aiheuttamat vaihtoehtokustannukset (ja ulkoiskustannukset), toisin sanoen se, että nämä hakemukset hidastavat muiden hakemusten käsittelyä.

102 Ks. yllä mainittuun liittyen Harhoff et al. (2007).

103 Holzer (2008).

104 European Patent Office (2008).

105 Holzer (2008).

2.4.2 Kääntäjät

Guellec ja van Pottelsberghen (2007) mukaan kääntäjät ja eräät patenttitoimistot (tai -asiamiehet) joutuisivat kärsimään taloudellisia menetyksiä Lontoon sopimuksen johdosta. Heidän mukaansa asianomaisten tahojen perimiä korvauksia voidaan pitää markkinoille tulon esteinä. Toisaalta *Guellec ja Pottelsberghe* eivät millään tavoin yksilöi, missä määrin kysymys on tällöin kilpailun kannalta epäsuotuisasta ilmiöstä, ja missä määrin näiden elinkeinonharjoittajien tarjoamia palveluja joka tapauksessa tarvitaan. Toisin sanoen heidän väittämästään saa liialtikin sen kuvan, että kysymys olisi ainoastaan tarpeettomista transaktiokustannuksista.

2.4.3 Pk-yritykset ja yksittäiset heksijät

Myös pienten ja keskisuurten yritysten kannalta Lontoon sopimuksen liittymisen vaikutusten analysointi on jäänyt kansainvälisessä kirjallisuudessa varsin ohueksi. Tosin joitakin yleisluonteisia luonnehdintoja asiasta on esitetty. Tällöin on esimerkiksi korostettu sitä, että patentointikustannukset rasittavat pienyrityksiä huomattavasti enemmän kuin suuryrityksiä.¹⁰⁶ Lisäksi seuraavassa asiaa valaistaan myös hyödyntämällä patenttilainsäädäntöä yleisemmin koskevaa (oikeus)taloustieteellistä kirjallisuutta.

Lontoon sopimusta on pidetty pk-yritysten kannalta suotuisana yksinkertaisesti, koska näin pystytään vähentämään merkittävästi käännskustannuksia¹⁰⁷. Toisaalta tässäkin yhteydessä on todettava, että Suomen liittyminen Lontoon sopimukseen ei vääjäämättä johtaisi kotimaisten pk-yritysten aseman paranemiseen nykytilanteeseen verrattuna. Saavathan pk-yritykset hyväkseen käännskustannusten säästöt jo laajalti ulkomailta¹⁰⁸.

Edellä on tuotu esille, että Lontoon sopimuksella olisi patentoinnin määrää lisäävä vaikutus. Toisaalta esimerkiksi Holzerin (2008) mukaan pk-yritysten osalta patentoinnin määrä tuskin olennaisesti kasvaisi, kun otetaan huomioon patentointiin liittyvät kokonaiskustannukset ja se tosiasia, että patenttihakemuksista suuri osa ei johda lopulta patentin myöntämiseen.

Edellä on viitattu myös siihen, että Lontoon sopimus johtaisi kilpailun kiristymiseen patenttitoimistojen välillä. Tällä on puolestaan katsottu olevan suotuisa vaikutus pk-yritysten kannalta, koska patenttitoimistot joutuisivat alentamaan hintojaan¹⁰⁹.

Vaikutukset pk-yritysten kannalta eivät edes yleisellä tasolla tarkastellen ole aivan yksinkertainen asia, kuten seuraavat anekdootit osoittavat:

106 Ks. esimerkiksi *Guellec & van Pottelsberghe* (2007), jotka viittaavat sääntelyvaihtoehtoon, jossa pienyrityksiltä kannettavia patentointimaksuja alennettaisiin.

107 Ks. esimerkiksi *Zuck* (2008).

108 Tämä koskee luonnollisesti niitä maita, jotka ovat liittyneet Lontoon sopimukseen.

109 *Zuck* (2008).

- Jos Lontoon sopimus lisää epävarmuutta, heijastuu se eniten pienyritysten käyttäytymiseen. Erityisesti niiden on todettu välttävän riitaoikeudenkäyntien pelossa aloja, joilla muilla yrityksillä on huomattavia määriä patenteja¹¹⁰.
- Patenttien on kansainvälisissä tutkimuksissa todettu olevan tärkeämpi keksintöjen suojaamiskeino suuryrityksille kuin pienemmille yrityksille¹¹¹. Tässä valossa siis Lontoon sopimuksen kaltaiset uudistukset koituisivat enemmän suuryritysten kuin pk-yritysten eduksi.
- Pienyritysten kannalta on hyvä huomata patentointikustannusten luonne: ne on joka tapauksessa uhrattava, jos patentin mieli saada. Näin ollen suuremmilla yrityksillä nämä kustannukset suhteutettuna tuotannon arvoon ja vastaaviin kriteereihin ovat huomattavasti pienemmät.¹¹² Tähän seikkaan on kiinnitetty viime aikoina muutoinkin varsin paljon huomiota, kun on puhuttu pienyritysten hallinnollisesta taakasta¹¹³.
- Pk-yritykset ja yksittäiset keksijät eivät ole olleet läheskään yhtä menestyksenkäitä kuin suuryritykset patentin hakemisessa. Tämän on nähty johtuvan muun muassa siitä, että ensin mainitut toiminnanharjoittajat ovat taipuvaisia yliarvioimaan keksintönsä arvon ja siitä, ettei niillä ole tarvittavaa patenttijärjestelmän tuntemusta.¹¹⁴ Näin ollen vaikka Lontoon sopimus aktivoisi pk-yrityksiä ja yksittäisiä keksijöitä hakemaan aikaisempaa enemmän patenteja, on kokonaan eri asia, missä määrin ne onnistuvat patenteja saamaan.

2.4.4 Kansalliset patenttivirastot

Siinä missä yhteisöpatentti on herättänyt kiivastakin keskustelua kansallisten patenttivilanomaisten asemasta ja rahoituspohjasta, kansainvälinen keskustelu on jäänyt vähäiseksi koskien Lontoon sopimukseen liittymisen vaikutuksia kansallisten patenttivilastojen rahoituspohjaan¹¹⁵. Tätä kuvastaa hyvin *Walter Holzerin* (2008) yleisluonteinen toteamus, jonka mukaan niiden maiden, joihin eurooppapatentteja validoidaan aikaisempaa enemmän, patenttivilastot hyötyvät Lontoon sopimuksesta. Konkreettisesti Lontoon sopimukseen liittymisen vaikutuksia kansallisen patenttivilaston tuloihin on laskettu Ruotsissa, jossa vuositulojen on arvioitu vähenevän noin 15 miljoonalla kruunulla.

Toisaalta keskustelun vähäisyys kansallisten patenttivilastojen asemasta on ymmärrettävää, koska – ainakin käytettävissä olleiden tietolähteiden perusteella – vaikutus vilastojen rahoituspohjaan jäisi vähäiseksi. Edellytyksiä on toisaalta esimerkiksi Suomessa siihen, että PRH:n tulot kasvaisivat hieman, jos Suomi kasvat-
taa suosiotaan validointien kohdemaana.

110 Ks. lähemmin Hall et al. (2003). Ks. myös Cohen et al. (2000).

111 Ks. esimerkiksi Cohen et al. (2000).

112 Ks. esimerkiksi Cohen et al. (2000).

113 Ks. esimerkiksi Kanninen & Määttä (2008) ja siinä viitatu lähteet.

114 Iversen & Kaloudus (2006). Tutkimus koski Norjaa.

115 Ks. yhteisöpatenttiin liittyneestä keskustelusta yllä mainitussa suhteessa Määttä & Keinänen (2008) ja siinä mainitut lähteet.

2.5 Aikaisempia kotimaisia tutkimustuloksia

Ensimmäisen selvityksen Lontoon sopimukseen liittymisen vaikutuksista Suomen kannalta teki Aho vuonna 2006. Keskeisiä tuloksia on kiteytetty seuraavaan:

- Elinkeinoelämän kannalta merkittäviä kustannushyötyjä Lontoon sopimuksesta muodostuisi siitä, että sopimus tulee voimaan niissä keskeisissä EPO-maissa, joissa suomalaisyritykset yleensä saattavat voimaan eurooppapatentteja.
- Käännöskustannukset eivät yleensä vaikuta validointien määrään.
- Toisaalta Suomen liittyminen Lontoon sopimukseen ei aiheuttaisi merkittäviä hyötyjä, muttei toisaalta johtaisi elinkeinoelämän kannalta merkittäviin uhkiinkaan.
- Suomenkielisiä käännöksiä ei arvosteta korkealle, ja toisaalta katsottiin paremmaksi, että pk-teollisuus tottuisi käyttämään englanninkieltä.
- Toisaalta selvityksessä myönnettiin, että liittymistilanteessa pk-sektori olisi haavoittuvin toiminnanharjoittajaryhmä, vaikka ongelmat ajan myötä luultavasti vähenevätkin. Pk-sektorin kannalta joka tapauksessa neuvontapalvelujen saatavuus olisi varmistettava.
- Patenttiasiamiessektorin katsottiin kärsivän merkittävistä tulonmenetyksistä, jos Suomi liittyy Lontoon sopimukseen. Vuosittaisten tulonmenetysten määräksi mainittiin eräässä yhteydessä kahdeksan miljoonaa euroa.
- PRH:n arvioitiin menettävän merkittävästi tulojaan, mikä edellyttäisi maksurakenteen muutoksia. Toisaalta vaikutukset ilmenisivät vasta viiveellä. Uhkana nähtiin myös kansallisten patenttien suosion lasku. PRH:n tulonmenetykseksi arvioitiin vuositason kaksinkertaistuminen miljoonaa euroa.¹¹⁶
- Maksuttomien neuvontapalvelujen tarpeen todettiin lisääntyvän.

Määtän ja Keinänen (2008) yhteisöpatentin vaikutuksia koskevassa tutkimuksessa käytiin myös lyhyesti läpi Lontoon sopimusta. Tutkimukseen sisältyneessä kyselyssä mainittiin varsin usein suoraan, ettei Lontoon sopimukselle olisi tarvetta muun muassa, koska suomalaiset patentinhakijat voivat hyödyntää sopimusta riippumatta siitä, onko Suomi liittynyt sopimukseen vai ei. Käytännössä ainoastaan ulkomaisten patentinhakijoiden katsottiin hyötyvän Suomen liittymisestä Lontoon sopimukseen¹¹⁷. Asia on ilmaistavissa myös siten, että todennäköisyys eurooppapatenttien rekisteröinnille Suomessa kasvaisi, koska käännöskulut vähenisivät. Toisaalta eräät vastaajat katsoivat Suomen liittymisen erittäin tarpeelliseksi eivätkä he nähneet sopimukseen liittymisen haittoja.

Haittana kiinnitettiin huomiota seuraavanlaisiin näkökohtiin:

- Koska selitys ja vaatimus olisivat eri kielillä, luotettavuus kärsisi.
- Toisaalta muodostuisi ”turhia” käännöksiä, jos virallisia käännöksiä ei olisi.

¹¹⁶ Täsmennyksenä todettakoon, että Ahon (2006) selvityksen jälkeen PRH:n osalta on toteutettu maksu-uudistus, joten yllä mainitulla päätelmällä ei ole enää relevanssia.

¹¹⁷ Toisaalta, kuten myöhemmin täsmennetään, myös suomalaisyritykset validoivat jossain määrin eurooppapatentteja myös Suomessa.

- Sopimukseen liittymistä ei pidetty tarpeellisena, jos yrityksen omia eurooppapatentteja ei validoida Suomeen.
- Lontoon sopimuksen myötä patenttien määrä Suomessa kasvaisi aiheuttaen erilaisia ongelmia.
- Freelancer -kääntäjien tulolähteet ehtyisivät olennaisesti.
- Patenttitoimistojen tulot todennäköisesti vähenisivät, mutta tämä kompensoitaisiin luultavimmin hintoja nostamalla. Näin ollen kotimaisten yritysten kustannukset patentoinnista kasvaisivat (mutta ulkomaisten yritysten kustannukset vähenisivät).
- Perusoikeusnäkökulmasta nähtiin arveluttavana suomen kielen käytöstä tinkiminen.

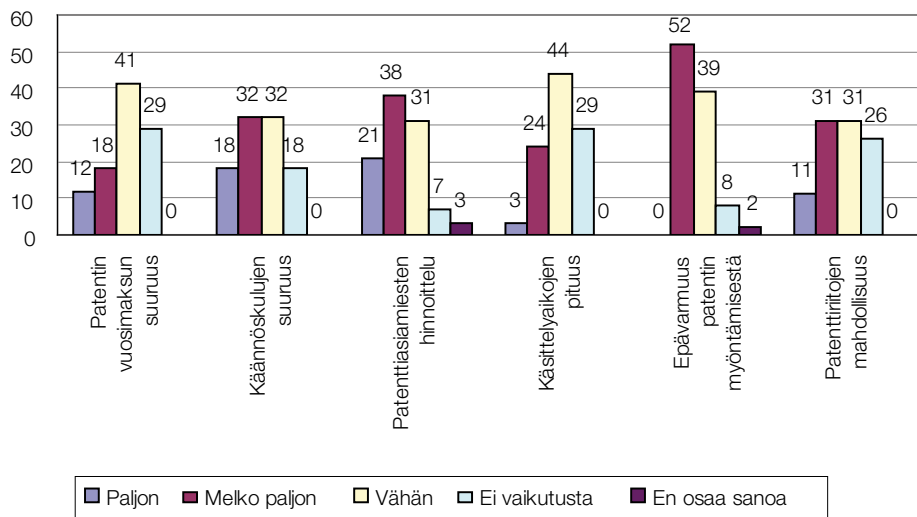
Etujen suhteen merkille pantiin seuraavanlaisia näkökohtia:

- Lontoon sopimuksesta katsottiin olevan etuja eniten Euroopan ulkopuolisille yrityksille.
- Lontoon sopimuksen myötä katsottiin aiheelliseksi luopua yhteisöpatentti-hankkeesta, koska näin vältettäisiin päällekkäisen byrokratian kehittäminen. Liikenevät voimavarat tulisikin hyödyntää eurooppapatenttijärjestelmän toimivuuden parantamiseen.
- Suomen maineen teknologian edelläkävijämaana katsottiin kärsivän, ellei Lontoon sopimukseen liitytä.
- Suomen liittymisen Lontoon sopimukseen katsottiin voivan demonstroida muitakin valtioita vastaavaan toimeen.

Suomen liittyminen Lontoon sopimukseen ei siis saanut tutkimuksen mukaan jakamatonta kannatusta, mikä ilmeni muun muassa lukuisista sopimusta kohtaan esitetystä epäilyistä. Suomen liittymisen osalta tähdennettiin lisäksi sitä, että ehtojen olisi tällöin oltava vastaavanlaiset kuin Ruotsilla ja Tanskalla: patenttivaatimuksilta edellytetään suomennos, ja selityksen on oltava englanniksi.

Käännöskustannusten vähenemisen vaikutusta halukkuuteen patentoida keksintö voidaan valaista suuntaa antavasti *Määtän ja Keinäsen (2008) "Yhteisöpatenttiehtodotuksen kansallinen vaikutusarviointi"* -tutkimuksen tuloksilla. Asianomaiseen tutkimukseen kuuluneessa kyselyssä tiedusteltiin yleisellä tasolla, kuinka paljon eri tekijät vaikuttavat yrityksen halukkuuteen patentoida keksintö. Seuraavassa kuviossa on raportoitu kaikkien vastaajien mielipiteet. Patenttiasiamiesten hinnoittelua ja käännöskulujen suuruutta pidettiin kaikkein eniten *paljon vaikuttavana* tekijänä patentoimishalukkuuteen. Tarjotuista vaihtoehdoista käsittelyaikojen pituudella ja patentin vuosimaksujen suuruudella oli kaikkein vähiten vaikutusta patentoimishalukkuuteen. Nämä tulokset viittaavat joka tapauksessa siihen, että käännöskulujen väheneminen olisi osaltaan kannustamassa patentointiin. Tosin tältä pohjalta ei ole esitettävissä minkäänlaista numeerista arvoa patenttien kysynnän käännöskulujoustolle, mutta kyselyn tulokset joka tapauksessa antavat tukea kansainvälisissä tutkimuksissa saaduille tuloksille.

Kuvio 3. Kuinka paljon seuraavat tekijät vaikuttavat yrityksen halukkuuteen patentoida keksintö?

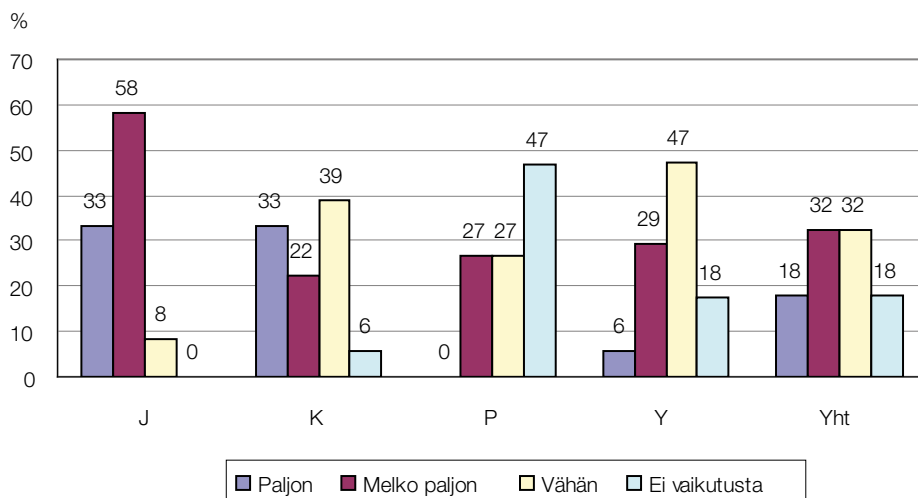

Käännöskulujen merkitystä analysoitiin myös erikseen eri toiminnanharjoittajaryhmien mielipiteiden valossa¹¹⁸. Kaikista vastaajista noin 20 prosenttia ilmaisi, että käännöskuluilla on vaikutusta paljon ja 32 prosenttia, että niillä on melko paljon vaikutusta patenttoimishalukkuuteen. Kaikkein eniten uskoivat käännöskuluilla olevan merkitystä järjestöjen edustajat. Heistä yli 90 prosenttia oli sitä mieltä, että kuluilla on vähintään melko paljon merkitystä yritysten halukkuuteen patentoida keksintö. Patenttitoimistojen edustajat uskoivat kaikkein vähiten, että käännöskuluilla olisi merkitystä patenttoimishalukkuuteen. Näin vastasi melkein puolet patenttitoimistojen vastaajista.¹¹⁹ Vaikka toiminnanharjoittajaryhmien vastauksissa onkin jonkin verran hajontaa, yleisellä tasolla patenttien kysyntää ei ole pidetty täysin joustamattomana käännöskulujen suhteen.

¹¹⁸ Määttä & Keinänen (2008).

¹¹⁹ Erot vastaajien mielipiteiden välillä olivat tilastollisesti erittäin merkitseviä, p-arvo 0,002.

Kuvio 4. Käännöskulujen suuruuden vaikutus yrityksen halukkuuteen patentoida keksintö¹²⁰

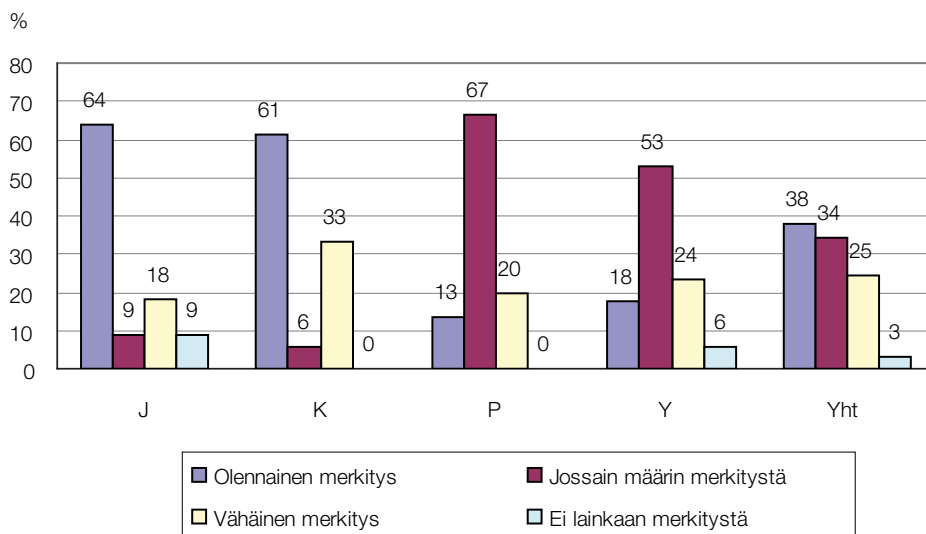

Vastaajilta kysyttiin yhteisöpatenttia koskevassa selvityksessä myös muun muassa sitä, *mikä merkitys käännöskulujen sekä vuosi- ja muiden viranomaismaksujen suuruudella on siihen, kuinka monessa maassa yritykset tai keksijät saattavat eurooppapatentin voimaan*. Yli 70 prosenttia vastaajista arvioi kuluilla olevan vähintään jossain määrin merkitystä eurooppapatentin voimaansaattamisessa. Melkein 40 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että kulujen vaikutus on olennainen pohdittaessa, moneenko maahan eurooppapatentti saatetaan voimaan. Kaikkein eniten arvioivat käännöskuluilla sekä vuosi- ja muilla viranomaismaksuilla olevan merkitystä järjestöt ja keksijöitä edustavat tahot. Toisaalta patenttitoimistot ja yritykset pitivät kulujen merkitystä paljon vähäisempänä. Kolmannes yritysvastaajista piti kulujen merkitystä eurooppapatenttien voimaan saattamisen kannalta vähäisenä. Kuten eräs vastaaja totesi: *"Patentoinnin kustannukset ovat sinänsä toissijaisia mutta luonnollisesti patentoinnin kustannuksia punnitaan tavoiteltavia hyötyjä vastaan"*.¹²¹

¹²⁰ Kuviossa J tarkoittaa järjestöjä, K keksijöitä, P patenttitoimistoja, Y yrityksiä ja Yht kaikkia vastaajia yhteensä.

¹²¹ Erot vastaajittain olivat tilastollisesti erittäin merkitseviä, p-arvo 0,003.

Kuvio 5. Mikä merkitys käännöskulujen sekä vuosi- ja muiden viranomaismaksujen suuruudella on siihen, kuinka moneen maahan yritys hakee eurooppapatenttia?

Edellä mainitut tutkimustulokset antavat nähdäksemme tukea sille kansainvälisessä tutkimuskirjallisuudessa saavutetulle tulokselle, että käännöskuluja (ja erilaisia viranomaismaksuja) ei voi sivuuttaa, kun arvioidaan sitä, kuinka moneen maahan eurooppapatentti validoidaan.

Toisaalta eurooppapatenttia koskevasta maavalikoimasta päättäminen on huomattavasti monivivahteisempi asia kuin mitä edellä ilmenee. Lähtökohtana on se, että eurooppapatenttia haetaan automaattisesti kaikkiin maihin, mutta sittemmin arvioidaan erikseen se, kuinka monessa maassa se saatetaan voimaan. PRH:n arvion mukaan eurooppapatentti saatetaan voimaan *keskimäärin neljässä maassa*. Kyseeseen tulleissa vastauksissa painotettiin puolestaan niin sanottua *kolmen maan sääntöä*: kun patentti halutaan saattaa voimaan vähintään kolmessa maassa, eurooppapatentti on kansallisia patenteja tarkoituksenmukaisempi vaihtoehto. Tässä yhteydessä on vielä syytä mainita, että kysymys on usein vain muutamasta suuresta valtiosta, ei pienistä valtioista.

Se, kuinka monessa maassa eurooppapatentti validoidaan, riippuu varsin monista tekijöistä:

- Mihin maihin yrityksen liiketoiminta (tai suunnitteilla oleva liiketoiminta) on suuntautunut?
- Kuinka lähellä markkinat sijaitsevat?
- Mikä on patenttiusuojan tarve?

- Mihin kilpailijoiden toiminta on sijoittunut?¹²²
- Mitkä ovat patentoinnin kustannukset, mukaan lukien käännöskustannukset?¹²³
- Mitkä ovat patenttoijan taloudelliset resurssit?
- Mikä on keksinnön arvioitu menestys tulevaisuudessa?
- Mikä on yrityksen koko?
- Mikä on yrityksen toimiala?
- Mikä on patentin loukkaamisuhka? Ja toisaalta, mikä on mahdollisuus valvoa patenttisuojaa loukkauksilta?

Edellä mainituista tekijöistä osa on sellaisia, joihin on viitattu myös kansainvälisesti validointikohdemaiden valintaperusteina, osa puolestaan sellaisia, joihin ei ole viitattu. Ainakin siis kotimaisten tahojen mukaan kysymys on monipuolisempi kuin kansainvälisessä kirjallisuudessa on tuotu esille.

Oma lukunsa on se, mikä erilaisten tekijöiden painoarvo on toinen toisiinsa verrattuna. Edellä viitatuissa vastauksissa tuotiin usein esille, etteivät patentointikustannukset, mukaan lukien käännöskustannukset, nouse niin merkittävään asemaan kuin liiketoimintaan palautuvat näkökohdat. Eräissä vastauksissa asiasta tosin todettiin, ettei viranomaismaksuilla ole huomattavaa merkitystä, mutta käännöskuluilla sen sijaan on. Lisäksi esille tuotiin se, että viranomaismaksuilla ja käännöskustannuksilla on sitä suurempi merkitys, mitä pienemmästä yrityksestä on kysymys. Vastaavaa näkökohtaa painotettiin yksittäisten keksijöiden vastauksissa.

Kotimaisessa kirjallisuudessa on muutoin mainittu, että toimiala ja kilpailutilanne ovat omiaan vaikuttamaan siihen, kuinka monessa EPO-maassa eurooppapatentteja saatetaan voimaan. Yleensä niitä on saatettu voimaan 4-6 maassa. Patenttistrategia on määräytynyt tältä osin lähinnä kilpailijoiden tuotannon ja tuotekehityksen sijoittumisen perusteella.¹²⁴ Toisaalta esimerkiksi tässä yhteydessä käsiteltävät käännöskulut eivät siis olisi patenttistrategian kannalta tärkeitä.

Kotimarkkinapatentoinnin laajentaminen eurooppapatenttiin ei ole sidoksissa tietenkään vain edellä mainittuihin kulueriin¹²⁵. Esimerkiksi siirtyminen ulkomaiden markkinoille heijastuisi välittömästi lisääntyvinä *markkinointikustannuksina*; nämä kustannukset voivat nousta monin verroin korkeammiksi kuin itse patentointiin liittyvät kustannukset. Toisaalta EU:ssa keskeinen ohjenuora on ollut kaupan esteiden poistaminen, oikeudellisten riskien vähentäminen sekä kaikinpuolinen tasapuolisten kilpailuolosuhteiden parantaminen. Tällä tavalla helpotetaan muun muassa pk-yri-

122 Tässä on hyvä viitata siihenkin mahdollisuuteen, että kilpailutilanne muuttuu prosessin aikana, jolloin yritys voi tehdä uudelleenarvioinnin maista, joissa eurooppapatentti lopulta saatetaan voimaan.

123 Toisaalta tässä yhteydessä viitattiin siihen, että Lontoon sopimus on eräiden keskeisten maiden osalta alentanut kustannuksia.

124 Aho (2006).

125 Kotimarkkinapatenteilla viitataan tässä Suomen markkinoille suuntautuviin patenteihin.

tysten pääsyä ulkomaiden markkinoille.¹²⁶ Tämän kehityspiirteen voi – hyvällä syyllä – olettaa johtavan lisääntyvässä määrin rajat ylittävään kaupankäyntiin ja siten myös siihen, että intressi ylikansalliseen patentointiin kasvaisi.

Eurooppalaisessa keskustelussa on varsin ykskantaan lähdetty siitä, että käännöskustannusten pieneneminen päätyisi lyhentämättömänä keksijöiden ja elinkeinonharjoittajien hyväksi. Tämä näkökulma lienee kuitenkin liian yksinkertaistettu. Ensinnäkin – kuten jo Määtän ja Keinäsen (2008) tutkimuksessa yhteisöpatentista havaittiin – virallisten käännösvaatimusten väheneminen ei suinkaan vääjäämättä tarkoita sitä, että tämän ohella ei tehtäisi tai teetetäisi epävirallisia käännöksiä. Ja luonnollisestikin epäviralliset käännökset ovat kustannustekijä siinä missä viralliset käännökset. Toiseksi patenttitoimistoilla on paineita nostaa hintojaan Lontoon sopimukseen liittymisen myötä; asia erikseen on kuitenkin se, kuinka toimitot tässä onnistuvat.

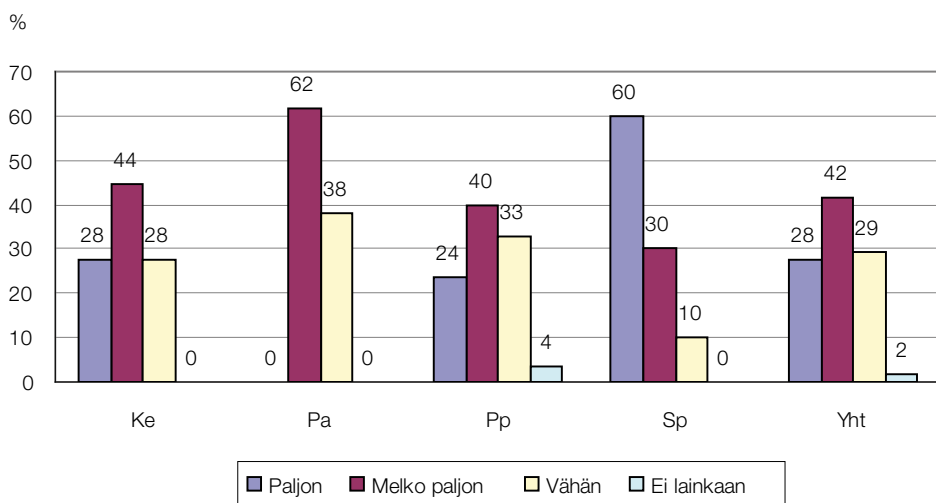
126 Ks. esimerkiksi Määttä (2005), 7-13.

3 Lontoon sopimukseen liittyminen: kysely- ja haastattelututkimuksen tuloksia

3.1 Patenttiasiakirjojen ja käännösten hyödyntäminen

Vastaajilta kysyttiin aluksi, missä määrin yritykset ja keksijät tutustuvat käytännössä patenttiasiakirjoihin. Kaiken kaikkiaan vastaajat olivat sitä mieltä, että yritykset ja keksijät tutustuvat *vähintäänkin melko paljon* patenttiasiakirjoihin, kuten seuraavasta kuviosta ilmenee. Kaikista vastaajista tätä mieltä oli 70 prosenttia ja suurista patenttoijista jopa 90 prosenttia. Ainoastaan eräiden pienten patenttoijien keskuudesta esitettiin ajatus, että yritykset eivät tutustu käytännössä lainkaan patenttiasiakirjoihin¹²⁷. Myös patenttitoimistojen edustajat suhtautuivat suuria patenttoijia ja keksijöiden edustajia epäilevämmiin siihen, että yritykset ja keksijät tutustuisivat patenttiasiakirjoihin. Neljä prosenttia pienten patenttoijien vastaajista ilmoitti, että he eivät tutustu lainkaan patenttiasiakirjoihin. Järjestöjen edustajat arvioivat yritysten ja keksijöiden tutustuvan patenttikäännöksiin vähintäänkin melko paljon.

Kuvio 6. Missä määrin yritykset ja keksijät tutustuvat käytännössä patenttiasiakirjoihin?

127 Erot vastaajaryhmien välillä olivat tilastollisesti merkitseviä, p-arvo oli 0,007.

Merkille pantava piirre oli se, että patenttiasiakirjojen seuranta on varsin yleistä, ja että sitä tapahtuu myös pienimmissä yrityksissä¹²⁸. Tosin selkeitä viitteitä ilmeni siitä, että suuryrityksissä seuranta on – ymmärrettävästi – aktiivisempaa ja systemaattisempaa.¹²⁹ Myös toimialajärjestöjen taholta tuotiin esille näkemys, että patenttiasiakirjoja seurataan melko paljon, mutta toisaalta viitattiin esimerkiksi vaikeuksiin, joita teknologian nopeasta kehitysvauhdista aiheutuu tässä yhteydessä.

Kommenteissa mainittiin, että tutustuminen patenttiasiakirjoihin on katsottu aiheelliseksi tarkastettaessa, onko yrityksen uudelle keksinnölle haettavissa patenttia. Toisaalta patenttiasiakirjoihin tutustuminen katsottiin tarpeelliseksi, kun oli epäilty idean kopiointia. Samoin korostettiin sitä, että patenttiasiakirjoihin tutustuminen on tullut koko ajan tärkeämmäksi, samoin kuin sitä, että pienimmätkin yritykset ovat oppineet seuraamaan patenttiasiakirjoja. Erään patenttitoimiston edustaja tähdensi patenttiasiakirjoihin tutustumisessa olevan huomattavia yrityskohtaisia eroja. Yritykset, jotka asiakirjoihin perehtyvät, pystyvät tutustumaan niihin englannin kielellä. Tästä huolimatta nämäkin yritykset ymmärtävät, että patenttiasiakirjojen tulkinta on syytä jättää ammattilaisten tehtäväksi, olipa kysymyksessä millä kielellä tahansa kirjoitettu patenttiasiakirja. Toisen patenttitoimiston taholta puolestaan mainittiin, että erityistä aktiivisuutta ilmenee tässä suhteessa sellaisissa high tech -yrityksissä, joilla on globaalia toimintaa kapealla tuotesektorilla.

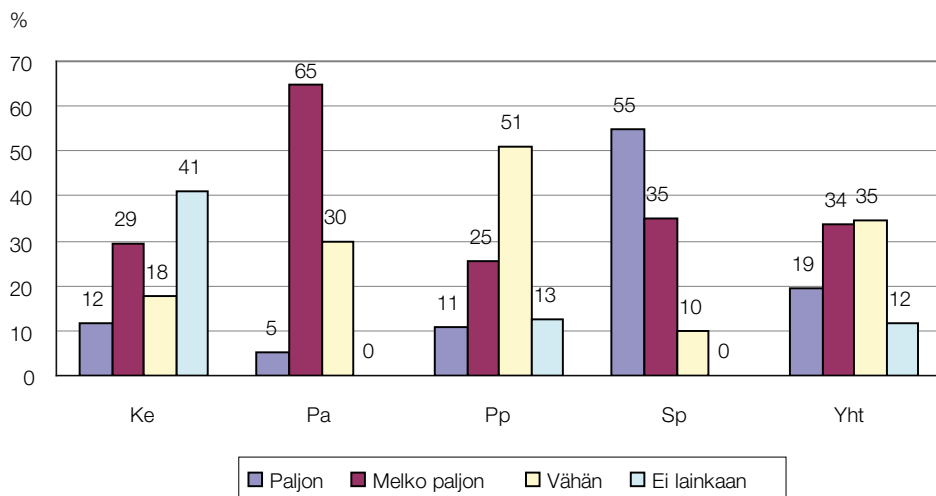
Vastaaajia pyydettiin myös tuomaan esille se, onko heillä tai heidän edustamilaan yrityksillä ja keksijöillä säännöllistä oman alan patentoinnin seurantaa. Tulokset ilmenevät kuviosta 3.2. Kaikista vastaajista melkein 20 prosenttia oli sitä mieltä, että yrityksillä ja keksijöillä on paljon säännöllistä patentoinnin seurantaa. Kaikkein eniten säännöllistä patenttiseurantaa oli suurilla patenttoijilla. Heistä 55 prosenttia ilmoitti säännöllistä patenttiseurantaa olevan paljon ja 35 prosenttia *melko paljon*. Keksijöiden edustajat ilmoittivat muita useammin, että heillä ei ole lainkaan säännöllistä patenttiseurantaa (41 % keksijävastaajista)¹³⁰. Myös pienistä patenttoijista 13 prosenttia vastasi, että heillä ei ole lainkaan säännöllistä oman alan patentoinnin seurantaa.

128 Toisaalta yksittäisissä vastauksissa mainittiin, että *keksijät* tutustuisivat heikosti patenttiasiakirjoihin. Samoin viitattiin siihen, että patenttien lukeminen ei olisi helppoa myöskään *yliopistotutkijoille*.

129 Patenttiasiakirjoihin tutustumisen kannalta relevantissa asemassa on yrityskoon ohella mitä todennäköisimmin myös yrityksen toimiala, kilpailutilanne ja toiminnan laajuus. Vastausten perusteella ei ole ollut kuitenkaan tehtävissä systemaattista katsausta näiden tekijöiden relevanssiin.

130 Erot vastaajaryhmien välillä olivat tilastollisesti merkitseviä, p-arvo oli 0,000.

Kuvio 7. Onko yrityksillä ja keksijöillä säännöllistä oman alan patentoinnin seurantaa?

Tältä osin oli havaittavissa sama piirre kuin edellä eli se, että oman alan patentointia seurataan varsin laajalti. Nämä näkemykset tulivat esille paitsi suurten patenttoijien vastauksista myös jossain määrin muutoinkin.

Vastaajilta tiedusteltiin myös sitä, *millä kielillä patentoinnin seuranta tapahtuu*. Merkille pantava piirre kyselyn valossa on se, että patentoinnin seuranta tapahtuu jo nykyisin ensisijaisesti englanniksi. Samalla useat vastaajat totesivat, että seuranta tapahtuu yksinomaan tai pääosin juuri englanniksi. Tämä koskee myös kyselyyn vastanneita pienyrityksiä. Vastaava seikka ilmeni toimialajärjestöiltä ja patenttitoimistoilta saaduista vastauksista. Lisäksi eräiden yksittäisten keksijöiden patenttiseuranta tapahtui englanniksi ja saksaksi.

Toisaalta patentoinnin seurannan tapahtuminen *pelkästään suomeksi* osoittautui vastausten valossa harvinaiseksi. Tosin tältä osin on myönnettävä, että selvityksessä mukana oleva otos on sen verran pieni, ettei tämän tutkimustuloksen valossa pidä mennä tekemään liian pitkälle meneviä johtopäätöksiä¹³¹. Muutoinkin suomen kieli jäi seurannassa jälkeen englannin kielestä: yrityksistä ja keksijöistä lähes 2,5-kertaa enemmän mainitsi seurannan tapahtuvan englanniksi kuin suomeksi (60/25).¹³²

Tosin PRH:n edustajat korostivat keskusteluissa sitä, että Suomessa käännöksiin tutustutaan huomattavasti enemmän kuin mitä yleensä väitetään. Luonnollisesti tällöin tutustutaan englanninkielisiin patenttiasiakirjoihin, mutta myös käännöksiä hyödynnetään.

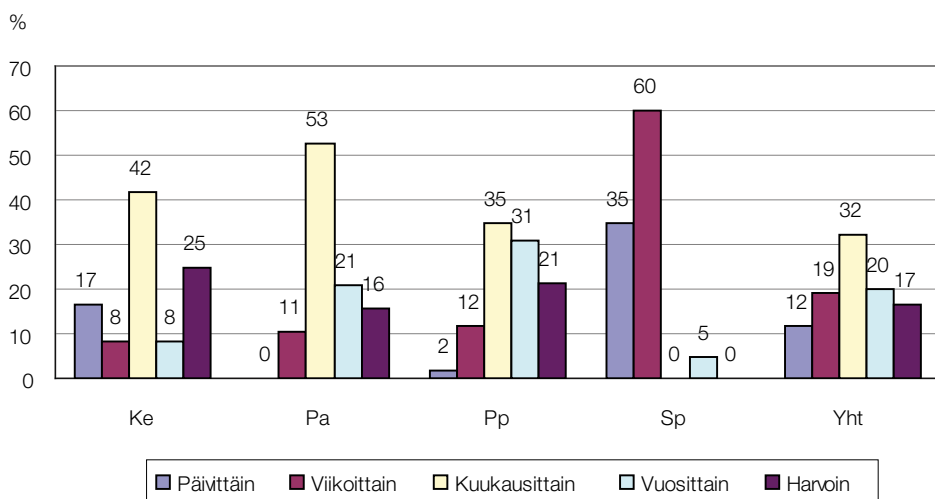
¹³¹ Lisäksi varsin moni vastaajista jätti kokonaan mainitsematta, millä kielillä patenttiasiakirjojen seuranta tapahtuu.

¹³² Erään patenttitoimiston vastauksessa asiaa täsmennettiin siten, että seurannan tapahtuessa PRH:n julkaisuista, se tehdään suomeksi, mutta seurannan perusteessa IPC-luokitukseen tai hakijan nimeen julkisista tietokannoista se tehdään lähinnä englanniksi.

Toisaalta mielenkiintoinen erityispiirre on se, että patentoinnin seuranta tapahtuu varsin monilla kielillä. Esimerkiksi yrityksistä ja keksijöistä 16 kappaletta ilmoitti seurannan tapahtuvan saksan kielellä; kuusi vastaajaa totesi, että seurannassa käytetään ruotsin kieltä; kaksi vastaajaa totesi seurannan tapahtuvan venäjäksi; espanjan, japanin ja ranskan mainitsi kunkin seurantakielenä pari vastaajaa. Näistä kannattaa erityisesti kiinnittää huomiota siihen, että ranskan kieli on marginaalisessa asemassa (esimerkiksi saksaan verrattuna).

Olenainen kysymys on sekin, kuinka usein patentoinnin seuranta tapahtuu. Suuret patenttoijat ilmoittivat muita useammin, että säännöllistä patentoinnin seuranta tehdään päivittäin. Näin vastasi 35 prosenttia suurten patenttoijien vastaajista. Viikoittain patenttiseurantaa ilmoitti tekevänsä suurista patenttoijista 60 prosenttia. Kaikkein harvimmoin oman alan patenttiseurantaa tehdään keksijöiden ja pienten patenttoijien keskuudessa¹³³. Esimerkiksi keksijöistä ja heidän edustajistaan joka neljäs vastaaja ilmoitti, että patentoinnin seuranta tehdään harvoin.

Kuvio 8. Kuinka usein patenttiseurantaa tehdään?

Vastausvaihtoehdot sen suhteen, missä yhteydessä seuranta tapahtuu, jaettiin neljään osaan, ja suluissa on mainittu, kuinka moni vastaajista harjoitti seuranta eri vaiheissa¹³⁴:

- tuotekehityksen yhteydessä (61/93, 66 %);
- omien patenttihakemusten laadinnan yhteydessä (63/93, 68 %);
- kilpailijoiden patentoinnin seurannassa (54/93, 58 %);
- muissa tilanteissa (16/93, 17 %).

¹³³ Erot vastaajaryhmien välillä olivat tilastollisesti merkitseviä, p-arvo oli 0,000.

¹³⁴ Tässä on tarkasteltu yrityksiä ja keksijöitä.

Kokonaisuutena arvioiden patentoinnin seuranta on pienyrityksissäkin varsin kokonaisvaltaista eli se tapahtuu käytännössä niin tuotekehityksen ja patenttihakemuksen kuin kilpailijaseurannan yhteydessä.¹³⁵ Sama piirre ilmeni myös toimialajärjestöiltä ja patenttitoimistoilta saaduista vastauksista¹³⁶. Toisaalta on pantava merkille se, että yksittäisissä vaiheissa patentoinnin seuranta voi vaihdella yrityskohtaisesti paljonkin. Esimerkiksi kilpailijoiden patentoinnin seuranta voi olla tietyissä yrityksissä hyvinkin systemaattista, kun taas toisissa yrityksissä siihen ryhdytään ainoastaan silloin, kun kilpailija syyttää asianomaista yritystä patentin loukkauksesta.

Viimeksi mainittuina ”*muina tilanteina*” viitattiin muun muassa patenttiriitoihin ja tilanteisiin, joissa patenttia vastaan on esitetty väitteitä. Samoin mainittiin omien keksintöjen markkinointi ja markkinointiselvitykset sekä uutuustutkimusvaihe. Liiketoimintasuunnitelman ajan tasalla pitämisen katsottiin myös edellyttävän patentoinnin seurantaa. Lisensiointitilanteet sekä tukirahoituksen anominen tai pääoman hankkiminen saattavat olla myös kannustimena patentoinnin seurannalle¹³⁷. Yritysoston suunnittelunkin todettiin olevan kannustin patenttiseurantaan samoin kuin yrityksen omiin projekteihin tai tutkimushankkeisiin, alihankintasopimuksiin ja asiakkaiden toimeksiantoihin liittyvät tilanteet. Lisäksi mainittiin yrityksen tarve teet-
tää omia toimintavapausselvityksiä (FOT, freedom to operate).

Eurooppapatentin kohdalla käännökset toimitetaan tavallisesti myöhään patenttihakemuksen jättämiseen verrattuna eli yleensä noin 4–5 vuotta patenttihakemuksen jättämisen jälkeen. Tämän vuoksi vastaajilta tiedusteltiin, miten tämä vaikuttaa käännösten käyttökelpoisuuteen. Vastaajista huomattava osa oli sitä mieltä, ettei käännösten käyttökelpoisuuteen juuri vaikuta se, että käännökset toimitetaan myöhään patenttihakemuksen jättämiseen verrattuna. Etenkin suuret patenttoijat olivat sitä mieltä, että myöhään toimitetuilla käännöksillä ei ole vaikutusta käännösten käyttökelpoisuuteen. Vastaavasti keksijät ja heidän edustajansa sekä pienet patenttoijat olivat kaikkein eniten sitä mieltä, että käännösten käyttökelpoisuus heikentyy *vähintäänkin jossain määrin* myöhäisen jättämisajankohdan vuoksi¹³⁸.

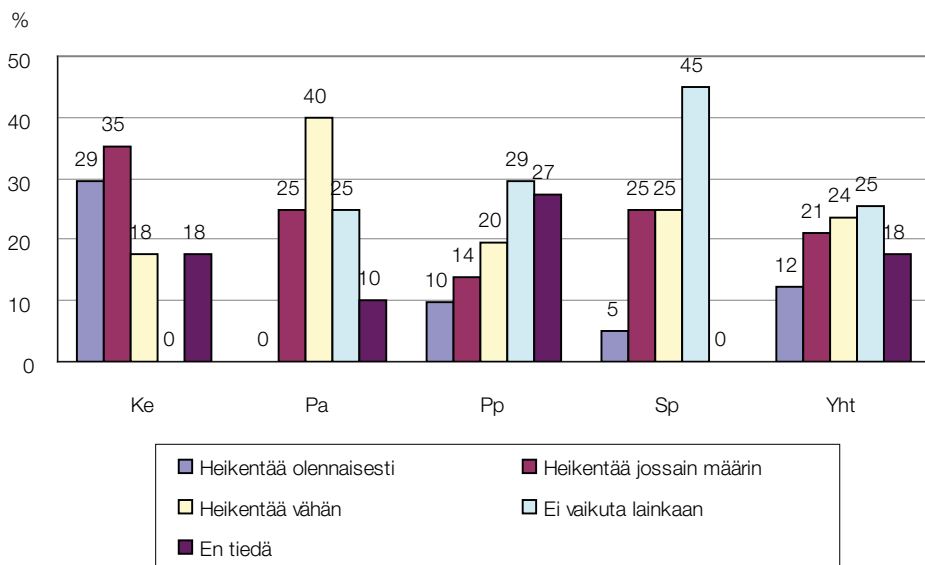
135 Yksittäisenä huomautuksena tuotiin tässä yhteydessä esiin, että *Espacenet*-patenttijulkaisutietokanta on kyllä hyvä, muttei riittävä työkalu seurantaa varten.

136 Eräs vastaaja korosti sitä, että tuotekehityksen yhteydessä ei tosiasiaa olisi kysymys niinkään patenttien seurannasta kuin tekniikan tason tunnistamisesta.

137 Pääoman hankinnan suhteen viitattiin eräässä vastauksessa siihen, että sijoittajat arvostavat yrityksen patenteja ja haluavat käsityksen kilpailijoiden patenteista.

138 Erot vastaajaryhmien välillä olivat tilastollisesti merkitseviä, p-arvo oli 0,004.

Kuvio 9. Eurooppapatentin käännösten käyttökelpoisuus ottaen huomioon niiden myöhäinen jättämisajankohta

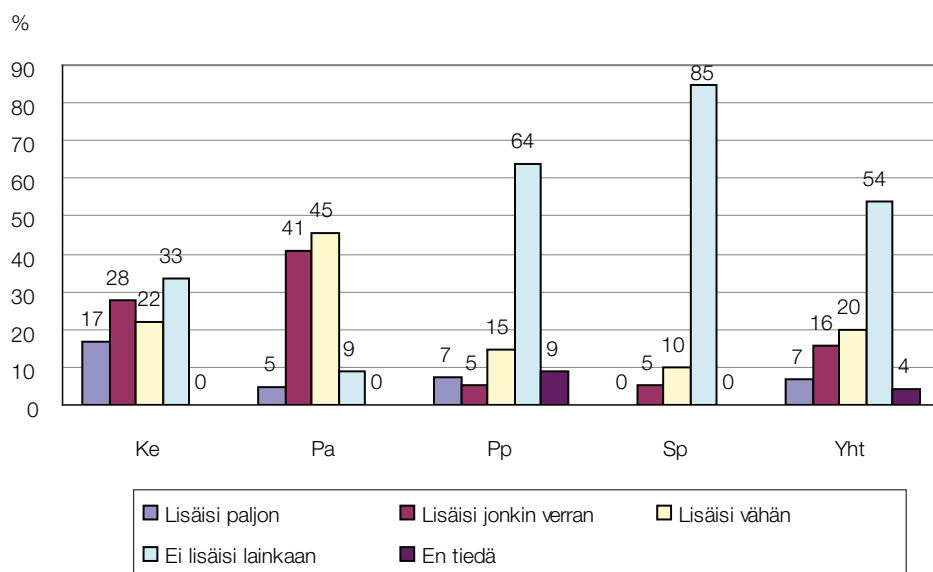
Huomautuksissa tuotiin esille muun muassa se, että *kuvienkin* perusteella saa yleensä riittävästi tietoa patentista. Keskusteluissa todettiin puolestaan kuvia hyödynnettävän usein silloin, kun pitää käydä läpi suuri määrä patentteja, koska informaatio on nopeasti saatavilla nimenomaan kuvien avulla. Tarpeen vaatiessa katsottiin mahdolliseksi teettää niin sanottu selektiivinen käännös patenttivaatimuksista. Erittain tärkeä näkökohta on kuitenkin se, että yritykset käyttävät usein englanninkielisiä alkuperäisiä asiakirjoja, kunhan ne ovat saatavilla. Samalla tuotiin esille, että koska seuranta tapahtuu englanniksi, käännösten myöhäinen jättäminen ei vaikuta lainkaan niiden käyttökelpoisuuteen. Toisin sanoen, vaikka vastaajat ovatkin katso-neet, ettei käännösten myöhäisellä jättämisellä olisi paljoltikaan vaikutusta, tämä ei suinkaan tarkoita, että ne olisivat heidän kannaltaan käyttökelpoisia¹³⁹. Käyttökelpoisuuden kannalta mainitsemisen arvoinen näkökohta on sekin, että hyödynnettäessä patenttialan ammattilaista ei käännöksellä ole suurtakaan merkitystä. Lisäksi, vaikka oman alan tekniikan seurannan kannalta käännös tuleekin suhteellisen myöhään, paljon oleellisempaa yrityksen toiminnan kannalta on pidettävä, että suomenkielinen rekisteröinti on ensimmäinen varma tieto aikomuksesta saattaa patentti voimaan myös Suomessa. Rekisteröinti ja käännös antavat vahvan perustan mahdollisen väitteen jättämiselle.

¹³⁹ Esimerkiksi eräässä yliopistotalolta tulleessa vastauksessa korostettiin, että tutkimuspuoli seuraa tarpeen mukaan oman alansa kansainvälistä kehitystä. Tällöin tosin Aasian kielet tuottavat vaikeuksia. Tai kuten eräs vastaaja totesi: "Ei ajan takia, vaan siksi, että käännöksiä ei tarvita/käytetä mihinkään".

Erään patenttitoimiston taholta asiaa arvioitiin siten, että suuryritykset sekä aktiivisen patenttiseurannan organisoineet pk-yritykset seuraavat kilpailijoita heti hakemuksen julkiseksi tulosta lähtien, joten suomenkielinen käännös ei ole niille kovinkaan merkittävä tiedonlähde; sen sijaan muille, satunnaisemmin kilpailijoita seuraaville yrityksille ja keksijöille suomenkielinen teksti voi olla hyvinkin merkittävä. Myös siihen viitattiin, että käännöksistä on hyötyä missä vaiheessa tahansa, koska esimerkiksi keksinnön tekemisestä tuotteen markkinoille tuloon kuluu aikaa. Samalla korostettiin sitä, että käyttökelpoisuus riippuu siitä, kuinka laadukkaasti käännös on tehty; ei siitä, milloin se on tehty. Lisäksi viitattiin, että erityisesti saksan- ja ranskankielisten dokumenttien osalta tiedon hyödyntäminen on omiaan heikkenemään viivästyneen käännösjulkaisun vuoksi.

Vastaajilta tiedusteltiin lisäksi sitä, *lisääntyisikö tarve käännättää patentin selitysosaa suomeksi*, jos vastedes ainoastaan patenttivaatimukset olisivat saatavissa suomeksi ja selitysosaa lähtökohtaisesti englanniksi. Suurin osa vastaajista olisi sitä mieltä, että patentin selitysosaa kääntämistarve ei lisääntyisi lainkaan (54 prosenttia kaikista vastaajista). Kaikista vähiten selitysosaa kääntämistarpeen lisääntymiseen uskoivat suuret patenttoijat. Heistä 85 prosenttia oli sitä mieltä, että käännöstarve ei lisääntyisi lainkaan. Keksijöiden edustajat uskoivat kaikista eniten selitysosaa kääntämistarpeen kasvavan. Heistä 17 prosenttia oli sitä mieltä, että tarve kääntämiselle *lisääntyisi paljon* ja 28 prosenttia olisi sitä mieltä, että tarve *lisääntyisi jonkin verran*¹⁴⁰. Järjestöjen edustajat uskoivat pääosin, että kääntämistarve lisääntyy vähän (5 vastaajaa 6:sta).

Kuvio 10. Lisääntyisikö tarve käännättää patentin selitysosaa suomeksi?

140 Erot vastaajaryhmien välillä olivat tilastollisesti merkitseviä, p-arvo oli 0,000.

Suurin osa vastaajista siis näki, ettei lisääntyntä tarvetta selitysosan käännättämiseen suomeksi olisi. Käännättämisen tarpeettomuutta perusteltiin muun muassa sillä, että yrityksen toimialan kaikki merkittävät patentit on kirjoitettu englanniksi eikä muilla kielillä ole ollut käytännön merkitystä. Samoin tähdennettiin sitä, että patenttiasioiden kanssa tekemisissä olevat henkilöt osaavat yleensä englantia riittävästi. Eräs mikroyritys toi puolestaan esille sen, että lähes kaikki viestintä yrityksessä tapahtui englanniksi, ja että yli puolet henkilökunnasta oli muita kuin suomalaisia¹⁴¹.

Toisaalta vastauksissa oli nähtävissä se ymmärrettävä piirre, että jos vastaajan patenttiseuranta tapahtui suomeksi (joko yksinomaan tai englannin kielen ohella), patentin selitysosan käännättäminen nähtiin tarpeelliseksi (ainakin joissakin tapauksissa). Erityisesti pienyritysten katsottiin joutuvan turvautumaan ajoittain selitysosan käännättämiseen, jotta ne pystyisivät ymmärtämään, mistä keksinnöstä on kyse. Samoin tuotiin esille, että saksan ja ranskan kielisten patenttien yhteydessä suomenkielinen käännös saattaa olla tarpeellinen. Motiivina käännättämiselle suomeksi mainittiin ammattitermistön vaikeaselkoisuus, ja jos se ymmärretään väärin, virheet voivat koitua kalliiksi. Merkitystä nähtiin olevan myös sillä, minkä maiden markkinoilla keksintöjä aiotaan hyödyntää. Lisäksi epävirallisiin käännöksiin turvautumisen katsottiin olevan patenttikohtaista. Toisaalta pelättiin, että kääntämisen vaihtoehdoksi omaksutaan tyytyminen heikompaan asian ymmärtämiseen, minkä vuoksi saatetaan ajautua virhearviointeihin suojapiirin laajuudesta.

Myös seuraavien näkökohtien katsottiin voivan lisätä ainakin vähän tarvetta selitysosan käännättämiseen suomeksi:

- oikeudenkäynnit;
- yleisemmin riitatilanteet;¹⁴²
- selitysosan merkitys on olennainen vaatimusten ymmärtämisen kannalta;
- keksinnön julkaiseminen on vastine patentin tuottamasta monopolista;
- lisensiointitilanteet.

3.2 Patenttivaatimusten kieli ja sen merkitys

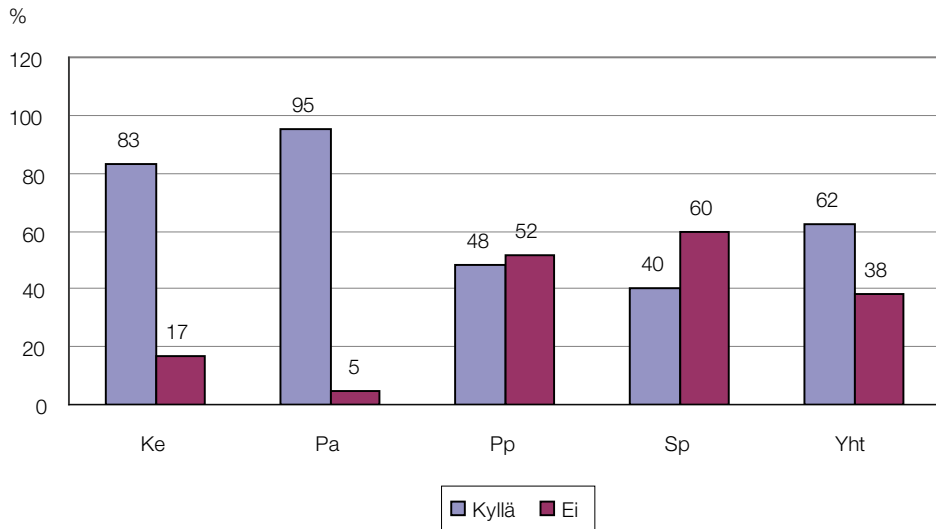
Olennainen kysymys Lontoon sopimukseen liittymisen kannalta on se, onko vaatimusten vastedes oltava saatavilla suomeksi (tai tarvittaessa ruotsiksi), kun patenttijulkaisun muut osat olisivat englanniksi. Patenttitoimistojen edustajat olivat kaikin eniten sitä mieltä, että vaatimukset tulisi olla saatavilla myös kotimaisella kielellä. Tätä mieltä oli 95 prosenttia patenttitoimistojen vastaajista. Myös keksijät ja heidän edustajansa toivoivat patenttivaatimusten olevan saatavilla myös kotimaisella kielellä (83 % vastaajista). Kaikkein vähiten patenttivaatimuksia kotimaisilla kielillä kaipasivat suuret patenttoijat. Heistä 40 prosenttia oli sitä mieltä, että

¹⁴¹ Yllä mainitunlaisissa olosuhteissa on luonnollisesti niinkin, ettei edes patenttivaatimusten kääntämisestä suomeksi olisi sanottavaa hyötyä.

¹⁴² Tätä voidaan konkretisoida muun muassa sillä, että väitettä jätettäessä tarvitaan tarkka tieto patentin suojapiiristä, joka ei selviä pelkkää vaatimusta tutkimalla.

patenttivaatimusten tulisi jatkossa olla saatavilla suomeksi tai tarvittaessa ruotsiksi ja vastaavasti 60 prosenttia oli sitä mieltä, että edes vaatimuksia ei tarvitse olla saatavilla suomeksi (tai tarvittaessa ruotsiksi)¹⁴³. Myös järjestöjen vastaajat toivoivat, että vaatimukset olisivat saatavilla suomenkielisinä (tai tarvittaessa ruotsiksi) tulevaisuudessa.

Kuvio 11. Tulisiko patenttivaatimukset olla jatkossa saatavilla suomeksi (tai tarvittaessa ruotsiksi)?

Yllättävän suuri osa (vajaat 40 %) vastaajista – mukaan lukien pienyrityksistä – ei pitänyt suomenkielistä patenttivaatimusta tarpeellisenä. Tätä perusteltiin muun muassa sillä, että vastaajayrityksen markkinat olivat yksinomaan Suomen ulkopuolella, minkä vuoksi yrityksen tai asianomaisen toimialan käyttämä kieli on joka tapauksessa englanti. Muutoinkin lähdettiin siitä, että kansainvälisillä markkinoilla toimivan yrityksen on hallittava englannin kieli hyvin¹⁴⁴. Samoin tähdennettiin sitä, että kääntämisestä aiheutuu ainoastaan lisäkuluja. Toisaalta käännöksen hyöty katsottiin vähäiseksi, jos sen saaminen kestää 4–5 vuotta. Lisäksi mainittiin se, että englannin kieli on yksiselitteisempi kuin suomen kieli.

Seuraaviinkin seikkoihin kiinnitettiin huomiota:

- Jos joku ei ymmärrä vieraskielistä vaatimusta, hänen tulisi itse käännättää se suomeksi.
- Oikeusvarmuus paranisi, jos myös vaatimuskäännöksistä luovuttaisiin.
- Tuomareiden olisi kehitettävä englannin kielen taitoaan, jotta oikeusvarmuus patenttiriitojen yhteydessä turvataan.

¹⁴³ Erot vastaajaryhmien välillä olivat tilastollisesti merkitseviä, p-arvo oli 0,000.

¹⁴⁴ Erään yliopiston taholta korostettiin puolestaan sitä, että julkaisutkin ovat pääsääntöisesti englanniksi.

Patenttivaatimusten käännättämistä edellyttäneiden vastaajien osalta oli nähtävissä se piirre, että heidän toiminnassaan patenttiseuranta tapahtui suomeksi ja usein samalla englanniksi. Toisaalta käsillä olleen aineiston valossa ei ole sanottavissa, että mikroyritykset ja muut pienyritykset olisivat säännönmukaisesti vaatineet patenttivaatimusten kääntämistä suomeksi. Lisäksi merkillepantava piirre on se, että eräät suuryrityksetkin puolsivat sitä, että patenttivaatimukset edelleen käännettäisiin suomeksi¹⁴⁵. Konkreettisina perusteluina vaatimusten suomennoksen tarpeelle mainittiin muun muassa patenttien sanamuotojen tulkinnanvaraisuus sekä se, että suomenkieliset vaatimukset parantaisivat oikeusturvaa. Periaatteellisesti tärkeänä argumenttina on mainittavissa vastaus, jonka mukaan käännös on tarpeen, koska vaatimukset rajoittavat Suomen kansalaisten toimintavapautta. Lisäksi patenttivaatimusten käännös nähtiin tarpeelliseksi erityisesti pk-yritysten kannalta, mutta joskus myös suuryrityksille tulkinnanvaraisissa tilanteissa. Keksijöiden osalta viitattiin puolestaan kielitaidon puutteeseen.¹⁴⁶

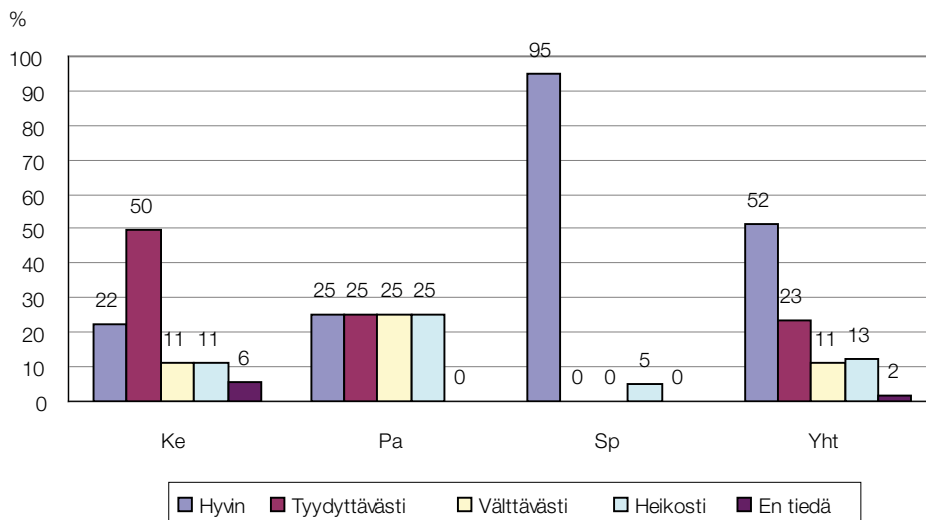
Toisaalta asiakokonaisuutta lähestyttiin siitä näkökulmasta, riittäisikö yleisessä patenttiseurannassa se, että patenttijulkaisussa ainoastaan patenttivaatimukset olisivat suomeksi muiden osien ollessa julkaisussa englanniksi. Vastaajista suurin osa oli sitä mieltä, että yleisessä patenttiseurannassa riittää hyvin, että ainoastaan patenttivaatimukset olisivat saatavilla suomeksi ja vastaavasti muut osat olisivat englanninkielellä. Tätä mieltä oli 52 prosenttia kaikista vastaajista. Lisäksi järjestöjen edustajista yli 80 prosenttia oli sitä mieltä, että suomenkielinen patenttivaatimus riittää hyvin yleisessä patenttiseurannassa. Yksittäisistä vastaajaryhmistä suuret patenttoijat pitivät kaikkein eniten suomenkielistä patenttivaatimusta riittävänä patenttiseurannan kannalta. Toisaalta patenttitoimistojen keskuudessa esiintyi eniten mielipidettä, että pelkkä kotimainen patenttivaatimus ei riitä hyvin yleisessä patenttiseurannassa¹⁴⁷. Patenttitoimistojen edustajista puolet oli sitä mieltä, että yleisessä patenttiseurannassa riittää heikosti tai välttävästi se, että patenttijulkaisussa ainoastaan patenttivaatimukset olisivat suomeksi.

145 Tosin erään suuryrityksen osalta tuotiin esille, että virallinen kieli yrityksessä on englanti eikä suomenkielisillä käännöksillä näin ollen ole merkitystä.

146 Eräässä patenttitoimiston vastauksessa kiinnitettiin huomiota siihen, ettei ruotsin kieli saisi olla automaattinen vaihtoehto kaikille tahoille.

147 Erot vastaajaryhmien välillä olivat tilastollisesti merkitseviä, p-arvo oli 0,000.

Kuvio 12. Riittäisikö yleisessä patenttiseurannassa se, että patenttijulkaisussa ainoastaan patenttivaatimukset olisivat suomeksi?

Kun vastaajat katsoivat yleisen patenttiseurannan osalta, että ainoastaan patenttivaatimusten kääntäminen suomeksi olisi riittävää, asiaa perusteltiin muun muassa sillä, että seurannassa olisi joka tapauksessa turvauduttava viralliseen EPO-kieleen¹⁴⁸. Tämän katsottiin korostuvan etenkin mahdollisissa loukkaustilanteissa. Myös siihen viitattiin, että siinä vaiheessa, kun eurooppapatenttia koskevat asiakirjat käännetään, tieto on jo päätösten ja ratkaisujen kannalta usein myöhässä. Lisäksi erään suuryrityksen taholta mainittiin yleisessä patenttiseurannassa olevan riittävää, että patenttivaatimuksetkin ovat englanniksi. Toisen suuryrityksen taholta mainittiin puolestaan se, että kieli ei ole patenttiseurannassa kynnyskysymys.

Toisaalta patenttivaatimusten kääntämisen riittämättömyyttä perusteltiin sillä, että vaatimuksia ei voi ymmärtää, jos ne on irrotettu kokonaisuudestaan. Selitysoosaa pidettiin ymmärrettävyyden kannalta eräässä vastauksessa jopa relevantimpina kuin vaatimusosaa. Samoin viitattiin siihen, että äidinkielellä olisi nopeampaa ymmärtää patenttitekstejä.¹⁴⁹ Lisäksi katsottiin, että erityisesti mahdollisten oikeudellisten toimenpiteiden, kuten väitteiden, mitätöintien ja loukauskanteiden, kannalta koko julkaisun käännös olisi tarpeen.

3.3 Kustannusvaikutukset

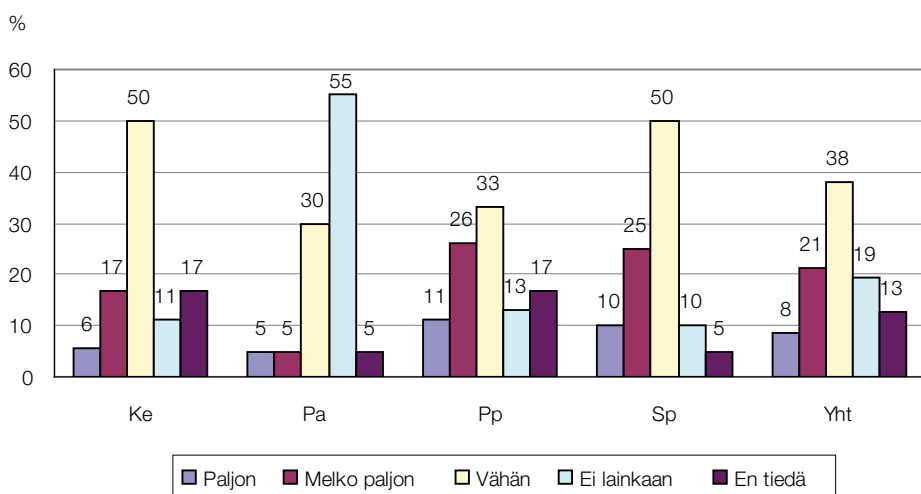
Lontoon sopimukseen liittymisen kannalta tärkeässä asemassa on luonnollisesti se, kuinka paljon liittyminen alentaisi yritysten ja keksijöiden patentointikustannuksia.

¹⁴⁸ Parissa vastauksessa kritisoitiin suomenkielisten käännösten tasoa. Toisaalta tämä oli poikkeus yleisestä linjasta.

¹⁴⁹ Yhtenä argumenttina mainittiin tässäkin se periaate, että keksinnön julkaiseminen on vastine patentin luomasta monopolista.

Sen vuoksi vastaajilta pyydettiin arviota Lontoon sopimuksen vaikutuksista yritysten ja keksijöiden patentoimiskustannuksiin. Suuri osa vastaajista olisi sitä mieltä, että Lontoon sopimuksella on vähän vaikutuksia patentoimiskustannuksiin (38 prosenttia kaikista vastaajista). Pienet patenttoijat arvioivat muita vastaajaryhmiä useammin, että Lontoon sopimuksella olisi *paljon* tai *melko paljon* vaikutuksia patentoimiskustannuksiin. Patenttitoimistojen edustajat olivat vastaavasti kaikkein eniten sitä mieltä, että Lontoon sopimuksella ei olisi juurikaan vaikutuksia patentoimiskustannuksiin. Patenttitoimistojen vastaajista 55 prosenttia oli sitä mieltä, että Lontoon sopimuksella ei ole minkäänlaista vaikutusta patentoimiskustannuksiin¹⁵⁰.

Kuvio 13. Kuinka paljon Lontoon sopimukseen liittyminen alentaisi yritysten patentointikustannuksia?

Osassa vastauksia painotettiin sitä, että käännöskustannukset olisivat yrityksille huomattava kuluerä. Vastauksia on joka tapauksessa arvioitava siitä näkökulmasta, mitkä kustannusvaikutukset ovat nimenomaan sen johdosta, jos Suomi liittyy Lontoon sopimukseen. On totta, ettei suurin osa suomalaisyrityksistä validoi eurooppapatenttejaan Suomeen, mutta mainitsematta ei voi olla sitäkään, että PRH:n saatujen tietojen mukaan suomalaisyritykset saattavat voimaan kuitenkin suunnilleen 150 eurooppapatenttia – joskus enemmänkin – vuosittain.

Toisaalta eräiden patenttitoimistojen taholta viitattiin siihen, että sopimukseen liittyminen voisi tosiasiallisesti nostaa suomalaisyritysten patentointikustannuksia, koska toimistot ja asiamiehet olisivat pakotettuja nostamaan palvelujensa hintoja. Tätä asiaa problematisoidaan hieman myöhemmin tässä esityksessä.

150 Erot vastaajaryhmien välillä olivat tilastollisesti merkitseviä, p-arvo oli 0,016.

Sitä, ettei kustannussäästöjä muodostuisi, perusteltiin myös sillä, että äidinkielellä olisi selvästi nopeampi ja helpompi toimia. Esimerkiksi tämän vuoksi ainakin pk-yritykset laativat suomenkielisen prioriteettihakemuksen, joka sitten käännetään englanniksi jatkohakemuksia varten. Tätä taustaa vasten suomalaisyritykset eivät saisi kustannussäästöjä Lontoon sopimukseen liittymisestä.

Eräs suuryritys toi esille kaksi mainitsemisen arvoista näkökohtaa. Ensinnäkin kustannusvaikutusten katsottiin riippuvan siitä, miten uutta järjestelmää hyödynnettäisiin. Jos hakemukset tehtäisiin säännönmukaisesti englannin kielellä jo alusta alkaen, se luonnollisesti pienentäisi kustannuksia, koska yksi teksti kelpaisi käytettäväksi useassa maassa. Toiseksi lisäsäästöjä katsottiin voivan syntyä siitä, että siirytään käyttämään ulkomaisia, edullisempia asiamiehiä hakemusten laadinnassa (olettaen siis, että hakemukset ovat laadittavissa englanniksi).¹⁵¹

3.4 Vaikutukset patentointiaktiivisuuteen

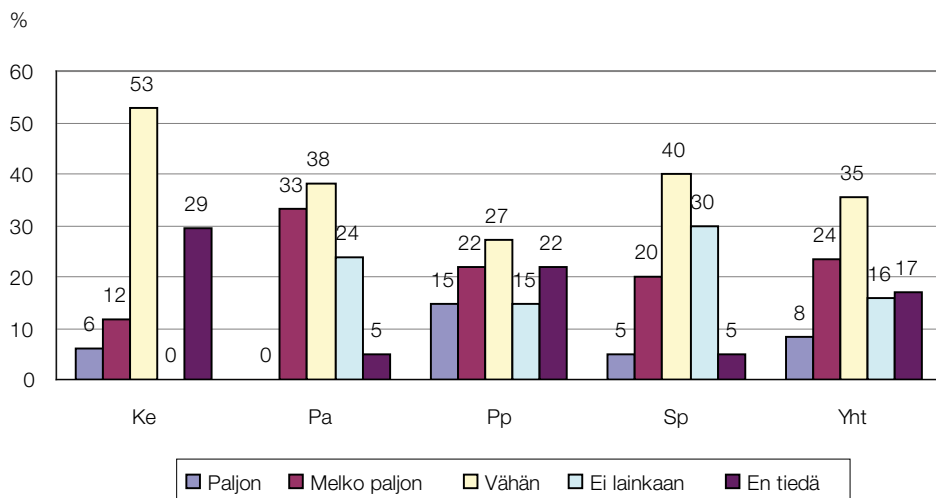
Patenttilainsäädännön perimmäinen funktio on kannustaa keksintöjen tekemiseen. Tässä mielessä Lontoon sopimuksen vaikutus patentoinnin vilkastumiseen on keskeisessä asemassa. Vastaajilta tiedusteltiin aluksi sitä, onko Lontoon sopimuksen voimaantulo eräissä maissa tehnyt eurooppapatentin voimaansaattamisen *houkuttelevammaksi* näissä maissa. Vastaajista suurin osa totesi, että Lontoon sopimuksen voimaantulo eräissä maissa *ei ole juurikaan vaikuttanut* eurooppapatentin houkuttelevuuteen. Kaikista vastaajista 16 prosenttia totesi, että vaikutusta ei ole ollut lainkaan ja 35 prosenttia piti vaikutuksia vähäisinä. Vähiten eurooppapatentin kokivat muuttuneen houkuttelevammaksi suuret patenttoijat: heistä 30 prosenttia oli sitä mieltä, että vaikutusta ei olisi lainkaan ja 40 prosenttia piti vaikutuksia vähäisenä. Pienet patenttoijat arvioivat Lontoon sopimuksella olevan eniten vaikutusta eurooppapatentin houkuttelevuuteen¹⁵². Heistä 15 prosenttia oli sitä mieltä, että eurooppapatentin houkuttelevuus on lisääntynyt paljon ja 22 prosenttia arvioi houkuttelevuuden lisääntyneen melko paljon¹⁵³.

151 Toisaalta eräät haastateltavat eivät pitäneet todennäköisenä, että kotimaisten patenttiasiamiesten kilpailukyky heikkenisi Lontoon sopimukseen liittymisen vuoksi.

152 Myös järjestöjen edustajat olivat sitä mieltä, että eurooppapatentin houkuttelevuus on lisääntynyt vähintäänkin melko paljon Lontoon sopimusten myötä (3 vastaajaa 6:sta).

153 Erot vastaajaryhmien välillä olivat tilastollisesti kohtalaisen merkitseviä, p-arvo oli 0,055.

Kuvio 14. Onko Lontoon sopimuksen voimaantulo eräissä maissa tehnyt eurooppapatentin voimaansaattamisen houkuttelevammaksi näissä maissa?

Sitä, ettei houkuttelevuus eurooppapatentin voimaansaattamiseen lisääntyisi Lontoon sopimuksen myötä, perusteltiin muun muassa sillä, että validointi riippuu ainoastaan liiketoiminnan eduista, ei lainkaan kielestä¹⁵⁴. Tällöin korostettiin esimerkiksi sitä, että kilpailijan sijainti sanelee paljolti sen, missä maassa patentoidaan. Lisäksi mainittiin, ettei patenteja kannattaisi turhan vuoksi saattaa voimaan tietystä valtiosta, koska tästä aiheutuisi kustannuksia vuosimaksujen muodossa.

Toisaalta houkuttelevuuden lisääntymistä perusteltiin yksinkertaisesti sillä, että kustannukset alenevat. Samalla mainittiin, että pienyritykselle vähäinenkin kustannusten alennus on myönteistä. Lisäksi viitattiin Euroopan laajaan kielikirjoon, mikä on ennen Lontoon sopimusta johtanut siihen, että Euroopan laajuinen validointi on ollut kallista.

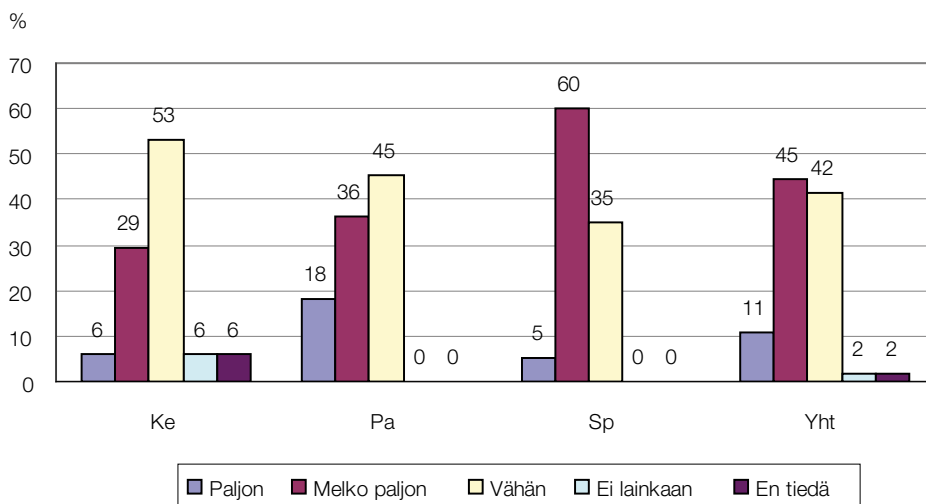
Toisaalta vastaajilta tiedusteltiin sitä, missä määrin *edullisemmaksi* eurooppapatentin voimaansaattaminen muodostuu niissä maissa, joissa Lontoon sopimus on tullut voimaan. Vastaajat arvioivat, että eurooppapatentin voimaansaattaminen muuttuu joko *melko paljon edullisemmaksi* (45 % kaikista vastaajista) tai *vähän edullisemmaksi* (42 % kaikista vastaajista) niissä maissa, joissa Lontoon sopimus on tullut voimaan. Juuri kukaan vastaajista ei uskonut, että Lontoon sopimuksen voimaantulolla ei olisi minkäänlaisia kustannusvaikutuksia eurooppapatentin voimaansaattamiselle (ainoastaan kaksi prosenttia vastaajista oli tätä mieltä). Suuret patenttoijat olivat muita useammin sitä mieltä, että Lontoon sopimuksen voimaantulon myötä eurooppapatentti on tullut vähintäänkin melko paljon edullisemmaksi ko. maissa¹⁵⁵.

¹⁵⁴ Eräs vastaaja ilmaisi asian siten, ettei käännöksillä ja sen aiheuttamilla kustannuksilla ole mitään tekemistä IPR-strategian kanssa.

¹⁵⁵ Järjestöjen edustajista viisi kuudesta oli sitä mieltä, että eurooppapatentin voimaansaattaminen on tullut vähintäänkin melko paljon halvemmaksi Lontoon sopimuksen voimaantulon myötä.

Toisaalta eri vastaajaryhmien mielipiteet olivat hyvin samansuuntaisia, eikä niiden välillä ollut tilastollisesti merkitseviä eroja¹⁵⁶.

Kuvio 15. Missä määrin edullisemmaksi eurooppapatentin voimaansaattaminen muodostuu niissä maissa, joissa Lontoon sopimus on tullut voimaan?

Mainitsemisen arvoinen seikka on erään suuryrityksen havainto, jonka mukaan patentointikustannukset olisivat käytännössä jonkin verran laskeneet¹⁵⁷. Huomiota kiinnitettiin myös siihen, että etu lankeaisi ensisijaisesti monikansallisille yrityksille, jotka saattavat patentin voimaan lukuisaan joukkoon Euroopan maita. Sen sijaan tyyppillisesti patentti validoidaan vain muutamiin valtioihin, jolloin säästö kokonaiskustannuksiin suhteutettuna ei muodostu merkittäväksi.

Mielenkiintoinen teema on myös se, missä määrin aikaisempaa enemmän Suomessa saatettaisiin voimaan eurooppapatentteja, jos maamme liittyisi Lontoon sopimukseen. Suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että Suomen mahdollisen Lontoon sopimukseen liittymisen myötä eurooppapatentteja saatettaisiin maassamme voimaan *ainoastaan vähän enemmän*. Tätä mieltä oli 53 prosenttia kaikista vastaajista. Kaikista vastaajista 23 prosenttia oli sitä mieltä, että eurooppapatentteja saatettaisiin voimaan Suomessa melko paljon enemmän. Esimerkiksi keksijöistä ja heidän edustajistaan 53 prosenttia oli sitä mieltä, että eurooppapatentteja saatettaisiin Suomessa voimaan melko paljon enemmän. Suurista patenttoijista 75 prosenttia oli sitä mieltä, että eurooppapatenttien määrä Suomessa kasvaa vähän, mikäli Suomi liittyy Lontoon sopimukseen¹⁵⁸. Järjestöjen edustajat uskoivat, että mahdollisen Lontoon

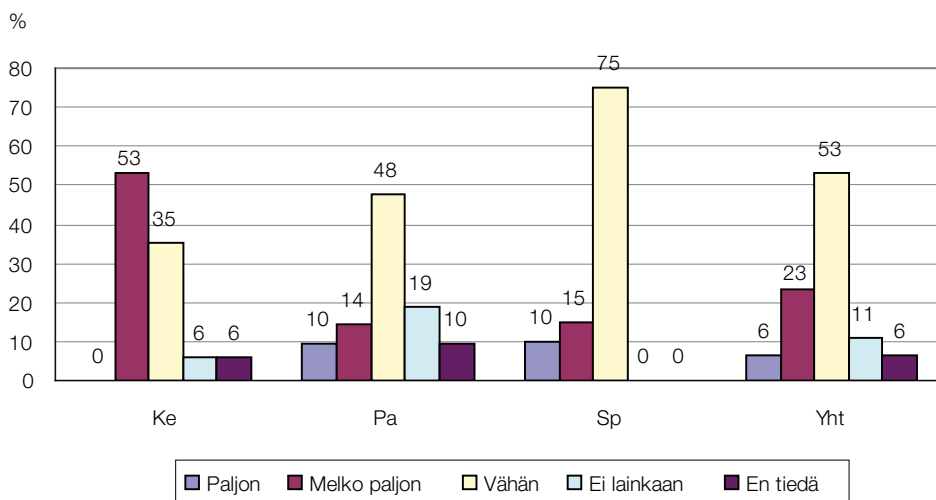
¹⁵⁶ P-arvo oli 0,253.

¹⁵⁷ Vastauksista ei kuitenkaan ilmennyt kvantitatiivisia arvioita siitä, kuinka paljon edullisemmaksi Lontoon sopimuksen voimaantulo olisi eurooppapatentin validoinnin tehnyt.

¹⁵⁸ Erot vastaajaryhmien välillä olivat tilastollisesti merkitseviä, p-arvo oli 0,023.

sopimukseen liittymisen myötä eurooppapatenttien voimaansaattamiset Suomessa lisääntyvät vähän tai ei lainkaan.

Kuvio 16. Missä määrin aikaisempaa enemmän Suomessa saatettaisiin voimaan eurooppapatentteja, jos maamme liittyisi Lontoon sopimukseen?

Kansainvälinen kirjallisuus antaa viitteitä – kuten aikaisemmin todettiin – siitä, että validointien määrä kustannusten alenemisen myötä jossain määrin lisääntyisi. Myös haastatteluissa eräät vastaajat pitivät muutaman prosentin lisäystä validointien määrässä todennäköisenä¹⁵⁹. Lähinnä yksittäisten keksijöiden ja pk-yritysten odotettiin aktivoituvan patentoinnissa, jos Suomi liittyy Lontoon sopimukseen; sen sijaan suuryrityksillä muut seikat määräävät sen, missä valtioissa patenteja saatetaan voimaan¹⁶⁰.

Kyselytutkimuksessakin eräät vastaajat toivat perusteluina esille sen, että ulkomaisten yritysten olisi edullisempaa saattaa Suomessa voimaan patenteja. Samalla ilmaistiin huoli siitä, että näin lisääntyisivät suomalaisen teollisuuden liiketoimintamahdollisuuksia rajoittavat patentit¹⁶¹. Lisäksi tähdennettiin sitä, että vuosimaksujen takia eurooppapatentteja ei suinkaan saatettaisi huomattavasti aikaisempaa enempää voimaan maassamme.

Lääketeollisuuden taholta tuotiin esille eräitä mainitsemisen arvoisia kommentteja. Ensinnäkin korostettiin sitä, että kyseessä olevalla alalla päätökset tapahtuvat suojaustarpeen mukaan, ei niinkään kustannuksia tuijottaen. Tätä vahvistaa vielä

159 Toki eräät haastateltavat toivat esiin senkin, ettei validointien määrä lisääntyisi. Tältä osin viitattiin muun muassa Ruotsista saatuihin kokemuksiin.

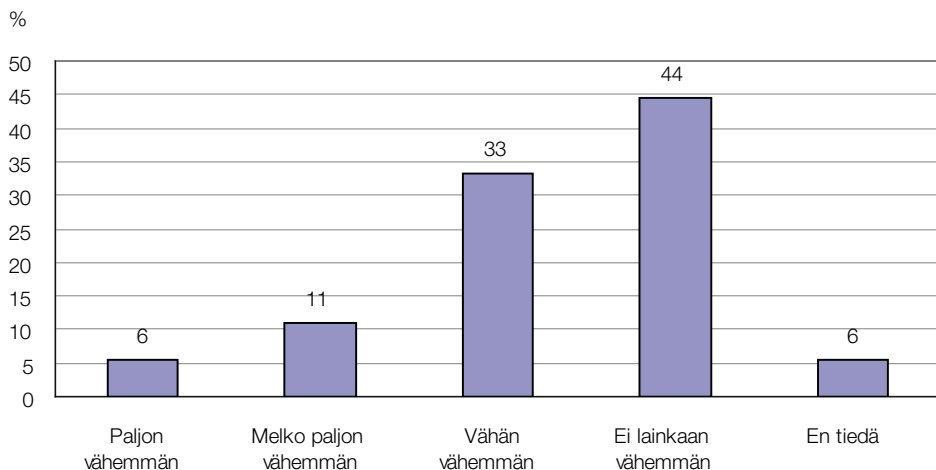
160 Yllä mainittu näkemys vastaa hyvin taloustieteessä vallitsevaa näkemystä kysynnän hintajouston suuruuteen vaikuttavista tekijöistä. Jos tietty hyödyke muodostaa vain vähäisen osan talousyksikön budjetista, kysynnän hintajousta on alhainen, mutta mitä suuremmaksi hyödykkeen arvo muodostuu talousyksikön budjetista, sitä korkeammaksi kysynnän hintajousto nousee.

161 Yllä mainittu on yhtäältä patenteihin elimellisesti liittyvä piirre, mutta toisaalta se voidaan ymmärtää myös huolena estepatentoinnin lisääntymisestä.

se, että käännöskustannukset ovat vain osa patentointikustannuksista. Toisaalta viitattiin siihen, että eräissä yrityksissä patentoinnille on vakiosuuruinen budjetti, jolloin kustannusten alenemisella saattaa olla vaikutusta käyttäytymiseen esimerkiksi validointikohdemaita valittaessa.

Edellä mainitulle käänteinen kysymys on se, missä määrin aikaisempaa vähemmän eurooppapatentteja validoitaisiin Suomeen, ellei maamme liittyisi Lontoon sopimukseen. Tätä asiaa kysyttiin ainoastaan suurilta patenttoijilta. Suurista patenttoijista 44 prosenttia oli sitä mieltä, että eurooppapatenttien validointien määrä ei muuttuisi lainkaan, vaikka Suomi ei liittyisikään Lontoon sopimukseen. Kuitenkin 50 prosenttia vastaajista uskoi, että Lontoon sopimuksella olisi vaikutusta eurooppapatenttien määrään. Mikäli Suomi ei liittyisi Lontoon sopimukseen, eurooppapatenttien validointien määrä olisi vähintäänkin melko paljon vähäisempää vastaajista 17 prosentin mielestä.

Kuvio 17. Missä määrin aikaisempaa vähemmän eurooppapatentteja validoitaisiin Suomeen, ellei maamme liittyisi Lontoon sopimukseen?

Edellä esitettyihin näkökohtiin elimellisesti liittyvä kysymys on se, *mitä etuja ja haittoja patenttien määrän mahdollinen lisääntyminen Suomessa aiheuttaisi*. Tältä osin viitattiin muun muassa seuraavanlaisiin näkökohtiin:

- Eräät vastaajat pelkäsivät, että kilpailijoiden estepatentointi Suomessa ilmeisesti lisääntyisi.
- Kilpailutilanteen ounasteltiin kiristyvän ja vaikeutuvan pienen ja keskisuuren teollisuuden piirissä kotimarkkinoilla.
- PRH:n tulojen odotettiin kasvavan¹⁶².

¹⁶² Eräissä vastauksissa viitattiin siihenkin mahdollisuuteen, että patenttiasiamiesten tulot kasvaisivat.

- PRH:lle ounasteltiin voivan muodostua resursointi- ja rekrytointihaasteita.
- Patenttien oletettiin myös muodostuvan aikaisempaa kapea-alaisemmiksi, mikä olisi omiaan hankaloittamaan liiketoimintaa, koska olisi käytävä neuvotteluja useiden tahojen kanssa, jotta ”palasista” saa toimivaa liiketoimintaa.
- Yritysten patenttiosaaminen kehittyisi, koska niillä olisi aikaisempaa suurempi tarve tutkia patenttitietokantoja.
- Duplikaatio-ongelma pienenis¹⁶³.
- Patenttien loukkausten odotettiin määrällisesti kasvavan, jos vireillä on enemmän patenteja¹⁶⁴. Samalla riitojen määrä tuomioistuimissa kasvaisi.
- Toisaalta eräissä elinkeinoelämän taholta saaduissa vastauksissa todettiin, ettei patenttien määrän lisääntymiseen liittyisi merkittäviä haittoja. Myöskään hyötyjen ei oletettu olennaisesti muuttuvan nykytilanteeseen verrattuna.

Toisaalta erään suuryrityksen vastauksessa tuotiin esille, että ellei Suomi liittyisi Lontoon sopimukseen, ja jos patenttien määrä vähenisi, patenttien merkitys liiketoiminnan edistäjänä vähenisi oleellisesti. Samoin huomiota kiinnitettiin (eräässä toisessa vastauksessa) siihen, että yhdenmukainen IPR-suoja on yksi tärkeimpiä päätöksentekoperusteita globaalien yritysten sijoittaessa tuotekehitystoimintojaan, tuotantoon ja myyntiyrityksikköjään. Tätä korostaa vielä se, että Suomi on pieni markkina-alue, joka jätetään helposti suojan piiristä pois, jos lainsäädännölliset vaatimukset poikkeavat paljon Euroopan isoista markkinoista.

Toisaalta yksittäisten keksijöiden ja pienyritysten oletettiin olevan paremmassa asemassa, ellei Lontoon sopimukseen liityttäisi. Ensinnäkin tämä johtuisi siitä, etteivät ulkomaiset kilpailijat tulisi näissä olosuhteissa Suomen markkinoille yhtä lailla kuin, jos Suomi liittyisi sopimukseen. Toiseksi pk-yrityksille katsottiin olevan helpompaa seurata kilpailijoiden patenteja, jos se olisi tehtävissä suomen kielellä.¹⁶⁵

Erään suuryrityksen taholta puolestaan oletettiin, että Lontoon sopimukseen liittymättä jääminen kostahtaisi patenttitoimistoille (olettaen, että patenttien määrä vähenisi). Tulot pienenisivät toimeksiantojen määrän vähenemisestä johtuen, ja ulkomaisten toimistojen käyttö saattaisi lisääntyä.

3.5 Vaikutukset tarpeeseen hyödyntää patenttiasiamiesten ja kääntäjien palveluja

Tutkimuksen kannalta yksi olennainen kysymys on se, mikä merkitys Lontoon sopimukseen liittymisellä olisi patenttiasiamiesten ja -toimistojen kannalta. Vastaaajilta tiedusteltiin aluksi, kuinka paljon yritykset ja keksijät käyttävät ulkopuolisten patenttiasiamiesten ja -toimistojen palveluja nykyisin. Vastaaajista suurin osa oli sitä mieltä, että patenttiasiamiesten ja -toimistojen palveluja käytetään paljon (52 % vastaajista) tai melko paljon (33 % vastaajista). Kaikkein eniten patenttiasiamiesten

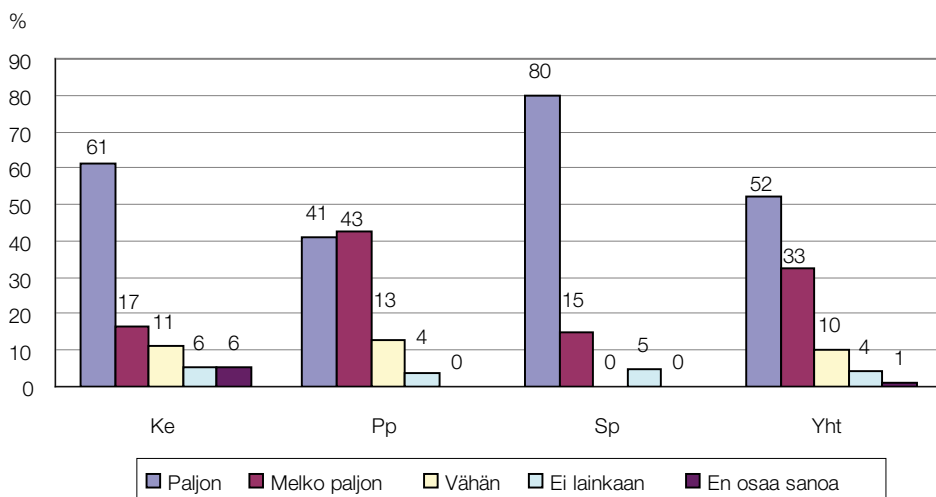
¹⁶³ Tai kuten asia kiteytettiin eräässä vastauksessa: ”Ei tarvitsisi keksiä samaa asiaa uudestaan niin usein.”

¹⁶⁴ Yllä mainittuun seikkaan palataan eritellymin jaksossa 3.7.

¹⁶⁵ Mielenkiintoista kyllä yllä mainittuihin näkökohtiin kiinnitettiin huomiota suuryritysten taholta, ei sen sijaan kyselyyn vastanneiden pk-yritysten ja yksittäisten keksijöiden taholta.

ja -toimistojen palveluita käyttivät suuret patenttoijat. Heistä 80 prosenttia oli sitä mieltä, että palveluita käytetään paljon. Pienet patenttoijat käyttävät muita harvemmin patenttiasiamiesten ja -toimistojen palveluita¹⁶⁶.

Kuvio 18. Kuinka paljon yritykset käyttävät patenttiasiamiesten ja -toimistojen palveluja tällä hetkellä?

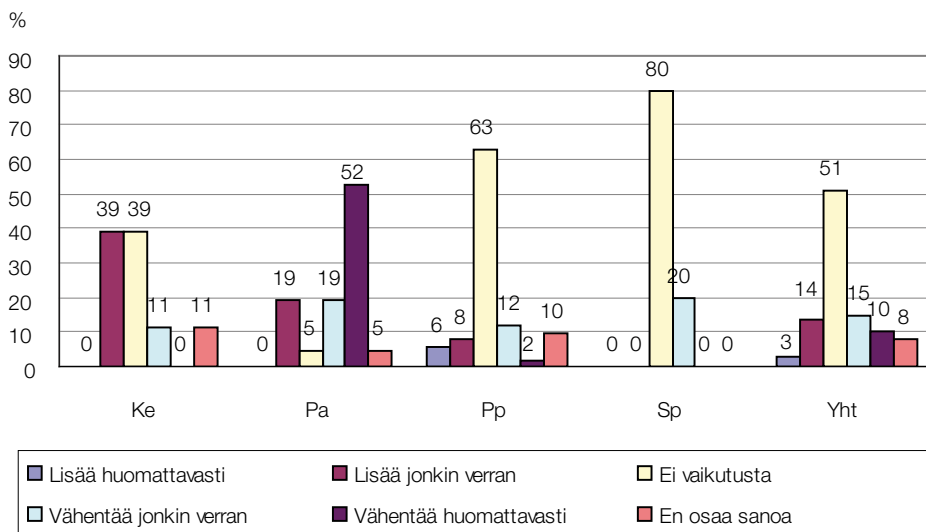

Selvityksen kannalta oleellinen kysymys on se, missä määrin Lontoon sopimukseen liittyminen vaikuttaisi vastaajien tai heidän edustajiensa tarpeeseen hyödyntää patenttiasiamiesten ja -toimistojen palveluja. Suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että Lontoon sopimukseen liittymisellä ei ole minkäänlaista vaikutusta yritysten ja keksijöiden tarpeeseen hyödyntää patenttiasiamiesten ja -toimistojen palveluja (51 prosenttia kaikista vastaajista). Esimerkiksi suurista patenttoijista 80 prosenttia oli tätä mieltä. Myös suurin osa järjestöjen edustajista oli tätä mieltä. Patenttitoimistojen edustajien vastaukset poikkesivat muista vastaajaryhmistä selvästi. Ensinnäkin patenttitoimistojen edustajista noin viidesosa oli sitä mieltä, että Lontoon sopimukseen liittymisen myötä patenttiasiamiesten ja -toimistojen palveluiden kysyntä tulee lisääntymään jonkin verran. Toisaalta patenttiasiamiehet ja -toimistojen edustajat olivat muita pessimistisempiä arvioidessaan patenttiasiamiesten ja -toimistojen palveluiden kysyntää tilanteessa, jossa Suomi on liittynyt Lontoon sopimukseen. Patenttitoimistojen edustajista yli puolet (52 %) oli sitä mieltä, että palveluiden kysyntä tulee vähenemään huomattavasti, jos Suomi liittyy Lontoon sopimukseen¹⁶⁷.

166 Erot vastaajaryhmien välillä olivat tilastollisesti merkitseviä, p-arvo oli 0,037.

167 Erot vastaajaryhmien välillä olivat tilastollisesti merkitseviä, p-arvo oli 0,000.

Kuvio 19. Missä määrin Lontoon sopimukseen liittyminen vaikuttaisi tarpeeseen hyödyntää patenttiasiamiesten ja -toimistojen palveluja?

Hakemuskäärässä ei erään suuryrityksen mukaan oletettu tapahtuvan muutoksia, minkä johdosta muutoksia patenttiasiamiesten ja -toimistojen palvelujen kysynnässä ei tapahtuisi. Sen sijaan kiintoisa anekdootti on se, että patenttihakemuksia mahdollisesti teetetäisiin vastedes edullisen työvoiman maissa, jos PRH:ssa voidaan toimia englannin kielellä¹⁶⁸.

Patenttitoimistojen taholta tuotiin esiin, että nimenomaan ulkomaiset asiakkaat käyttäisivät vastedes vähemmän patenttiasiamiesten palveluja, jos Suomi liittyy Lontoon sopimukseen. Toisaalta toimeksiantoja voisi tulla muista lähteistä aikaisempaa enemmän esimerkiksi suomalaisyritysten toimesta ulkomaisina rekisteröinteinä, jotka suomalainen asiamies välittää. Kun palvelujen kysynnän katsottiin lisääntyvän, tätä perusteltiin sillä, että yritysten kyky toimia itsenäisesti patenttiasioissa heikkenisi Lontoon sopimukseen liittymisen myötä. Kustannussyistä tämä ei kuitenkaan kanavoitune oleelliseksi lisäansioiden lähteeksi patenttiasiamiehille. Lisäksi viitattiin siihen, että jos patenttien määrä kasvaa, myös tarve hyödyntää patenttitoimistojen palveluja kasvanee.¹⁶⁹

Patenttiasiamiesten asema ja sen muutos olivat lyhyesti esillä myös, kun Suomi liittyi *Euroopan patenttisopimukseen*. Ensinnäkin patenttiasiamiesten ja pienyritysten välisen yhteistyön oinasteltiin lisääntyvän, koska pienyritysten olisi

¹⁶⁸ Viimeksi mainitulla näkökohdalla on luonnollisesti olennainen merkitys patenttitoimistojen tulomuodostukseen. Yhtäältä se heijastelee sitä, että kilpailu kiristyi, ja toisaalta sen vuoksi esimerkiksi hinnoittelun tarkistaminen ylöspäin vaikeutuisi. Tämä kokonaisuus sisältää puolestaan sen, ettei patenttitoimistoilla olisi edellytyksiä kompensoida Lontoon sopimukseen liittymisestä aiheutuvia tulomenetyksiä helposti hinnoittelustrategiansa muutoksilla.

¹⁶⁹ Useissa vastauksissa viitattiin myös patenttitoimistojen hinnoitteluun tässä yhteydessä.

huomioitava toiminnassaan Suomeen validoidut eurooppapatentit. Toiseksi patenttiasiamiesten ulkomaisten toimeksiantojen odotettiin vähentyvän voimakkaasti, koska ulkomaisten patenttihakemusten otaksuttiin päättyvän valtaosin Euroopan patenttivirastoon.¹⁷⁰

Patenttitoimistoilta tiedusteltiin erikseen muun muassa sitä, *miten ne ovat varautuneet* Lontoon sopimuksen mahdolliseen voimaantumiseen. Vastauksissa ja haastatteluissa mainittiin seuraavia näkökohtia:¹⁷¹

- Freelance-kääntäjille ei tulevaisuudessa olisi toimeksiantoja.
- Toisaalta eräässä toisessa patenttitoimistossa henkilökuntaa käännösosastolla oli vähennetty jo olennaisesti ja toistaiseksi toimisto käyttää enemmän freelance-kääntäjiä¹⁷².
- Eräässä toimistossa henkilökuntaa oli vähennetty luonnollisen poistuman kautta.
- Toimintaa oli ryhdytty suuntamaan enemmän konsultoivaan suuntaan tai yleensä muihin tehtäviin, joilla on tarkoitus kompensoida validointikäännösten vähenemistä.
- Markkinointia oli lisätty kotimaassa samoin kuin nykyisen asiakaskunnan aktivointia.
- Asiamiesten koulutusta oli lisätty asiakkuuksien hoitoa ja markkinointia silmällä pitäen.
- Muusta kuin käännöksiin liittyvästä työstä veloitettavien palkkioiden korottamiseen on varauduttu. Eräässä vastauksessa asiaa konkretisoitiin toteamalla, että kotimaista hintatasoa olisi nostettava noin 15–25 prosentilla.

Teoreettisella tasolla voidaan tosin pohtia sitä, miten Lontoon sopimukseen liittyminen saattaa vaikuttaa patenttitoimistojen palveluiden hintarakenteeseen. Pienyritysten palvelujen kysynnän voi näet väittää olevan joustamattomampaa kuin suuryritysten palvelukysynnän, mikä luo osaltaan kannustinta siihen, että pienyrityksiltä kannetaan korkeampia hintoja kuin suuryrityksiltä¹⁷³. Tämän taustalla on se, että suuryritykset voivat järjestää patentointiin liittyvät tehtävät yrityksen sisäisesti tapahtuviksi, kun taas pienyritykset ovat riippuvaisia ulkopuolisista palveluista. Toisaalta tämä ei ole koko kuva patenttitoimistojen tarjoaman palvelun kysynnän hintajoustosta. Pienyrityksillä patenttitoimistojen palvelut lohkaisevat huomattavasti suuremman osuuden budjetista kuin suuryrityksiltä. Ja mitä suurempi osuus budjetista joudutaan uhraamaan palveluihin, sitä joustavampi niiden kysyntä on. Teoriassakaan ei ole siis kysynnän

170 HE 161/1995 vp.

171 Toisaalta suinkaan kaikissa patenttitoimistoissa ei ollut ryhdytty toimenpiteisiin siltä varalta, jos Lontoon sopimus tulee voimaan Suomessa.

172 Myös erään toisen patenttitoimiston taholta tuotiin esille, että käännöstoimeksiannot oli ulkoistettu.

173 Suuryritysten palvelujen kysyntä on joustavampaa siksi, että ne voivat itse järjestää organisaation sisällä patentointiin liittyvät tehtävät ja olla hankkimatta palveluja patenttitoimistoilta, kun taas pienyritykset eivät näin voi tehdä, vaan niiden on hankittava käytännössä palvelut patenttitoimistoilta.

joustavuuteen/joustamattomuuteen tukeutumalla sanottavissa, onko patenttitoimistoilla edellytyksiä uudistuksen jälkeen hintojen korottamiseen.

Patenttitoimistoilta tiedusteltiin myös sitä, miten *vaikutukset vaihtelisivat* toimistojen välillä sekä *lisääntyisikö vai vähenisikö kilpailu* toimistojen kesken. Tältä osin vastauksissa mainittiin seuraavanlaisia näkökohtia:

- Sellaisten toimistojen, joissa on ollut eurooppapatenttien validointeja, tulot todennäköisesti vähenisivät. Jos merkittävä osa tuloista tulee käännöksistä, tällaisten toimistojen asema heikkenee luonnollisesti eniten.
- Isompien toimistojen oletettiin kärsivän uudistuksesta, kun taas pienemmät toimistot hyötyisivät siitä tai niiden haitat eivät olisi ainakaan niin merkittäviä kuin suuremmilla toimistoilla.¹⁷⁴
- Toisaalta Lontoon sopimuksen katsottiin koskevan yhtäläisesti kaikkia alalla toimintansa vakiinnuttaneita asiamiestoimistoja.
- Tulojen väheneminen olisi kompensoitava (edes osittain) nostamalla hintatasoa kotimaisille asiakkaille. Tältä osin viitattiin siihen, että kustannukset kotimaisille asiakkaille olisivat jo käytännössä nousseetkin.
- Eräissä vastauksissa todettiin, ettei kilpailutilanne toimistojen välillä muuttuisi nykyisestä.¹⁷⁵ Tällöin viitattiin muun muassa siihen, että viime vuonna asiamiesresursseista ilmeni Suomen teollisuudessa jonkinasteista pulaakin. Toisaalta eräät vastaajat ounastelivat kilpailutilanteen "varmasti" kiristyvän¹⁷⁶.
- Eräissä vastauksissa kilpailuproblematiikkaa lähestyttiin eritellymmiin tuomalla esille esimerkiksi se, että hintakilpailu lähtisi oletettavimmin liikkeelle; joidenkin toimijoiden tarjoamien palvelujen laatu saattaisi heiketä; sekä osa toimijoista joutuisi jättämään alan. Toisaalta toimialalta tapahtuneen poistuman jälkeen voisi jäljelle jääneillä toimistoilla olla edellytykset nostaa hintojaan.
- Patenttitoimialan oletettiin keskittyvän ulkomaisten asiakkaiden vähenemisen myötä.
- Myös ulkomaisten patenttitoimistojen odotettiin rantautuvan Suomeen.

Yksi keskeinen kysymys tutkimuksessa koskee sitä, miten Lontoon sopimukseen liittyminen vaikuttaisi *kääntäjien* asemaan¹⁷⁷. Vastaajilta tiedusteltiin, käyttävätkö yritykset ja keksijät ulkopuolisten kääntäjien palveluja patenttiasiakirjojen käännöstehtävissä. Suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että ulkopuolisten kääntäjien palveluita käytetään melko paljon (36 % vastaajista) tai paljon (17 % vastaajista) patenttiasiakirjojen käännöstehtävissä¹⁷⁸. Eniten ulkopuolisia kääntäjien palveluita käyttävät suuret patenttoijat (40 prosenttia ilmoitti käyttävänsä paljon ulkopuolisia käännöstehtäviä).

174 Tätä näkökantaa tukee eräässä toisessa vastauksessa esille noussut seikka, jonka mukaan käännöksiä tehdään pääosin suurissa toimistoissa.

175 Kilpailun todettiin olevan jo nyt kovaa eräiden vastausten mukaan.

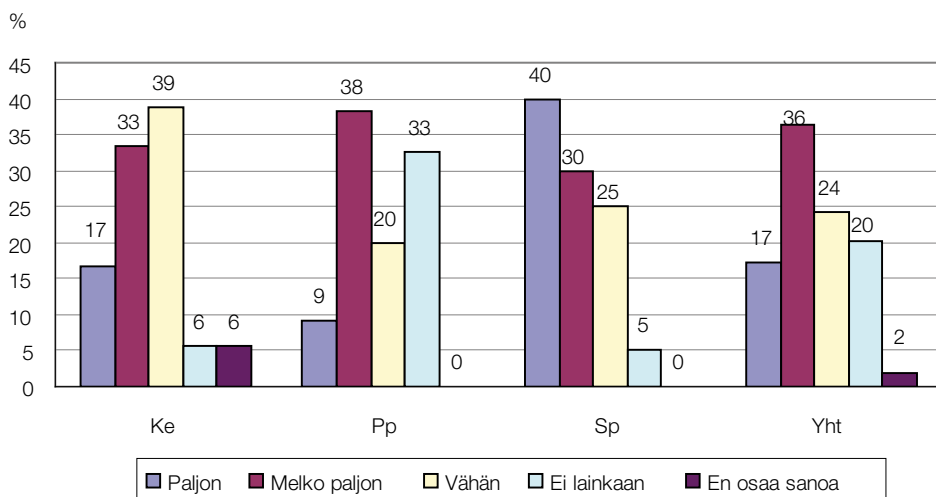
176 Yllä mainitulla näkökohdalla on olennainen merkitys sitä silmällä pitäen, mitkä edellytykset patenttitoimistoilla on nostaa hintojaan. Eräs patenttitoimiston edustajakin totesi vastauksessaan olevan teorian vastaista, että hintoja voitaisiin nostaa, jos kilpailu kuitenkin joka tapauksessa kiristyisi. Toinen patenttitoimiston edustaja puolestaan tähdensi, että kilpailun kiristyminen olisi omiaan johtamaan hintojen poikemiseen.

177 Jaksoa asiaa käsitellään laajemmin kääntäjiltä saatujen vastausten perusteella.

178 Järjestöjen edustajista yli 80 prosenttia oli sitä mieltä, että heidän edustamansa tahot käyttävät vähintäänkin melko paljon ulkopuolisia käännöspalveluita.

nöspalveluita). Pienet patenttoijat käyttivät apuna muita harvemmin ulkopuolisia kääntäjiä patenttiasiakirjojen käännöstehtävissä. Pienistä patenttoijista kolmannes ilmoitti, että he eivät käytä lainkaan ulkopuolisia käännöspalveluita¹⁷⁹.

Kuvio 20. Kuinka paljon yritykset käyttävät ulkopuolisten kääntäjien palveluja tällä hetkellä?

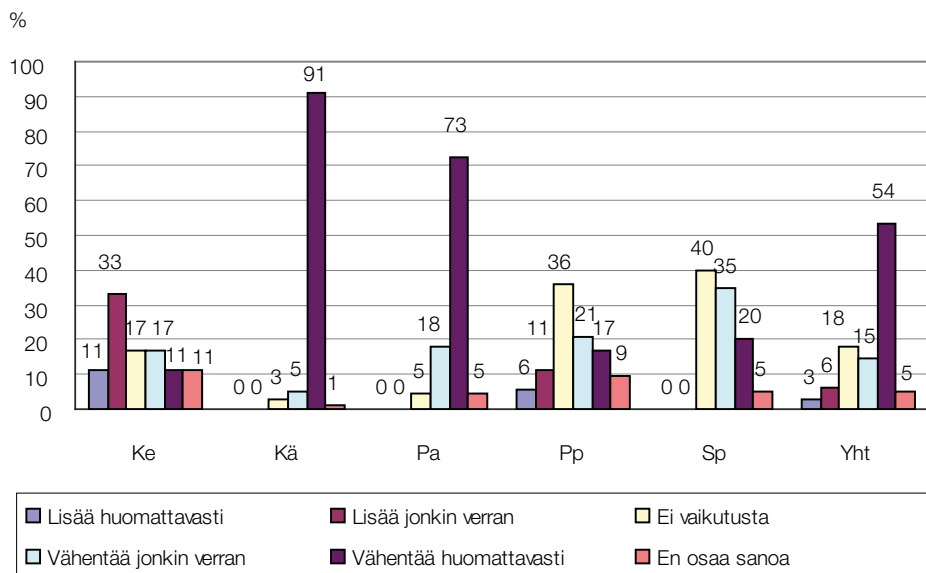

Vastaajilta tiedusteltiin myös sitä, mikä merkitys Lontoon sopimukseen liittymisellä olisi tarpeeseen hyödyntää ulkopuolisten kääntäjien palveluja jatkossa. Kaikista vastaajista 54 prosenttia oli sitä mieltä, että tarve vähenee huomattavasti. Etenkin kääntäjät (91 % kääntäjistä) ja patenttitoimistojen edustajat (73 % patenttitoimistojen edustajista) olivat tätä mieltä. Esimerkiksi kääntäjistä, patenttitoimistojen edustajista ja suurista patenttoijista yksikään vastaaja ei uskonut, että Lontoon sopimukseen liittyminen lisäisi tarvetta hyödyntää ulkopuolisten kääntäjien palveluja. Sen sijaan keksijöiden ja pienten patenttoijien keskuudesta esitettiin arveluita, että käännöspalveluiden määrä saattaisi kasvaa Lontoon sopimukseen liittymisen myötä. Esimerkiksi keksijöistä ja heidän edustajistaan 44 prosenttia oli sitä mieltä, että tarve hyödyntää ulkopuolisten kääntäjien palveluja jatkossa tulee lisääntymään vähintään jonkin verran, mikäli Suomi liittyy Lontoon sopimukseen¹⁸⁰.

179 Erot vastaajaryhmien välillä olivat tilastollisesti merkitseviä, p-arvo oli 0,004.

180 Erot vastaajaryhmien välillä olivat tilastollisesti merkitseviä, p-arvo oli 0,000.

Kuvio 21. Missä määrin Lontoon sopimukseen liittyminen vaikuttaisi tarpeeseen hyödyntää ulkopuolisten kääntäjien palveluja?

Kääntäjien palvelujen tarvetta perusteltiin sillä, että patenteissa jokainen sanamuoto on oleellinen, joten alaan erikoistuneiden ammattilaisten käyttäminen on hyvin perusteltua. Eräissä vastauksissa mainittiin, että käännöspalveluita käytetään patenttitoimistojen välityksin. Todennäköisesti tämä on yleisempääkin kuin, mitä kyselyvastauksista suoraan ilmenee. Lisäksi viitattiin siihen, että patenttitoimistojen resurssit hukkaantuvat käännösten tarkistamiseen, ja näin ollen substanssi kärsisi.

Patenttitoimistojen suunnasta tuotiin esille muun muassa seuraavia näkökohtia:

- Käännösten tekeminen todennäköisesti keskitettäisiin muutamalle kääntäjälle, joten suurella osalla kääntäjiä työmäärä vähenisi.
- Ulkopuolisten kääntäjien tulojen oletettiin "nollautuvan", koska patenttitoimistot (so. niissä olevat kääntäjät ja joskus asiamiehetkin) voisivat vastedes huolehtia kääntämisestä.
- Eräissä muissa arvioissa kääntäjien tulojen oletettiin vähenevän 50–95 prosenttia. Haarukkaa arviossa on siis jonkin verran, mutta suunta on täysin selvä: eurooppapatenttien kääntäjien (siis niiden, jotka kääntävät tekstejä suomeksi) tulot vähenevät olennaisesti.

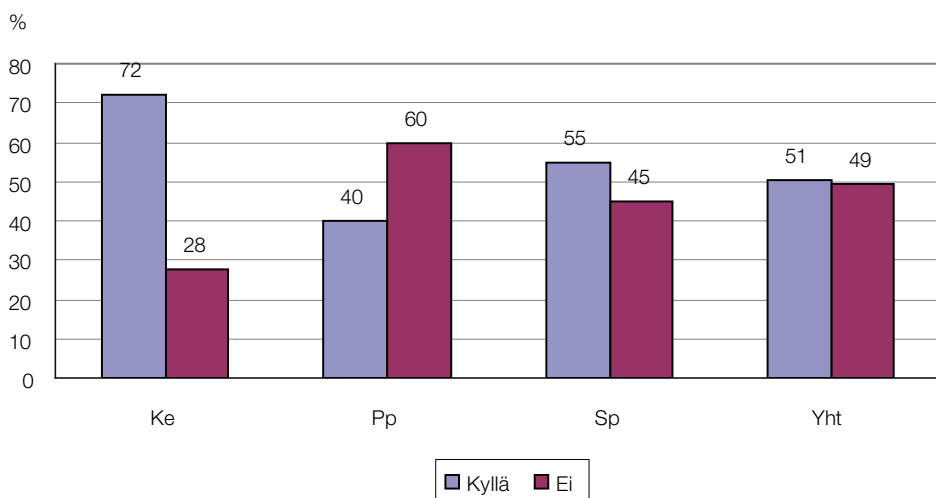
Tutkimusta koskevista keskusteluista ilmeni, että Suomessa olisi enimmillään noin 200 freelance-kääntäjää, jotka saavat pääasiallisesti tulonsa patenttiasiakirjojen kääntämisestä. Kääntäjien tulonmuodostuksen kannalta avainkysymyksenä pidettiin sitä, että vaatimusosa muodostaa patenttiasiakirjoista noin

10–15 prosenttia. Toisaalta keskusteluissa tuotiin esille, että patenttivaatimuksen kääntäminen edellyttää laajalti tutustumista patenttiasiakirjoihin.

3.6 Vaikutukset tarpeeseen hyödyntää PRH:n neuvontapalveluja

Kyselyssä tiedusteltiin ensinnäkin sitä, käyttävätkö yritykset ja keksijät tällä hetkellä PRH:n neuvontapalveluja. Kaikkein eniten PRH:n neuvontapalveluita käyttivät keksijät. Vastaajista 72 prosenttia ilmoitti keksijöiden käyttävän PRH:n neuvontapalveluita. Pienet patenttoijat käyttivät muita vastaajaryhmiä harvemmin hyväkseen PRH:n neuvontapalveluista. Pienistä patenttoijista 60 prosenttia ilmoitti, etteivät he käytä hyväkseen PRH:n neuvontapalveluita¹⁸¹.

Kuvio 22. Käyttävätkö yritykset ja keksijät tällä hetkellä PRH:n neuvontapalveluja?

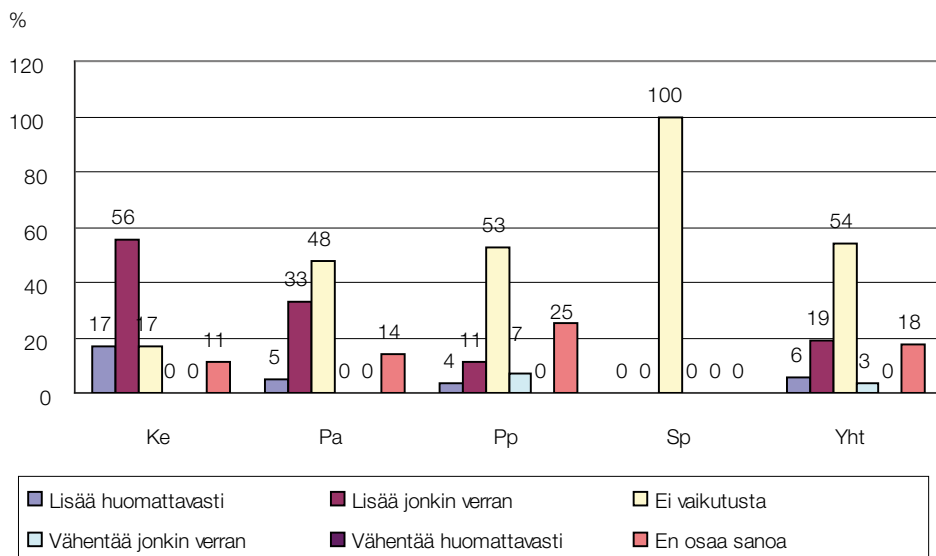

Toiseksi vastaajilta kysyttiin sitä, mikä vaikutus Lontoon sopimuksen voimaantulolla olisi tarpeeseen hyödyntää PRH:n neuvontapalveluja. Suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että Lontoon sopimuksen voimaantulolla ei olisi minkäänlaista vaikutusta PRH:n neuvontapalveluiden hyödyntämiseen. Tätä mieltä olivat esimerkiksi kaikki suuret patenttoijat. Keksijät ja heidän edustajansa olivat kaikkein eniten sitä mieltä, että PRH:n neuvontapalveluiden käyttö tulee lisääntymään Lontoon sopimuksen voimaantulon myötä¹⁸².

181 Erot vastaajaryhmien välillä olivat tilastollisesti kohtalaisen merkitseviä, p-arvo oli 0,051.

182 Erot vastaajaryhmien välillä olivat tilastollisesti merkitseviä, p-arvo oli 0,000.

Kuvio 23. Lontoon sopimukseen liittymisen vaikutus tarpeeseen hyödyntää PRH:n neuvontapalveluja

Keskeisin tulos PRH:n neuvontapalvelujen osalta on siis se, ettei Lontoon sopimukseen liittymisellä yleensä nähdä olevan olennaista vaikutusta näiden palvelujen kysyntään suuntaan tai toiseen. Esimerkiksi uutuustutkimuksia teetettäisiin jatkossakin siinä missä nykyisin, ellei PRH:ssa palvelujen hintatasoa nosteta. Toisaalta eräissä vastauksissa neuvontapalvelujen tarpeen katsottiin lisääntyvän esimerkiksi yksittäisten keksijöiden keskuudessa varsinkin, jos validointien määrä Suomessa kasvaisi¹⁸³. Neuvontapalvelujen tarpeen lisääntymistä perusteltiin myös sillä yksinkertaisella tosiasialla, että patenttiasiakirjoissa ei käytettäisi (vaatimusta lukuun ottamatta) suomen kieltä.

Haastatteluissa tiedusteltiin myös sitä, miten Lontoon sopimukseen liittyminen vaikuttaisi kustannustasoon ja -rakenteeseen PRH:ssa. Tältä osin PRH:n edustajat ounastelivat, että Lontoon sopimukseen liittyminen nostaisi hienoisessa - muttei siis merkittävässä - määrin viraston kustannuksia. Samalla haastatteluissa nousi esille, ettei PRH:ssa olisi todennäköisesti tarvetta korottaa maksuja, koska virasto on tehnyt jo tarvittavat sopeuttamistoimet, mikäli Suomi liittyy Lontoon sopimukseen.

Lontoon sopimukseen liittymisen kannalta mielenkiintoinen yksittäinen maksu on *julkaisumaksu*. Se on suuruudeltaan nykyisin 400 euroa, mutta jos asiakirjat julkaisua varten on annettu sähköisesti, maksu on 300 euroa. Tämä uudistus on ollut hyvin perusteltu käytännöllisestä näkökulmasta. Toisaalta

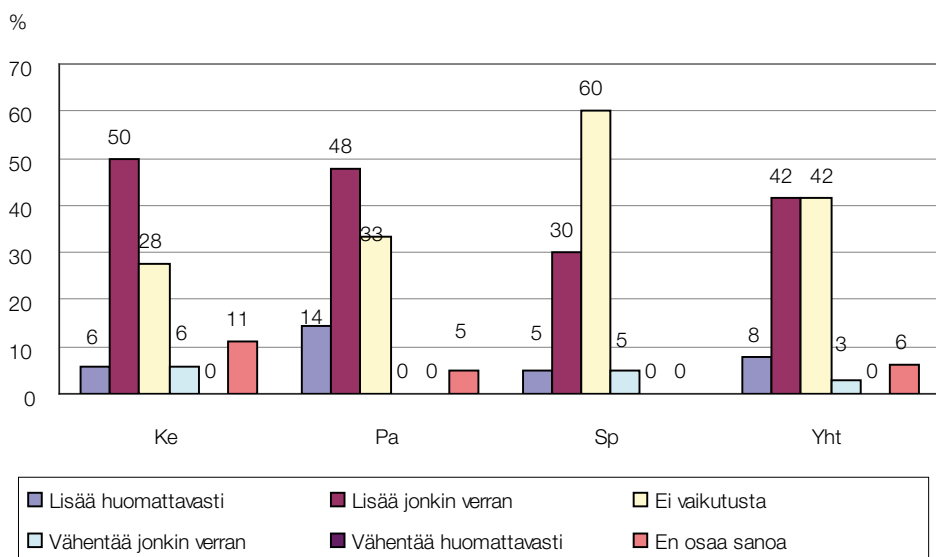
¹⁸³ Myös PRH:n edustaja korosti, että yksittäisten keksijöiden osalta neuvontapalvelujen odotetaan kasvavan, ja tähän onkin varauduttu yhden lisähenkilötyövuoden lisäpanostuksella neuvontaan.

eurooppalaisessa keskustelussa on tähdennetty sitä, että tämän luonteisten maksujen tulisi ottaa asiakirjojen sivumäärä huomioon, koska tällä tavalla pystyttäisiin osaltaan estämään patenttiasiakirjojen laajenemista¹⁸⁴.

3.7 Vaikutukset patentin loukkauksiin

Vastaajilta tiedusteltiin myös sitä, minkälaisista seikoista patenttien loukkaukset voisivat johtua sekä sitä, minkälaisiin tekijöihin lainvalmistelussa olisi kiinnitettävä huomiota, jotta nämä loukkaukset vältettäisiin. Kaiken kaikkiaan vastaajat olivat sitä mieltä, että joko patenttien loukkausten määrät eivät muuttuisi Lontoon sopimukseen liittymisen myötä (42 % kaikista vastaajista) tai patenttiloukkaukset lisääntyvät jonkin verran (42 % kaikista vastaajista). Patenttitoimistojen edustajat uskoivat muita vastaajaryhmiä enemmän, että patenttien loukkaukset tulevat lisääntymään vähintäänkin jonkin verran, jos Suomi liittyy Lontoon sopimukseen. Suurista patentoijista 60 prosenttia oli sitä mieltä, että patenttiloukkausten määrä ei tule muuttumaan, mikäli Suomi liittyisi Lontoon sopimukseen.¹⁸⁵ Kukaan vastaajista ei esimerkiksi uskonut patenttiloukkauksien vähenevän huomattavasti, mikäli Suomi liittyy Lontoon sopimukseen.

Kuvio 24. Vaikutus patentin loukkausten määriin

Syyt patenttien loukkausten määrän mahdolliseen lisääntymiseen nähtiin kahtalaiseksi, yhtäältä määrälliseksi ja toisaalta laadulliseksi. Ensimmäisessä tapauksessa

¹⁸⁴ Pompidou (2005). Tässä yhteydessä on kuitenkin otettava huomioon se, onko kysymys hakemus- vai julkaisuvalheesta, kuten PRH:n edustaja huomautti.

¹⁸⁵ Erot vastaajien välillä eivät olleet tilastollisesti merkitseviä, p-arvo oli 0,370.

patentin loukkausmääriä olisi omiaan lisäämään se, että Suomessa voimaansaatettujen patenttien määrä saattaa lisääntyä Lontoon sopimukseen liittymisen myötä. Laadullisiin tekijöihin voidaan katsoa sisältyviksi muun muassa viittaukset osaamisen puutteeseen ja tahattomasti tapahtuviin patentin loukkauksiin. Osaamisen puutteen ”lääkkeeksi” esitettiin – ymmärrettävästi – koulutuksen ja asiantuntijoiden käytön lisäämistä.¹⁸⁶ Toisaalta eräs vastaaja korosti sitä, että patentin loukkauksissa on kysymys tietoisesta riskinotosta, ja sattumalta patenttia loukkaa vain harva.

Suuri osa vastaajista katsoi, ettei Lontoon sopimukseen liittymisellä olisi vaikutusta patentin loukkausten määrään. Tätä perusteltiin muun muassa sillä, että kansainvälisen kielen hyödyntäminen patenttiasiakirjoissa selkeyttäisi tilannetta, eikä tahattomia loukkauksia tapahtuisi. Esille tuotiin myös näkemys siitä, etteivät patentin loukkaukset olisi käytännössä merkittävä ongelma. Lisäksi mainittiin, että yrityksillä ei useinkaan ole tarvittavassa määrin resursseja valvoakseen patentin loukkauksia. Toisaalta tähän seikkaan tuskin lainsäädäntötoimin voidaan vaikuttaa, kuten eräs vastaaja painotti.

Vastaajat eivät ottaneet sanottavastikaan kantaa siihen, minkälaisiin tekijöihin lainvalmistelussa olisi kiinnitettävä huomiota, jotta patentin loukkauksia vältettäisiin.¹⁸⁷ Tosin eräissä vastauksissa korostettiin, että vastuu ja todistustaakka on säilytettävä patentinhaltijalla, joka olisi velvollinen tarvittaessa toimittamaan selityksen patenttoimastaan keksinnöstä ymmärrettävällä kielellä.¹⁸⁸ Eräässä patenttitoimiston vastauksessa asiaa täsmennettiin siten, ettei esimerkiksi kemian alan monisatavuisia selityksiä tarvitsisi kääntää kokonaan, vaan riittävää voisi olla itsenäisiä vaatimuksia selventävien esimerkkien kääntäminen suomenkielelle.¹⁸⁹ Samoin viitattiin siihen, että hakijan velvoittaminen käännöksen toimittamiseen ei olisi hyvä ratkaisu, koska tällöin voidaan jo valmiiseen riitatilanteeseen saada uusi riidan aihe: esimerkiksi onko hakija kääntänyt selityksen täsmälleen oikein vai onko käännöstä muokattu hakijan kannalta edulliseen suuntaan? Lisäksi tähdennettiin sitä, että patenttivaatimusten olisi oltava erittäin huolellisesti käännetty suomen kielelle.

3.8 Vaikutukset kansalliseen patenttiin Suomessa

Kun kansainvälisesti Lontoon sopimuksesta ja siihen liittymisen vaikutuksista on keskusteltu, huomio on kiinnittynyt eurooppapatentin suosion kehitykseen. Selvityksessä on katsottu kuitenkin aiheelliseksi analysoida myös sitä, minkälainen vaikutus Lontoon sopimukseen liittymisellä olisi kiinnostukseen hakea kansallista

186 Erään patenttitoimiston suunnasta ilmaistiin pelko oikeusriidoista, vaikkei aihetta riidalle olisikaan.

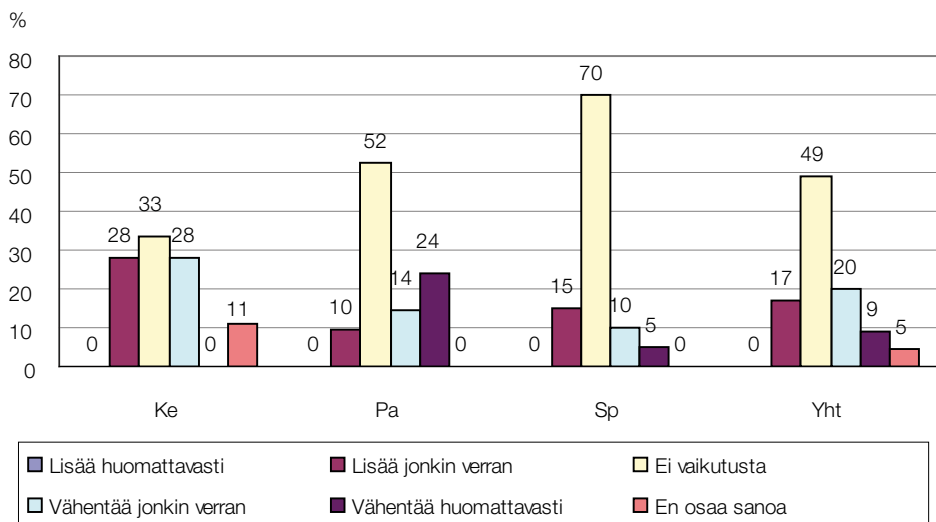
187 Tosin jaksossa 3.12 esille nousee yleisellä tasolla sellaisia oikeudellisia näkökohtia, joista vastaajat ovat ilmaisseet huolensa.

188 Keskeisimmäksi oikeudelliseksi näkökohdaksi nousikin tässä yhteydessä juuri tarve saada omalla kielellään patentin suojapiirin määrittämisen kannalta relevantti materiaali haltuunsa. Tällöin viitattiin kannan tueksi Euroopan patenttisopimuksen 69 artiklaan, jonka mukaan vaatimusten tulkinnassa tulee käyttää hyväksi selitysosaa. Samoin tukeuduttiin patenttilain 39 §:ään.

189 Eräiden patenttitoimistojen vastauksissa korostettiin, että lainvalmistelutoimin ei patentin loukkauksia voitaisi tässä tapauksessa vähentää, vaan muilla toimenpiteillä.

patenttia. Asiaa hahmotetaan seuraavassa kuviossa. Vastaajista noin puolet (täsmälleen 49 prosenttia) oli sitä mieltä, että Lontoon sopimuksella ei ole minkäänlaisia vaikutuksia yritysten ja keksijöiden kannustimiin hakea kansallista patenttia. Keksijät ja heidän edustajansa uskoivat muita vastaajia useammin, että Lontoon sopimuksen myötä kansallisen patentin hakemisen kiinnostavuus lisääntyy jonkin verran. Patenttitoimistojen edustajat olivat toisaalta muita useammin sitä mieltä, että kansallisen patentin houkuttelevuus vähentyy huomattavasti, mikäli Suomi liittyy Lontoon sopimukseen^{190 191}.

Kuvio 25. Vaikutus kiinnostukseen hakea kansallista patenttia Suomessa

Sitä, ettei vaikutusta olisi, perusteltiin muun muassa sillä, että maavalinta riippuu muista seikoista kuin käännskustannuksista. Toisaalta kansallisen patentin merkityksen vähenevästä merkityksestä kannettiin huolta. Tällöin viitattiin tutkijaosaamisen vähenemiseen maassamme, ja siihen, että tällä on merkitystä erityisesti pienille ja keskisuurille yrityksille. Erittäin tärkeänä pidettiin sitä, ettei korkealaatuista (kansallisesti tehdyistä) uutuustutkimuksista luovuttaisi.

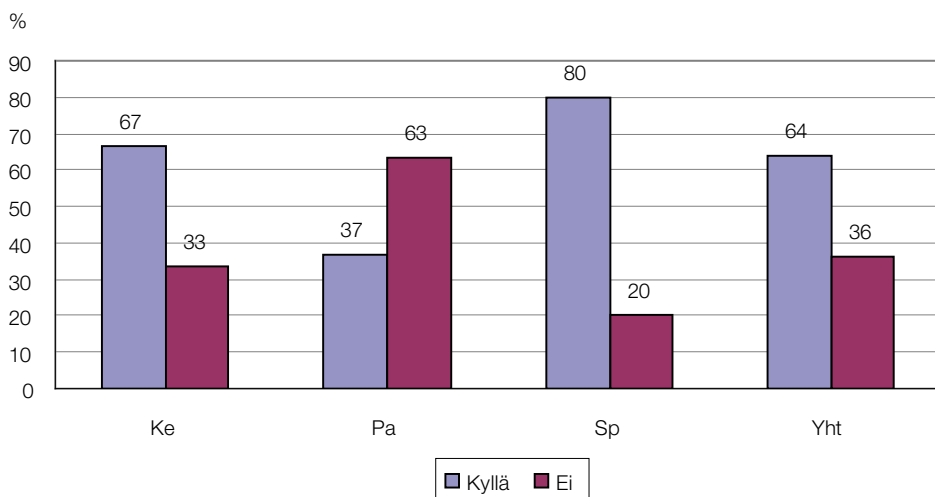
Myös seuraava kysymys nostettiin tässä yhteydessä esille: Tulisiko PRH:n käsitellä englanninkielisenä jätetyt kansalliset patenttihakemukset siten, että suomenkielistä käännöstä ei tarvitsisi toimittaa 18 kuukauden kuluessa julkiseksi tulemisen määräajassa kuten nykyisin ja myöntämisvaiheessa noudatettaisiin samaa käännösvaatimusta kuin Suomessa voimaansaattettaville eurooppapatenteille? Vastaukset ilmenevät seuraavasta kuvioista. Suurista patenttoijista 80 prosenttia oli sitä mieltä,

190 Erot vastaajaryhmien välillä olivat tilastollisesti merkitseviä, p-arvo oli 0,030.

191 Toisaalta PRH:n edustaja tähdensi sitä, että kieliregimiin muutos tasapainottaisi olennaisesti kansallisten patenttien suosiota.

että PRH:n tulisi käsitellä englanninkielisenä jätetyt kansalliset patenttihakemukset siten, että suomenkielistä käännöstä ei tarvitsisi toimittaa 18 kuukauden kuluessa julkiseksi tuleminen määräajassa kuten nykyisin¹⁹². Patenttitoimistojen edustajista tätä mieltä oli ainoastaan 37 prosenttia¹⁹³.

Kuvio 26. Kansallisen patenttihakemuksen käännösvaatimukset

Vastauksista noin 2/3 oli myönteisiä loppujen ollessa kielteisiä. Myönteistä vastausta perusteltiin esimerkiksi sillä, että näin yksinkertaistettaisiin hakuprosessia. Samaa kantaa tukee erään vastaajan mukaan sekin, että kansallinen patentti ja eurooppapatentti ovat oikeudellisesti samanarvoisia. Huomiota kiinnitettiin myös samanarvoisuuteen kotimaisten ja ulkomaisten hakijoiden välillä. Kilpailukyvyynkin kannalta asia nähtiin tärkeäksi. Samansuuntaisena kannanottona voi pitää sitä, että menettelystä muodostuisi yrityksille kustannussäästöä¹⁹⁴. Huomiota kiinnitettiin siihenkin, että vastaajan edustamalla toimialalla kaikki toimijat osaavat riittävästi hyvin englantia.¹⁹⁵

Edellä esitetty kysymys nähtiin tärkeäksi myös sen vuoksi, että kielteinen kanta asiaan johtaisi kansallisten patenttien vähenemiseen Suomessa. Sen sijaan myönteinen kanta olisi omiaan johtamaan siihen, ettei kansallisten patenttien määrässä tapahtuisi muutoksia. Lisäksi myönteinen kanta sidottiin yhdessä vastauksessa siihen, että Suomi liittyisi Lontoon sopimukseen; muussa tapauksessa nykyinen käytäntö olisi parempi.

¹⁹² Kaikki järjestöjen edustajat olivat myös tätä mieltä.

¹⁹³ Erot vastaajaryhmien välillä olivat tilastollisesti merkitseviä, p-arvo oli 0,019.

¹⁹⁴ Eräässä vastauksessa asiaa tarkennettiin siten, että kustannusten erääntymistä voidaan myöhentää ja mahdollisesti myös vähentää.

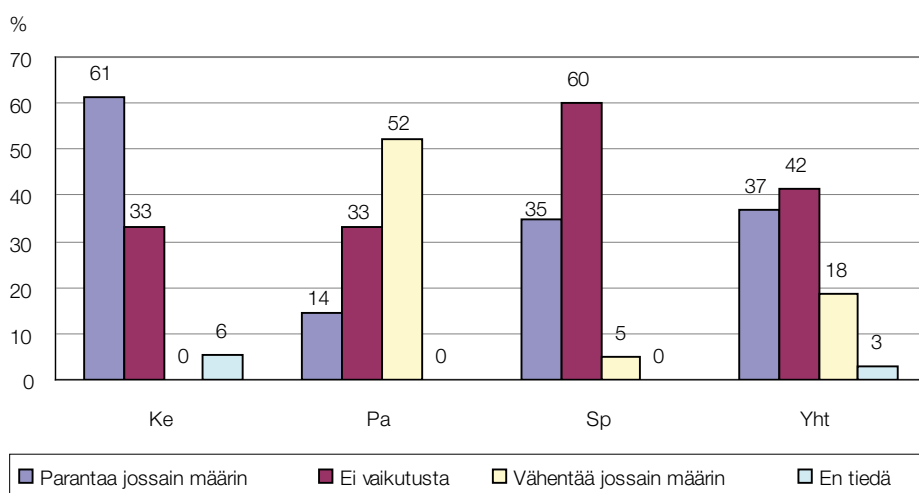
¹⁹⁵ Myönteistä vastausta perusteltiin yleisesti myös tasavertaisuuteen vedoten.

Toisaalta kielteistä kantaa kysymykseen perusteltiin sillä, että näin virastokäsittely nopeutuisi ja paranisi laadultaan. Huomiota kiinnitettiin myös tarpeeseen kehittää kotimaista terminologiaa. Lisäksi kiinnitettiin huomiota siihen, että pk-yritykset joutuisivat muussa tapauksessa eriarvoiseen asemaan suuryrityksiin verrattuna. Viimeksi mainittua näkökulmaa perusteltiin sillä, että hakemuksen suomenkielinen versio helpottaa pk-yritysten asemaa mahdollisissa patentin loukkaustilanteissa.

3.9 Vaikutukset kilpailukykyyn

Vastaajilta tiedusteltiin heidän käsitystään siitä, miten Lontoon sopimukseen liittyminen vaikuttaisi suomalaisyritysten kansainväliseen kilpailukykyyn. Merkittävä osa vastaajista (42 %) oli sitä mieltä, että Lontoon sopimukseen liittymisellä ei ole mitään vaikutusta suomalaisyritysten kansainväliseen kilpailukykyyn. Toisaalta iso osa vastaajista (37 %) oli sitä mieltä, että Lontoon sopimukseen liittyminen parantaa jossain määrin kotimaisten yritysten kansainvälistä kilpailukykyä. Kaikkein eniten tätä mieltä olivat keksijät ja keksijöitä edustavat tahot. Heistä yli 60 prosenttia piti Lontoon sopimukseen liittymistä kilpailukykyä parantavana¹⁹⁶. Patenttitoimistojen edustajien enemmistö näki, että Suomen liittyminen Lontoon sopimukseen heikentäisi kotimaisten yritysten kansainvälistä kilpailukykyä. Suurista patenttoijista melkein kaksi kolmesta oli sitä mieltä, että Lontoon sopimukseen liittymisellä ei ole mitään vaikutusta suomalaisten yritysten kansainväliseen kilpailukykyyn¹⁹⁷.

Kuvio 27. Lontoon sopimukseen liittymisen vaikutus suomalaisyritysten kansainväliseen kilpailukykyyn

¹⁹⁶ Järjestöjen edustajista 50 % näki Lontoon sopimukseen liittymisen yritysten kansainvälistä kilpailukykyä parantavana.

¹⁹⁷ Erot vastaajaryhmien välillä olivat tilastollisesti merkitseviä, p-arvo oli 0,000.

Yksittäisissä kommenteissa käsitystä kilpailukyyn paranemisesta perusteltiin muun muassa sillä, että Lontoon sopimukseen liittymisen myötä yrityksillä olisi kannustin ottaa etupainotteisesti selvää siitä, mitä patentteja ja patenttihakemuksia on olemassa (eikä pyörää siis keksittäisi uudelleen). Huomiota kiinnitettiin myös siihen, että jos PRH pystyy profiloitumaan korkeatasoisella substanssiosaamisellaan, Suomeen voi syntyä osaamisklusteri viraston ympärille.¹⁹⁸ Lisäksi kilpailukyyn edistymisen puolesta viitattiin siihen, että yrityksillä jää käännskustannusten vähenemisen myötä varoja enemmän muuhunkin kuin patentoimiseen¹⁹⁹.

Sitä, ettei vaikutusta kilpailukykyyn olisi, perusteltiin muun muassa sillä, että kilpailukyky riippuu lähinnä tuotteista sekä hinta/laatu-suhteesta, ei niinkään patentointikustannuksista. Tärkeänä perusteluna vaikutuksettomuudelle on pidettävä sitä näkökantaa, että suomalaisyrityksille taloudellinen hyöty Lontoon sopimuksesta syntyy pääosin, kun muut Euroopan valtiot liittyvät Lontoon sopimukseen, ei siis Suomen liittymisestä sopimukseen.

Kilpailukyyn heikkenemistä Lontoon sopimukseen liittymisen johdosta perusteltiin puolestaan sillä, että kansallisille markkinoille tulisi enemmän kilpailua rajoitettavia patentteja. Myös oikeusriitojen lisääntyminen voisi jossain määrin heikentää suomalaisyritysten kilpailukykyä. Eräässä vastauksessa ilmaistiin huoli kilpailun vääristymisestä, kun tietyt maat, kuten Italia, eivät liittyisi sopimukseen, kun taas eräät muut maat, kuten Ruotsi ja Tanska, ovat siihen liittyneet. Lisäksi viitattiin siihen, että Suomen liittyminen Lontoon sopimukseen hyödyttäisi ainoastaan ulkomaisia yrityksiä, ei suomalaisyrityksiä.

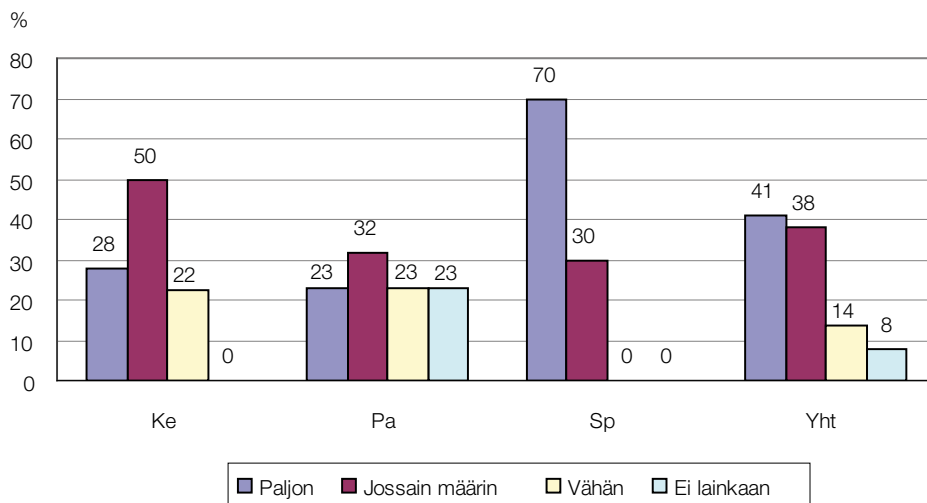
Vastaajilta tiedusteltiin myös sitä, johtaisiko mahdollisimman laaja Lontoon sopimuksen voimaantulo eurooppalaisen patenttijärjestelmän kehittymiseen aikaisempaa kustannustehokkaammaksi. Vastaajista huomattava osa oli sitä mieltä, että laaja Lontoon sopimuksen voimaansaattaminen Euroopassa kehittäisi eurooppalaista patenttijärjestelmää *paljon kustannustehokkaammaksi*. Tätä mieltä oli 41 prosenttia kaikista vastaajista. Lisäksi kaikista vastaajista 38 prosenttia oli sitä mieltä, että eurooppalainen patenttijärjestelmä olisi *jossain määrin kustannustehokkaampi* mahdollisimman laajan Lontoon sopimuksen voimaantullessa. Suuret patenttoijat ja järjestöt uskoivat kaikkein eniten patenttijärjestelmän kehittyvän kustannustehokkaammaksi, mikäli mahdollisimman moni Euroopan maa liittyy Lontoon sopimukseen. Patenttiasiamiehet ja -toimistojen edustajat olivat muita vastaajaryhmiä pessimistisempiä arvioidessaan Lontoon sopimuksen vaikutuksia eurooppalaisen patenttijärjestelmän kustannustehokkuuteen. Patenttitoimistojen edustajista neljännes oli sitä mieltä, että Lontoon sopimuksella ei ole mitään vaikutusta patenttijärjestelmän kustannustehokkuuteen. Lisäksi neljännes oli sitä mieltä, että vaikutus on vähäinen²⁰⁰.

198 Vastauksissa ei mainittu kuitenkaan esimerkiksi sitä, että validointien lisääntymisestä aiheutuva kiristynyt kilpailu olisi omiaan "sparraamaan" kotimaisia yrityksiä, ja siten kohentamaan kansainvälistä kilpailukykyä.

199 Tosin yleisellä tasolla Suomen liittymisellä Lontoon sopimukseen ei sanotussa suhteessa ole relevanssia.

200 Erot vastaajaryhmien välillä olivat tilastollisesti merkitseviä, p-arvo oli 0,002.

Kuvio 28. Lontoon sopimus & eurooppalaisen patenttijärjestelmän kustannustehokkuus

Tässä yhteydessä korostettiin muun muassa sitä, että jos englannin kielestä muodostuisi patentoinnin valtakieli mahdollisimman moneen maahan, olisi se omiaan kohen-tamaan kustannustehokkuutta. Yhtenä ymmärrettävänä seikkana kustannustehokkuuden kannalta mainittiin se, etteivät muut kustannukset saisi nousta kustannus-tehokkuuteen tähdittäessä. Toimialakohtaisiin eroihin kiinnitettiin myös huomiota. Lääketeollisuuden katsottiin hyötyvän kattavan maantieteellisen suojan hankkimisesta, mutta muilla toimialoilla kattavuus ei olisi yhtä olennaista.

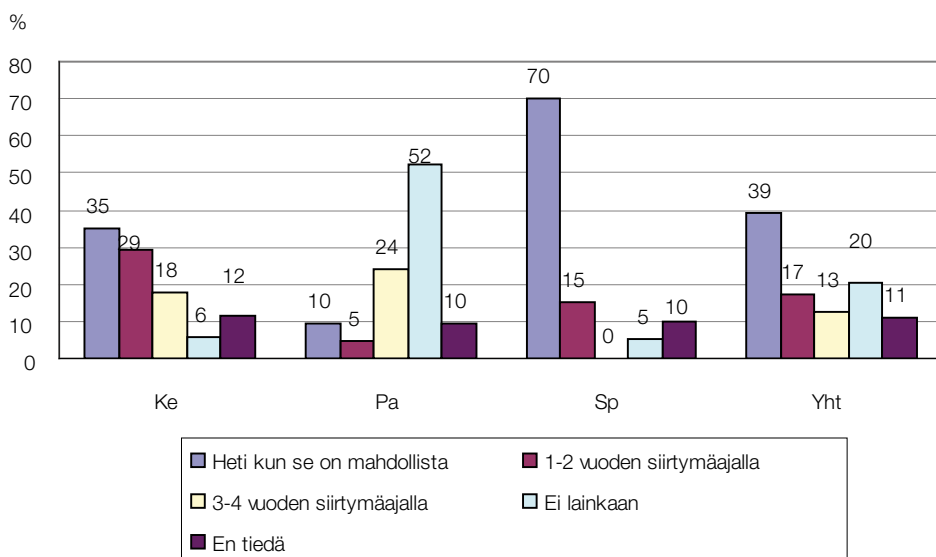
Toisaalta kritiikkiäkin nousi esille. Kustannussäästöjen näet oletettiin päätävän Euroopan ulkopuolelle. Sen sijaan eurooppalaiset yritykset maksaisivat käännöskus-tannusten säästöt korkeampina hintoina muiden patentointiin liittyvien palveluiden osalta. Myös sitä korostettiin, että pahin ongelma on tällä hetkellä EPO:n ”back log”. Lisäksi viitattiin korkeisiin vuosimaksuihin, jotka tapauksessa olisi maksettava kuhunkin maahan erikseen (vrt. Yhdysvallat).

3.10 Liittymisaikataulu

Tärkeässä asemassa voimaantuloajankohdan kannalta on se, että Lontoon sopimukseen liittymiselle ei ole säädetty tiettyä aikataulua, vaan asia on yksittäisen valtion harkintavallassa. Vastaajilta tiedusteltiin sitä, millä aikataululla Suomen pitäisi liittyä Lontoon sopimukseen. Suuri osa vastaajista oli sitä mieltä, että Suomen pitäisi liittyä Lontoon sopimukseen heti kun se on mahdollista; tätä mieltä oli 39 prosenttia kaikista vastaajista. Suuret patenttoijat olivat kaikkein eniten tätä mieltä. Myös järjestöjen edustajat olivat sitä mieltä, että Lontoon sopimukseen tulisi liittyä pikaisesti, viimeistään kuitenkin 1–2 vuoden siirtymäajan jälkeen. Myös keksijät ja heidän

edustajansa olivat nopean Lontoon sopimukseen liittymisen kannalla. Kaikista eniten Lontoon sopimukseen liittymistä vastustivat patenttiasiamiehet ja patenttitoimistojen edustajat. Heistä yli puolet oli sitä mieltä, että Lontoon sopimukseen ei tulisi liittyä lainkaan. Myös kääntäjät toivat saman asian esille avovastauksissaan. Merkille pantava seikka on myös epävarmojen vastaajien suhteellisen suuri osuus. Kaikista vastaajista 11 prosenttia ei osannut ottaa kantaa, tulisiko Suomen liittyä Lontoon sopimukseen vai ei ja jos liitytään, missä aikataulussa²⁰¹.

Kuvio 29. Millä aikataululla Suomen pitäisi liittyä Lontoon sopimukseen?

Patenttitoimistojen osalta vastaukset ja perustelut vaihtelivat kuitenkin jossain määrin. Esille tuotiin muun muassa se, ettei asiamiehille sopimukseen liittymisestä olisi hyötyä, muttei todennäköisesti merkittäviä haittojakaan. Samassa yhteydessä korostettiin, että patenttijärjestelmä on patentinhakijoita eikä suinkaan patenttiasiamiehiä varten, joten jollakin aikavälillä sopimukseen olisi järkevää joka tapauksessa liittyä. Siirtymäaikaa pidettiin hyvänä asiana, mutta toisaalta sen katsottiin olevan jo meneillään.

Mielenkiintoisena on pidettävä yksittäistä kommenttia, jossa esitettiin kylläkin liittymistä sopimukseen (lyhyellä siirtymäajalla) kuitenkin siten, että uudistuksen seurannaisvaikutuksia tarkasteltaisiin esimerkiksi viiden vuoden kuluttua. Mikäli tällöin haittoja esiintyisi etuja enemmän, voitaisiin tehdä päätös palaamisesta nykyiseen käytäntöön.

201 Erot vastaajaryhmien mielipiteiden välillä olivat tilastollisesti merkitseviä, p-arvo oli 0,000.

3.11 Lontoon sopimukseen liittymisestä koituvia muita etuja ja haittoja

Useissa yritysvastauksissa korostettiin, ettei Lontoon sopimukseen liittymisestä aiheutuisi haittoja. Samoin tuotiin esille, että esimerkiksi aloittavien yritysten kannalta kaikki toimet, joilla patentointikustannuksia pystytään vähentämään, ovat ter- vetulleita. Lisäksi etuina viitattiin siihen, että

- hakuprosessi nopeutuisi;
- patentointiin vaikuttavat seikat olisivat helpommin selvitettävissä²⁰²;
- oikeusvarmuus paranisi;
- muutkin Euroopan maat voisivat liittyä sopimukseen, jos Suomi liittyisi sii- hen;
- edellä mainittu vaikuttaisi puolestaan välillisesti suomalaisyritysten paten- tointikustannuksiin;
- Suomi olisi samoilla linjoilla useiden muiden Euroopan maiden kanssa²⁰³;
- liittymättä jättämistä pidettäisiin protektionistisena eleenä Suomen taholta;
- liittyminen on tärkeä asia imago-näkökulmasta²⁰⁴;
- Suomi säilyisi taloudellisesti houkuttelevana kohdemaana suhteessa Ruotsiin ja Tanskaan;
- suomalaisyritysten olisi asennoiduttava liiketoimintaan aikaisempaa kansain- välisemmin;
- kannustin englannin kielen opettelemiseen yrityksissä paranisi;
- EPO-maiden kilpailukyky paranisi; sekä
- kynnys hakea suojaa keksinnölle alenisi.²⁰⁵

Huomiota kiinnitettiin myös siihen, että kilpailevien keksintöjen kartoitus ei onnis- tuisi ilman englanninkielen taitoa, minkä valossa suomenkielisten käännösten tarve asetettiin kyseenalaiseksi.

Lisäksi elinkeinoelämän edustajien taholta tähdennettiin sitä, ettei Suomen pidä olla *vapaamatkustaja*, ja sen vuoksi liittyminen Lontoon sopimukseen on perusteltua. Toisin sanoen perusteltuna ei pidetty sitä, että kotimaiset elinkeinonharjoittajat hyö- dyntäisivät muiden valtioiden liittymisen Lontoon sopimukseen, mutteivät itse ryh- tyisi toimiin sopimuksen ratifioimiseksi, ja siten sen mahdollistamiseksi, että ulko- maiset keksijät ja yritykset voisivat hyötyä alhaisemmista käännöskustannuksista.

Suomen liittymisestä koituvia *haittojakin* toki tuotiin esille. Tärkeänä huomiona on pidettävä sitä, etteivät patentit olisi uudistuksen jälkeen kaikkien yritysten ja keksijöiden ymmärrettävissä²⁰⁶. Tämä hankaloittaisi luonnollisesti patenttiseuran- taa. Tekniikan kielen pelättiin myös köyhtyvän. Samoin viitattiin patenttitoimistoille

202 Tosin yllä mainitun suhteen esille nousi päinvastaisiakin argumentteja.

203 Yllä mainittuun verrattavaksi kommentiksi on rinnastettavissa Suomen poliittinen korrektaus. Tässä yhteydessä viitattiin erikseen siihen, että Ruotsi ja Tanska ovat jo liittyneet Lontoon sopimukseen.

204 Päinvastaisiakin näkökohtia tuotiin esille, kuten se, että suurin osa EPC-maista on edelleen Lontoon sopimuksen ulkopuolella.

205 Toisaalta erään patenttitoimiston taholta mainittiin, ettei sopimukseen liittymisestä olisi suomalaisyrityksille minkään- laisia etuja.

206 Vrt. jaksossa 3.1 esitettyä.

aiheutuviin ongelmiin, ja hinnannostopaineisiin toimistoissa. Patenttitoimistojen ja -asiamiesten aseman heikkeneminen saattaisi osaltaan vauhdittaa IPR-osaamisen katoamista maastamme. Myös menetettyihin verotuloihin ulkomaisilta yrityksiltä viitattiin. Tähän liittyen katsottiin kysymyksessä olevan tosiasiaassa tulonsiirto ulkomaille. Kansallisten patenttinvirastojen pelättiin (pahimmassa skenaariossa) kärsivän olennaisesti uudistuksesta. Lisäksi tähdennettiin yritysten tarvetta kehittää patenttitietoisuutta, millä olisi kustannuksia kasvattava vaikutus; muutoinkin suomalainen teollisuus joutuisi käyttämään nykyistä enemmän resursseja patentin loukkauksen välttämiseen.

3.12 Kyselyssä esiin nousseita oikeudellisia kysymyksiä

Esimerkiksi yritys vastaajat eivät kovinkaan aktiivisesti nostaneet esille potentiaalisia oikeudellisia epäkohtia. Joka tapauksessa eräissä vastauksissa kiinnitettiin huomiota pelkoon patentin loukkauksista tilanteissa, joissa patentti on dokumentoitu vain englanniksi, ranskaksi tai saksaksi. Suojapiirin määrittelemisen kannalta pidettiin toisaalta erittäin tärkeänä, että patenttivaatimukset on käännetty täsmällisesti oikein suomen kielelle. Tätä pidettiin keskeisenä erityisesti pk-yritysten näkökulmasta. Lisäksi mainittiin muun muassa seuraavia seikkoja:

- suojapiirin määrittäminen, jos alkuperäisissä vaatimuksissa ja käännöksessä on ristiriita;
- väitteen tai valituksen kieli;
- asiakirjojen kääntämisvastuu valitustapauksissa;
- vahingonkorvausvelvollisuus loukkaustilanteissa;
- Suomen kansalaisille tulisi turvata yhdenvertaisuusperiaatteen mukaisesti tasapuolinen asema ymmärtää maassamme voimassa olevien patenttien suojapiirin sisältö;
- miten turvataan tuomarikuntamme ajan tasalla pysyminen; sekä
- riita-asoiden käsittelypaikat ja menettely.

Se, ettei oikeudellisiin ongelma-kohtiin sanottavastikaan viitattu, saattaa kieliä kahdesta seikasta. Yhtäältä Lontoon sopimukseen liittymisen ei ole katsottu aiheuttavan mainitsemisen arvoisia oikeudellisia ongelmia, tai toisaalta vastaajat eivät ole pystyneet ennakoimaan niitä ongelmia, joihin sopimukseen liittymisen myötä saatettaisiin ajautua.

3.13 Muita näkökohtia

Vaikka vastauksissa olisi tuotukin esille se, että Lontoon sopimukseen liittymisen olisi myönteinen asia, parempana pidettiin eräissä yhteyksissä sitä, jos *myös muut valtiot liittyisivät sopimukseen*. Tämä näkökohta onkin ymmärrettävä, koska tällä tavoin kotimaiset kansainvälisille markkinoille suuntautuneet yritykset ja muut

toiminnanharjoittajat saivat käännöskulusäästön mahdollisimman laajasti hyväksien. Kärjistyneimmillään tämä asia ilmaistiin toteamalla, että ”Suomen kannattaa liittyä Lontoon sopimukseen vasta 34:nä maana.”

Edellä mainitun ohella voidaan viitata seuraavanlaisiin näkökohtiin:

- *Englanti* on kaupallisen Euroopan pääkieli, minkä vuoksi olisi tärkeää varmistaa, että patenttiasiakirjat olisivat kaikkialla ja kaikissa muodoissaan saatavilla ainakin tällä kielellä, ja että asiakirjojen laatiminen englanniksi riittäisi.
- Erittäin tärkeänä pidettiin sitä, että patentointia helpotetaan muutoinkin, jotta tuotekehitys ja tutkimustoiminta kannattaisivat taloudellisesti. Tässä viitattiin tilanteeseen Yhdysvalloissa.
- Esille tuotiin myös se, että ministeriöissä olisi immateriaalioikeusasiat keskitettävä, jotta Suomessa olisi hyvät edellytykset alan osaamisklusterin kehittymiselle.
- Mahdollisimman kattavan Lontoon sopimuksen katsottiin voivan edistää litigaatiosopimuksen solmimista.

Mielenkiintoinen kysymys on eri toiminnanharjoittajien *tietämys Lontoon sopimuksesta* ja siihen liittymisen vaikutuksista. Ainoastaan pari vastaajaa toi suoraan esille sen, etteivät he tunne Lontoon sopimusta. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että tietämys Lontoon sopimuksesta olisi korkeatasoista. Ensinnäkin vastauksissa oli valittu vaihtoehtoa ”en osaa sanoa” jonkin verran. Tosin tällöin taustalla saattaa olla sekin, että vaikka Lontoon sopimuksen sellaisenaan tuntisi pääpiirteissään, tietynlaisten vaikutusten ennalta arviointi on hankalaa. Toiseksi tietämyksestä/tietämättömydestä viestittävät jossain määrin ne valinnat, jotka vastaajat olivat tehneet tiettyjen vastausvaihtoehtojen kohdalla²⁰⁷. Nämä seikat antavat osaltaan syyn suositukselle siitä, että mahdollisesta Lontoon sopimukseen liittymisestä on hyvissä ajoin ilmoitettava kaikille niille tahoille, joiden toiminnalle sopimuksella on merkitystä.

3.14 Vaikutukset käännöspalvelumarkkinoilla kääntäjien mukaan

Hyvin huomattava osa kyselyyn vastanneista kääntäjistä teki yksinomaan tai lähes yksinomaan (> 80 prosenttia) patenttikäännöksiä (ks. taulukko 4). Toisaalta vastaajajoukossa oli sellaisiakin henkilöitä, joiden kohdalla patenttiasiakirjojen käännöstyöt muodostivat ainoastaan sivutulojen lähteen²⁰⁸. Hyvin huomattava osa kyselyyn vastanneista kääntäjistä kääntää tekstejä yksinomaan tai lähes yksinomaan (> 80 prosenttia) vieraista kielistä suomeen Suomessa tapahtuvaa eurooppapatentin voimaan saattamista varten. Lisäksi hyvin huomattava osa kääntäjistä on saanut toimeksiantonsa patenttiasiakirjojen kääntämiseen yksinomaan tai lähes yksinomaan patenttitoimistoilta tai -asiamiehiltä.

207 Tässä voidaan viitata esimerkiksi käsitykseen siitä, että ulkopuolisten kääntäjien palvelujen tarve lisääntyisi tai säilyisi muuttumattomana Lontoon sopimukseen liittymisen jälkeen.

208 Esimerkiksi eräs vastaaja totesi, että ”käännöstöistäni 100 % on patenttikäännöksiä. Se ei ole kuitenkaan päätoimintolähteeni”.

Taulukko 4. Kuinka paljon prosentuaalisesti kaikista käännöstöistänne on patenttiasiakirjojen käännöstöitä?

	Ei osaa sanoa/ ei voitu luokitella	Alle 50 %	50 - 89 %	Yli 90 %	Kaikki
N	6	6	10	52	74
%	8	8	14	70	100

Kääntäjät olettivat yleensä ottaen patenttitoimistojen ja -asiamiesten käyttävän vastedes heidän käännöspalveluitaan *huomattavasti vähemmän*, jos Suomi liittyy Lontoon sopimukseen. Tuotiinpa eräissä vastauksissa esille sekin, että täsmällisempi vaihtoehto olisi ollut ”loppuu kokonaan”.

Kääntäjiltä tiedusteltiin myös erikseen sitä, vaihtelevatko Lontoon sopimukseen liittymisen vaikutukset *eri kääntäjien välillä*, ja jos näin on, miten ja miksi tällainen vaihtelu aktualisoituisi. Tältä osin luonnollisesti niillä, jotka ovat kääntäneet muitakin kuin patenttiasiakirjoja, olisi helpompi sopeutua mahdolliseen lainsäädännön muutokseen. Lontoon sopimukseen liittyminen ei myöskään olisi niin radikaali niiden kääntäjien näkökulmasta, jotka tekevät käännöksiä ainoastaan sivutoimeenaan. Lisäksi tilanne nähtiin kaksijakoisena kääntäjien keskuudessa: erityisesti freelance-kääntäjien aseman katsottiin heikkenevän eniten, kun taas patenttitoimistossa työskentelevien kääntäjien aseman oletettiin heikkenevän vähemmän.²⁰⁹ Eräässä vastauksessa tuotiin suoraan esille, että patenttitoimistoista oli mainittu, etteivät ne enää Lontoon sopimukseen liittymisen jälkeen käyttäisi talon ulkopuolisia freelance-kääntäjiä.

Tärkeä näkökohta on se, että EPO:n virallisille kielille kääntävien kääntäjien työ määrän oletettiin jopa hieman lisääntyvän. Tässä suhteessa on tärkeä panna merkille se, että ainakin selvitykseen vastanneiden keskuudessa työskentely ei ole kaksisuuntaista, vaan hyvin usein yksisuuntaista eli käännöksiä tehdään esimerkiksi yksinomaan englannista suomeen, muttei päinvastoin.

Edellä mainitun kysymyksen yhteydessä tiedusteltiin myös sitä, lisääntyisikö vaihtoehtoisesti vähentyisikö *kilpailu kääntäjien välillä* Lontoon sopimukseen liittymisen myötä. Varsin yksituumaisesti nähtiin kilpailun käännöspalvelumarkkinoilla kiristävän²¹⁰. Tästä katsottiin hyötyvän erityisesti kokeneimpien ja monopuolisimpien kääntäjien. Toisaalta eräät vastaajat katsoivat kilpailutilanteen ajan mittaan vakiintuvan, ja markkinoille jäisi jäljelle vain pieni määrä kääntäjiä. Eräissä vastauksissa jopa katsottiin kilpailun voivan jatkossa vähentyä, kun markkinoilla olisi ainoastaan muutamia vaatimuskäännöksiä sivutoimisesti tekeviä kääntäjiä.

Kääntäjiltä tiedusteltiin myös heidän käsitystään *käännöspalkkion prosentuaalisesta pienenemisestä*, jos ainoastaan patenttivaatimukset on vastedes käännettävä eikä suinkaan koko patenttiasiakirjaa (ks. taulukko 3.2). Tältä osin vastaukset vaihtelivat jossain määrin muun muassa siitä riippuen, mille toimialalle käännöksiä

209 Vaikutusten katsottiin voivan vaihdella myös sen mukaan, onko kääntäjällä ollut yksi vai useampia toimeksiantajia.

210 Tämän todettiin koskevan myös muita käännöstoimeksiantoja kuin patentteja.

tehtiin. Esimerkiksi kemian alalla vähenemäksi esitettiin jopa 95–98 prosenttia. Lääkepatenttien kohdalla patenttivaatimusten osuudeksi arvioitiin puolestaan yleensä noin 5–15 prosenttia.

Yleisellä tasolla käännöspalkkion oletettiin vähenevän varsin useissa vastauksissa noin 90 prosenttia²¹¹. Esimerkiksi tyyppillisessä patenttiasiakirjassa todettiin olevan 20 sivua, josta kaksi sivua muodostui vaatimuksista. Toki on toisaalta myönnettävä, että vastauksissa oli jonkin verran hajontaa, mutta edellä mainittu prosenttilukema on kuitenkin yleisellä tasolla vastausten valossa hyvinkin suuntaa antava.

Taulukko 5. Kuinka paljon käännöspalvelusta perittävä palkkio prosentuaalisesti alenee, jos Lontoon sopimuksen liittymisen jälkeen ainoastaan patenttivaatimukset käännetään?

	Ei osaa sanoa/ ei voitu luokitella	Alle 50 %	50 - 89 %	Yli 90 %	Kaikki
N	10	0	23	41	74
%	14	0	31	55	100

Toisaalta edellä mainittuun liittyen tuotiin – nähdäksemme hyvin aiheellisesti – esille se, ettei patenttivaatimuksen kääntäminen onnistuisi tutustumatta patenttiasiakirjoihin kokonaisuudessaan. Tätä seikkaa korostettiin hyvin monissa vastauksissa. Näin ollen hinnoittelu ei voisi nojata vastaaviin ”standardeihin” kuin aikaisemmin (eli puhdas sanahinta ei voisi olla enää perusteena). Mielenkiintoinen näkökohta eräässä vastauksessa oli se, että patenttivaatimukset pystyy kääntämään kolmasosassa siitä ajasta, joka kuluisi koko patenttiasiakirjan kääntämiseen.

Koska käännöspalkkioissa tapahtuva väheneminen on kääntäjillä erittäin suuri, katsottiin aiheelliseksi tiedustella, millä tavalla nämä kääntäjät voisivat *kompensoida* tulonmenetyksensä. Vastaukset olivat varsin usein hyvin pessimistisiä ja niissä viitattiin siihen, ettei kompensointimahdollisuuksia olisi ja tulevaisuudessa kääntäjien olisi vaihdettava alaa (esimerkiksi laajentamalla käännöstoimintaa muille aloille) tai että kääntäjät päätyisivät työttömäksi. Työttömäksi ajautumisen suhteen mainittiin samassa yhteydessä vaikeudet saada uutta työtä muun muassa vallitsevasta taloustilanteesta johtuen ja asianomaisen kääntäjän koulutus- yms. taustan vuoksi²¹². Patenttiasiakirjojen kääntämiskokemus nähtiin myös niin spesifinä taitona, ettei se olisi meriitti muita käännöstöitä haettaessa. Toisaalta, jos kompensointimahdollisuuksia katsottiin olevan, niiden täytäntöönpanon katsottiin vievän useita vuosia.

Yksittäisenä kompensointikeinona mainittiin mahdollisuus kääntää patenttioikeudenkäynteihin liittyviä asiakirjoja. Korvaavina toina viitattiin myös muihin teknisiin käännöksiin. Suomessa voimaansaatettavien eurooppapatenttien mahdollinen lisäys

211 Esimerkiksi taulukossa vastaukset, jotka on luokiteltu luokkaan ”50–89 %” painottuvat lähemmäksi 90 prosenttia. Lisäksi vastauksissa laskettiin keskiarvo. Esimerkiksi vastaaja, joka ilmoitti palkkion alenevan ”70–95 %” luokiteltiin luokkaan ”50–89 %”.

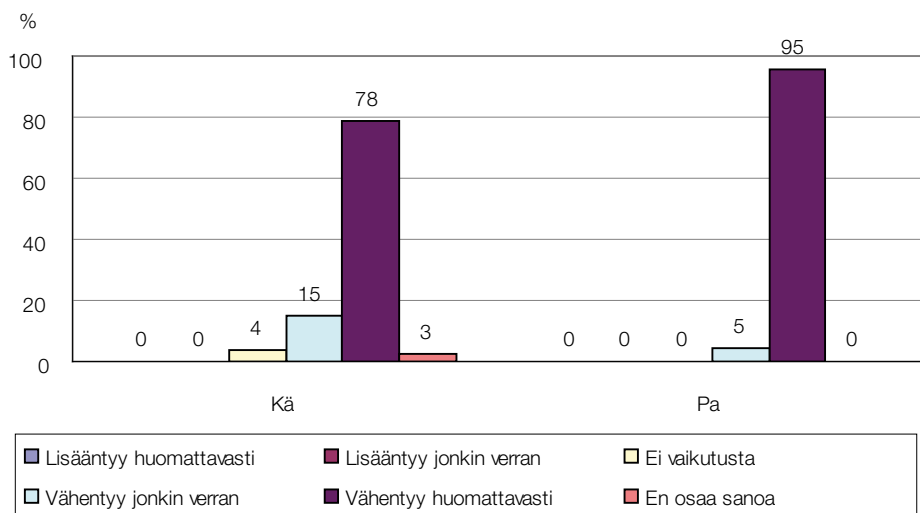
212 Eräässä vastauksessa tähdennettiin, että käännösalan koulutuksen saaneilla tilanne saattaa olla jossain määrin parempi kuin muilla patenttiasiakirjojen kääntäjillä.

saattaisi myös tasapainottaa hieman tulokehitystä; näin ei kuitenkaan odotettu voitavan kattaa tulonmenetyksiä kovinkaan paljoa. Lisäksi viitattiin mahdollisuuteen, että yritykset käännättäisivät mielenkiintoisia patenteja erityisesti, jos nämä olisivat ranskan- tai saksankielisiä.

Hinnoittelun muuttamista ei pidetty yleensä ottaen realistisena vaihtoehtona. Toisaalta, vaikka edellä tuotiin esille tarve korottaa palkkioita, tämän ei katsottu voitavan kompensoida kuin hyvin vähäisen osan niistä tulonmenetyksistä, joita Lontoon sopimukseen liittyminen aiheuttaisi. Samalla kuitenkin pelättiin sitä, ettei palkkioita voitasi korottaa²¹³. Viimeksi mainitun tueksi viitattiin muun muassa alalla vallitsevaan kilpailuun sekä patenttitoimistojen soveltamaan varsin yhtenäiseen palkkiotasoon.

Kääntäjien käsitys heidän *kokonaistulojensa kehityksestä* oli erittäin pessimistinen; samansuuntaisia olivat patenttitoimistojen edustajien kannanotot. Valtaosa vastaajista oli sitä mieltä, että kääntäjien tulot vähentyvät huomattavasti. Tätä mieltä oli 78 prosenttia kääntäjistä ja 95 prosenttia patenttitoimistojen edustajista. Yksikään vastaaja ei uskonut tulojen lisääntyvän mahdollisen Lontoon sopimukseen liittymisen myötä. Kun asiassa tiedusteltiin prosentuaalista vähenemää, varsin usein vastaus oli 100 tai lähes 100 prosenttia eli tulojen oletettiin ehtyvän (jotakuinkin) kokonaisuudessaan. Yksittäistapauksissa kokonaistulojen vähenemä jäisi toki pienemmäksi esimerkiksi, jos henkilö on tehnyt käännöstöitä ainoastaan sivutulona hankkiakseen.

Kuvio 30. Miten oletatte kääntäjien tulojen kehittyvän (kokonaisuutena arvioiden), jos Suomi liittyy Lontoon sopimukseen?

²¹³ Eräässä vastauksessa tuotiin esille, että patenttivaatimuksen käännös sisältää usein varsin paljon toistoa selitykseen verrattuna. Tämän vuoksi vaatimuksen kääntämisestä asianomainen kääntäjä oli perinyt alennettua hintaa. Vastedes, jos Lontoon sopimukseen liitytään, ao. kääntäjä ryhtyisi perimään vaatimuksen kääntämisestä normaalin rivihiinnan.

Kääntäjille suunnatun kyselyn viimeisessä osiossa tiedusteltiin kääntäjien käsitäksiä niistä eduista ja haitoista, joita Suomen liittymisestä Lontoon sopimukseen aiheutuisi.

Mielenkiintoista kääntäjien vastauksissa oli se, että he toivat esille myös käsitäksiään Lontoon sopimukseen liittymisen *eduista*, kuten seuraavat esimerkiksi osoittavat:

- Patentointiin liittyvät käännöskulut alenevat.
- Toisaalta tuotiin esille, että esimerkiksi lääkeainepatenttien kohdalla käännöskustannukset ovat häviävän pieni osuus kokonaiskustannuksista.
- Henkilöt, jotka patenttiasiakirjoja lukevat, osaavat kyllä englantia. Samalla korostettiin sitä, että asiantuntijatehtävissä toimineena ei olisi aiheellista lukea patenttiasiakirjoja suomeksi vaan englanniksi, koska terminologia on tutumpaa ja tiedonsaanti nopeampaa.
- Patentointi nopeutuu.
- Ulkomaiset yritykset validoisivat keksintöjään Suomessa aikaisempaa enemmän²¹⁴.
- Patentti- ja rekisterihallitus saattaisi saada lisätuloja.
- Tuotekehitys ja innovointi saattaisi vilkastua.
- Edut päätyvät lähinnä kansainvälisille toiminnanharjoittajille.
- Kansalaisten kielitaidon katsottiin voivan parantua.
- Turhan työn tekeminen vähenee. Katsottiinpa yhdessä vastauksessa jopa niin, että patenttien selitysosan kääntäminen ei ylipäänsä ole tarpeellista.
- Patenttitoimistojen ja -asiamiesten työ yksinkertaistuu.

Haittoina mainittiin seuraavanlaisia seikkoja:

- Luonnollisesti viitattiin kielteisiin työllisyysvaikutuksiin freelance-kääntäjien sekä patenttitoimistoissa kääntämisasioista vastaavien työntekijöiden keskuudessa.
- Kääntäjien tulotaso heikentyy (mukaan lukien yrittäjänä toimivien kääntäjien eläketulo).
- Patenttitoimistojen oletettiin joutuvan karsimaan toimintojaan²¹⁵.
- Kotimaisten pk-yritysten katsottiin kärsivän, koska niiden olisi pelkän patenttivaatimuksen avulla vaikeampaa arvioida, mitä patentti itse asiassa suojaa²¹⁶.
- Joillakin teollisuuden aloilla (kuten konepajateollisuudessa) suomalaisten toimijoiden liiketoiminta saattaisi muodostua epävarmemmaksi, koska alalla toimii yrityksiä, joissa ei hallita englannin kieltä.
- Suomeen virtaisi vähemmän tuloja ulkomaalaisista yrityksistä.
- Valtion ja kuntien verotulot vähenevät edellä mainittujen tulolähteiden ehtyessä.

214 Toisaalta tältä osin mainittiin toisensuuntaisiakin päätelmiä.

215 Tosin esille tuotiin hieman toisenlaisiakin painotuksia.

216 Toisaalta viitattiin siihen, että hyöty koituisi suuryritysten eduksi.

- Patenttien seuranta vaikeutuu, koska patenttivaatimukset ovat vaikeaselkoisempia kuin selitysosa.
- Patenttien seurantaa saattaa hankaloittaa myös se, jos Suomeen virtaa lisää patentteja.
- Patenttivaatimusten kääntämisen laatu heikkenisi, ellei nykymuotoista kääntämispalvelujen hinnoittelua muutettaisi.
- Vähienkin käännöstöiden pelättiin siirtyvän ”halpamaihin”.
- Esimerkiksi lääkkeiden tuotekehitystyö saattaa Lontoon sopimuksen myötä vaikeutua, virheiden todennäköisyys tässä työssä lisääntyä, ja siten kustannukset kasvaa tältä osin.
- Kieleen liittyvistä väärinkäsityksistä johtuvat oikeudenkäynnit lisääntyisivät. Myös tahattomien patentin loukkausten ounasteltiin lisääntyvän.
- Patenttiasiantuntijuus Suomessa vähenisi. Esimerkiksi kääntäjien oma tietämys alan kehityksestä heikkenisi.
- Patenttioikeudenkäynneissä voisi ilmetä ongelmia.
- Suomenkielisen tekniikan terminologian kehitys kärsisi.
- Lontoon sopimus kohtelee suomalaista ja yhdysvaltalaista patentinhakijaa epätasapuolisesti.
- Kansainväliset suuryritykset voisivat aikaisempaa helpommin suojata keksintönsä, mikä olisi omiaan vaikeuttamaan pienten maiden keksijöiden asemaa.
- Kansallisten patenttihakemusten asema Suomessa saattaisi heiketä.

Lisäksi kääntäjiä pyydettiin tuomaan esille muitakin näkökohtia, joita Lontoon sopimukseen liittymisestä aiheutuisi. Varsin useissa vastauksissa puhuttiin sen puolesta, että lainsäädäntöön olisi sisällytettävä *siirtymäaika*, jonka kuluessa osapuolet ehtisivät valmistautua uudenlaisiin olosuhteisiin. Siirtymäajan tarvetta perusteltiin muun muassa vallitsevalla yleisellä työllisyystilanteella. Samoin katsottiin tarpeelliseksi saada informaatiota niistä maista, jotka ovat jo liittyneet Lontoon sopimukseen. Tärkeänä pidettiin myös sitä, että mahdollisen uudistuksen aikataulusta tiedotettaisiin selkeästi.

Samoin esille nostettiin *kielipoliittisiksi* luonnehdittavia argumentteja, kuten se, että uudistus loisi epätasa-arvoa pienten ja suurten kielten välille. Tällä puolestaan oletettiin olevan kielteisiä vaikutuksia tieteen ja tekniikan kehityksen kannalta. Eräässä vastauksessa asia nähtiin jopa yhtenä askeleena kohti suomenkielen häviämistä. Samalla kannettiin huolta patenttiterminologian säilymisestä elävänä suomeksi (ja myös muilla pohjoismaisilla kielillä). Huomiota kiinnitettiin kriittisesti myös Tuomas Ahon (2006) raporttiin KTM:lle, jossa todettiin haastatteluiden perusteella, ettei suomenkielisten käännösten laatua arvostettaisi. Tässä yhteydessä mainittiin ensinnäkin se, että julkaisun alkuperämaa vaikuttaa kieleen; toiseksi se, että vakiintumattomien termien käytössä ilmenee horjuvuutta; ja vielä se, että alkuperäisessä julkaisussa voi olla asia- ja painovirheitä.

4 Johtopäätökset

Kansainvälisessä kirjallisuudessa on lyhyellä aikavälillä ehditty tutkia Lontoon sopimuksen ja yleisemmin käännöskustannusten vaikutuksia patentointiin ansiokkaasti, vaikkakin vain rajatussa laajuudessa. Tämä muodostaa kuitenkin varsin hyvän perustan analysoida sitä, minkälaisia vaikutuksia Suomen liittymisellä Lontoon sopimukseen saattaisi olla. Toisaalta edellä mainittuun nähden on pakko tehdä muutamia reu-nahuomautuksia. *Ensinnäkin* Lontoon sopimuksen vaikutuksia on eritelty kansainvälisessä tutkimuksessa kokonaisvaltaisesti, joten esimerkiksi vaikutuksia Suomen kannalta on vaikea sen perusteella tehdä. *Toiseksi* kansainvälisessä kirjallisuudessa ei ole paljoltikaan puututtu siihen, minkälaisia vaikutuksia Lontoon sopimukseen liittymisellä olisi pienyrityskentässä tai toimialakohtaisesti tarkastellen. *Kolmantena* varaumana on mainittava se, että kustannussäästöjen on oletettu varsin suora-viivaisesti päätyvän patentinhakijoiden hyväksi. Näin ei kuitenkaan välttämättä ole. *Neljänneksi* on syytä tunnistaa, että vaikka kansainvälisessä kirjallisuudessa on esitetty tiettyjä arvioita hyvinkin tarkoin numeroarvoin, ne ovat kuitenkin ainoastaan arvioita. Esimerkiksi patenttien määrän kehitykseen vaikuttaa hyvin monia tekijöitä, joista käännöskustannusten suuruus muodostaa ainoastaan vain yhden ”ohuen siivun”, toisin sanoen esitetyt luvut ovat parhaimmillaankin vain suuntaa antavia.

Yksi avainkysymys kysely- ja haastattelututkimuksessa oli se, missä määrin yritykset ja keksijät *tutustuvat patenttiasiakirjoihin*. Kaikista vastaajista 70 prosenttia oli sitä mieltä, että asianomaiset toiminnanharjoittajat tutustuvat asiakirjoihin vähintään melko paljon. Myös oman alan patentointia seurataan: suuret patenttoijat ovat tosin selvähkosti aktiivisempia kuin pienet patenttoijat tai yksittäiset keksijät tässä suhteessa.

Mielenkiintoinen näkökohta on se, että patenttoinnin seuranta tapahtuu (ainakin saatujen vastausten valossa) *ensisijaisesti englanniksi*. Patenttoinnin seurannan tapahtuminen pelkästään suomen kielellä osoittautui vastausten perusteella harvinaiseksi. Lisäksi mielenkiintoinen erityispiirre kyselyn perusteella oli se, että seuranta tapahtuu varsin useilla kielillä. Esimerkiksi saksan kieli on tässä suhteessa sangen vahvassa asemassa, mutta ranskan kieli on jäänyt marginaaliseen asemaan. Lisäksi patenttoinnin seuranta näyttää käytännössä olevan kokonaisvaltaista eli se tapahtuu (erityisesti) niin tuotekehityksen kuin omien patenttihakemusten laatimisen ja kilpailijaseurannan yhteydessä. Tosin tältä osin suuret patenttoijat ovat huomattavasti aktiivisempia kuin yksittäiset keksijät ja pienet patenttoijat.

Noin kolmasosa vastaajista katsoi, että käännösten myöhäinen toimittamisajan-kohta heikentää niiden käyttökelpoisuutta vähintään jossain määrin. Toisaalta moni niistä, jotka katsoivat käyttökelpoisuuden vähenevän vähän tai ei lainkaan, toteutti seurantaa englanniksi. Enemmistö vastaajista näki, ettei tarvetta selitysosan käännättämiseen olisi, jos vastedes ainoastaan patenttivaatimukset olisivat saatavissa

suomeksi. Kuitenkin esimerkiksi yksittäisten keksijöiden taholta ilmaistiin tarvetta käännättämiseen olevan, jos Lontoon sopimukseen liittyttäisiin.

Vajaat kaksi kolmasosaa kaikista vastaajista katsoi, että patenttivaatimusten olisi oltava vastedes suomeksi, kun taas runsas kolmasosa piti suomenkielisiä vaatimuksia tarpeettomina. Eniten vaatimusten kääntämistä suomeksi puolsivat patenttitoimistot ja -asiamiehet sekä keksijät. Sen sijaan pienistä ja suurista patenttoijista alle puolet vastaajista jakoi tämän näkökannan. Toisaalta vastaajien enemmistö oli sitä mieltä, että patenttiseurannassa on riittävä, jos ainoastaan patenttivaatimukset olisivat saatavissa suomeksi muiden osien ollessa englanniksi.

Kyselyssä sängen moni vastaaja oletti Lontoon sopimuksen liittymisen johtavan yritysten *patentointikustannusten* alenemiseen. Toisaalta ja paradoksaalista kyllä patentointikustannukset suomalaisyritysten keskuudessa eivät näet pääsääntöisesti alenisi, koska ne eivät validoi patenttejaan Suomeen. Joka tapauksessa tarkennuksena on mainittava, että suomalaisyrityksetkin validoivat vuosittain noin 150 eurooppapapienttia Suomeen Osin kustannusten alenemista sivuava kysymys liittyy *suomalaisyritysten kilpailukykyyn*. Lähes puolet vastaajista katsoi, ettei kilpailukyky muuksi muuttuisi sen myötä, jos Suomi liittyisi Lontoon sopimukseen. Sen sijaan runsas kolmasosa vastaajista odotti kilpailukyvyn paranevan jossain määrin.

Vastaajista suurin osa totesi, että Lontoon sopimuksen voimaantulo eräissä maissa ei ole juurikaan vaikuttanut eurooppapatentin houkuttelevuuteen. Tosin kolmasosa vastaajista katsoi houkuttelevuuden lisääntyneen vähintään melko paljon. Samalla vastaajat arvioivat, että eurooppapatentin voimaansaattaminen muuttuu joko melko paljon edullisemmaksi (45 % kaikista vastaajista) tai vähän edullisemmaksi (42 % kaikista vastaajista) niissä maissa, joissa Lontoon sopimus on tullut voimaan. Juuri kukaan vastaajista ei uskonut, että Lontoon sopimuksen voimaantulolla ei olisi minikäänlaisia kustannusvaikutuksia eurooppapatentin voimaansaattamiselle.

Edellä mainitun kanssa on sopusoinnussa seuraava vastaajien näkemys: vastaajista huomattava osa (41 %) oli sitä mieltä, että laaja Lontoon sopimuksen voimaansaattaminen Euroopassa kehittäisi eurooppalaista patenttijärjestelmää paljon kustannustehokkaammaksi; lisäksi kaikista vastaajista 38 prosenttia oli sitä mieltä, että eurooppalainen patenttijärjestelmä olisi jossain määrin kustannustehokkaampi mahdollisimman laajan Lontoon sopimuksen voimaantullessa.

Kansainvälisten tutkimusten valossa *patenttien kysyntä* on joustamatonta käännöskulujen suuruuden (ja myös maksujen) suhteen, muttei kuitenkaan täysin joustamatonta²¹⁷. Kuvaavaa on se, että patenttien kysynnän maksujouston on arvioitu olevan samansuuruista kuin veden kysynnän hintajouston²¹⁸. Joka tapauksessa tämän valossa käännöskustannusten aleneminen johtaisi patenttien kysynnän lisääntymiseen. Vastaavanlaiseen suuntaan viittaavat myös aikaisemmat tutkimustulokset kotimaasta. Esimerkiksi yhteisöpatenttia koskevassa vaikutusarviossa ilmeni se, että

217 Kansainvälisissä tutkimuksissa on viitattu siihen, että jouston arvo olisi -0,4. (Jos kysymyksessä olisi täysin joustamaton kysyntä, jouston suuruus olisi 0).

218 de Rassenfosse & van Pottelsberghe (2008).

käännöskustannusten suuruus voi vaikuttaa patenttihakemusten määrään, vaikkei näin tapahtuisikaan olennaisesti²¹⁹.

Toisaalta edellä mainitun perusteella ei voi suoraviivaisesti tehdä päätelmiä siitä, lisääntyisikö patenttien määrä Suomessa. Tällöin on tärkeä tehdä jaottelu Suomessa tehtyjen validointien määrään ja toisaalta pelkästään kansallisten patenttien määrään. Näiltäkään osin tulokset eivät ole olleet aivan yhdensuuntaisia. Esimerkiksi haastatteluissa viitattiin siihen, ettei Lontoon sopimukseen liittyminen ollut Ruotsissa lisännyt patenttien validoinnin määrää (vaikka näin oli alun perin oletettu). Kyselytutkimuksen mukaan enemmistö vastaajista oli sitä mieltä, että eurooppa-patentteja saatettaisiin Suomessa voimaan ainoastaan vähän enemmän kuin aikaisemmin. Toisaalta vajaat 30 prosenttia vastaajista oletti, että näitä patentteja validoitaisiin Suomessa vähintään melko paljon aikaisempaa enemmän. Jossain määrin tätä tukee se havainto, että käännettäessä patenttiasiakirjat englannista suomeen kustannukset ovat olleet keskimääräistä suuremmat. Kansallisten patenttien määrän oletti pysyvän ennallaan noin puolet vastaajista. Toisaalta kansallisten patentin määrän kehityksen kannalta pidettiin useissa vastauksissa ratkaisevana sitä, mikälaista kieliregiimiä PRH:ssa sovelletaan kansallisiin patenttihakemuksiin.

Puolet vastaajista oletti, että *patentin loukkausten määrä* lisääntyisi vähintään jonkin verran Lontoon sopimuksen myötä. Toisaalta lähes sama määrä katsoi, ettei loukkausten määrässä tapahtuisi muutoksia. Loukkausten määrän kasvamista perusteltiin etupäässä sillä, että validointien määrä kasvaisi Suomessa.

Vaikka käännöskustannukset ovat olleetkin kärjekkään kritiikin kohteena eurooppalaisessa keskustelussa, ei niiden tuntuvakaan aleneminen Lontoon sopimuksen myötä olennaisesti paranna eurooppalaisen patenttijärjestelmän kustannuskilpailukykyä. Tätä ei kuitenkaan pidä ymmärtää Lontoon sopimuksen kustannussäästöjen vähättelyksi. Toisaalta kansainvälinen keskustelu osoittaa hyvin sen, ettei patenttijärjestelmän kehittämisessä ole keskityttävä yksinomaan kustannusten minimoimiseen, vaan myös *patenttien laatu* on otettava huomioon.

Toimivan kilpailun kannalta pidetään tärkeänä, että markkinoille tulo on mahdollisimman helppoa. Tässä suhteessa Lontoon sopimuksella on kahtalaiset vaikutukset. *Ensinnäkin* jo tässä vaiheessa tilanne on se, että Lontoon sopimus on helpottanut kotimaisten yritysten pääsyä sellaisten valtioiden markkinoille, jotka ovat ratifioineet Lontoon sopimuksen. *Toiseksi*, jos Suomi liittyisi Lontoon sopimukseen, ulkomaa-laisten yritysten pääsy Suomen markkinoille helpottuisi. Tämän johdosta voi olettaa, että kilpailu Suomen markkinoilla jossain määrin kiristyy. Jos asiaa arvioidaan yksinomaan talousteorian valossa, tällainen kehityssuunta on täysin perusteltu. Asia erikseen on luonnollisesti se, kuinka perusteltuna markkinoille tulon esteiden alenemista voidaan pitää kotimaisten toiminnanharjoittajien kannalta. Samalla kilpailun kiristyminen olisi todennäköisesti omiaan lisäämään kotimaisten yritysten kannustinta hakea patentteja. Toisaalta patentoinnin motiivina ei ole suinkaan läheskään

219 Määttä & Keinänen (2008).

aina se, että pyrittäisiin estämään keksintöjen plagiointi ja edistämään tutkimusta ja tuotekehitystä. Toisin sanoen kysymys voi olla strategisesta patentoinnista, jolla pyritään esimerkiksi vaikeuttamaan kilpailijoiden toimintaa markkinoilla.

Edistäisikö Suomen liittyminen Lontoon sopimukseen uusien *innovaatioiden kehittämistä ja käyttöönottoa*? Ensinnäkin uusien yritysten tulo Suomen markkinoille voi olla tässä suhteessa positiivinen kannustin²²⁰. Toiseksi kysymys lisääntyvästä patentoinnista voi ilmentää strategisia päämääriä, jolloin vaikutukset dynaamisen tehokkuuden kannalta voivat olla kielteisiä. *Kolmanneksi* mahdollinen epävarmuus on omiaan heikentämään kannustinta innovaatioiden kehittämiseen. Lisäksi on aiheellista kiinnittää huomiota siihen, että Suomi muodostaa hyvin pienen markkina-alueen, ja näin ollen myös vaikutus innovatiivisuuteen yleisemmin on omiaan jäämään marginaaliseksi²²¹.

Edellä mainitulla on luonnollisesti seurannaisvaikutuksia muun muassa *PRH:n tulonmuodostukseen*. Ensinnäkin mitä enemmän patenteja validoidaan Suomeen, sitä enemmän PRH:n rahoituspohja vahvistuu; tässä suhteessa lisäystä on odotettavissa ehkä hienoisessa määrin. Toisaalta selvitys antaa viitteitä siihen, että kansallisten patenttihakemusten määrä saattaisi vähentyä. Tältä osin merkitystä kehityssuunnalle on tosin sillä, miten tulevaisuudessa menetellään PRH:lle jätettyjen englanninkielisten hakemusten suhteen. On myös pantava merkille, että PRH:ssa on jo pyritty sopeuttamaan toimintoja sen varalta, että Suomi liittyisi Lontoon sopimukseen. PRH:n rahoituspohjan kannalta uudistus lienee jotakuinkin tuloneutraali siitäkin huolimatta, että PRH:lle voi aiheutua kustannuksia – tosin vähän – palvelutarjonnasta.

Patenttitoimistojen kannalta Suomen nouseminen kiinnostavammaksi validointikohdemaaksi tasapainottaisi toimistojen tulonmuodostusta. Toisaalta erityisesti patenttitoimistojen tulonmuodostuksen kannalta keskeisemmäksi asiaksi muodostuvat ne taloudelliset menetykset, jotka aiheutuvat käännösvaatimusten muuttamisesta. Patenttitoimistojen tulonmuodostuksen kannalta keskeistä on myös se, miten ne pystyvät muuttamaan hinnoitteluaan uudistuksen jälkeen. Vaikka keskusteluissa on noussut esille se, että hintoja pyrittäisiin korottamaan, kiristynvä kilpailu saattaa estää tämän toimenpiteen, eikä edellytyksiä hintojen korottamiselle ole olemassa. Tätä taustaa vasten patenttitoimistojen ja -asiamiesten tulot todennäköisesti kokonaisuutena arvioiden jossain määrin alenisivat. Toisaalta esimerkiksi patenttiasiamiespalvelujen tulevan kysynnän suhteen patenttitoimistojen edustajat ovat olleet huomattavasti pessimistisempiä kuin muut kyselyssä mukana olleet toiminnanharjoittajaryhmät.

Kyselytutkimuksen perusteella voidaan todeta, että *käännöspalvelumarkkinoilla* odotetaan tapahtuvaksi dramaattisia muutoksia, mikä onkin täysin ymmärrettävää. Muodostavathan patenttivaatimukset usein ainoastaan noin 10–15 prosenttia

220 Vaikka markkinoiden kilpailun rakenteen osalta on vaikea tehdä päätelmiä siitä, kuinka dynaamisesti tehokkaita markkinat ovat, uusien yritysten markkinoille tulo on kuitenkin väitetty usein olevan tässä suhteessa positiivinen kannustin.

221 Ks. tältä osin myös Aho et al. (2007), 89.

patenttiasiakirjoista. Samalla selvitys osoittaa, etteivät minkäänlaiset realistiset hin-
nanmuutokset voi kompensoida tämän aiheuttamaa tulojen alentumista. Tosin pai-
neita korottaa nykyisiä sanaperusteisia palkkioita on jossain määrin, koska patentti-
vaatimuksen kääntäminen edellyttää käytännössä selitysosaan tutustumista. Tässä
on hyvä viitata esimerkiksi siihen yksittäiseen havaintoon, että vaatimusten kään-
täminen veisi noin kolmanneksen siitä ajasta, minkä koko patenttiasiakirjan kään-
täminen veisi.

Selvityksen perusteella erityisesti (patenttitoimistojen ulkopuolisten) freelance-
kääntäjien taloudellinen asema on eniten vaarassa. Kääntäjät, jotka olivat keskitty-
neet patenttiasiakirjojen kääntämiseen EPO-kielistä suomeen, odottivat tulojensa
vähenevän useinkin 90–100 prosenttia eli käytännössä toimintansa loppuvan koko-
naan. Näin ollen kompensointimahdollisuuksien nähtiin avautuvan lähinnä alan vaih-
don kautta. Toisaalta hyvin monissa vastauksissa pelättiin Lontoon sopimukseen liit-
tymisen johtavan heidän kohdallaan työttömyyteen varsinkin, koska taloustilanne
tällä hetkellä ei ole kovinkaan hyvä.

Toisaalta kääntäjät toivat esille – yllättävää kyllä – Lontoon sopimukseen liittymisestä koituvia etujakin varsin laajalti. Tosin enemmässä määrin sopimukseen liittymistä kohtaan esitettiin kritiikkiä. Johtopäätös oli useilla vastaajilla se, ettei Suomen tulisi liittyä Lontoon sopimukseen. Moni mainitsi eräänlaisena kompromissina sen vaihtoehdon, että sopimukseen voidaan kyllä liittyä, mutta tarpeeksi pitkän siirtymäajan jälkeen, jotta kääntäjät ja muut toimijat pystyvät sopeutumaan uuteen oikeustilaan.

Pk-yritysten edustajan taholta tähdennettiin sitä, että kustannusvaikutuksilla on olennaisin merkitys harkittaessa Lontoon sopimukseen liittymistä. Tämä kysymys on näytelty tärkeää roolia aikaisemminkin, kun Lontoon sopimuksesta ja siihen liittymisestä on keskusteltu. Toisaalta asiakokonaisuus kaipaa selventämistä. Kysymys on näet ensinnäkin siitä, että pienet ja keski-suuret yritykset ovat saaneet hyödyn Lontoon sopimuksesta pitkälti jo nyt, kun Suomen avainmarkkina-alueisiin kuuluvat valtiot ovat liittyneet sopimukseen. Samalla on syytä viitata hallituksen esitykseen 161/1995 vp, joka koski eurooppapatentin saattamista osaksi kansallista lainsäädäntöämme. Tällöin tuotiin näet korostuneesti esille se, että eurooppapatentin merkitys kotimaan markkinoilla toimiville pienyrityksille olisi tuntuva²²². Tässä viitattiin siihen, että Suomessa tulisi voimaan vuosittain tuhansia eurooppapatentteja, jotka yritysten ja keksijöiden olisi otettava huomioon toiminnassaan. Toisaalta Lontoon sopimukseen liittyminen tuskin lisäisi olennaisesti Suomeen validoitavien eurooppapatenttien määrää, joten tästä näkökulmasta pk-yrityksille aiheutuvia ongelmia ei pidä liioitella. Lisäksi on otettava huomioon ne dynaamiset, pidemmän aikavälin vaikutukset, joita Lontoon sopimukseen liittymisellä on tai saattaa olla. Tässä suhteessa on erityisesti pantava merkille se, että patenttitoimistoissa joudutaan pohti-

222 Sen sijaan kansainväliseen toimintaan suuntautuville yrityksille, jotka patentoivat keksintöjään ulkomailla ja jotka ottavat liiketoiminnassaan huomioon ulkomailla myönnetty patentit, liittymisellä Euroopan patenttisopimukseen ei katsottu olevan merkittäviä muutoksia toimintaympäristössä, HE 161/1995 vp.

maan uudelleen ja uudelta pohjalta hinnoittelupäätöksiä. Toisaalta monet patenttitoimistojen edustajat ounastelivat kilpailun todennäköisesti kiristyvän toimialan markkinoilla, ja tällöinhän hinnoittelun tarkistaminen ylöspäin on kaikkea muuta kuin helppoa. Joka tapauksessa edellä esitetyn perusteella Lontoon sopimukseen olisi valtaosin luonnehdittavissa lähinnä *kustannusneutraaliksi* uudistukseksi.

Seuraavassa käydään läpi vielä muutama lisänäkökohta, joita ei edellä ole käsitelty:

- Lontoon sopimukseen liittymisellä olisi tuskin vaikutuksia *hyödyllisyysmallioikeuden* käytön laajuuteen maassamme. Tämä johtuu yksinkertaisesti siitä, etteivät hyödyllisyysmallioikeus ja eurooppapatentti ole vaihtoehtoja keskenään.²²³
- Vaikka oikeustaloustieteellisessä kirjallisuudessa patentteja ja *liikesalaisuutta* käsitellään usein toistensa vaihtoehtoina keksinnön suojaamisessa, Lontoon sopimukseen liittyminen tuskin lisäisi liikesalaisuuden suosiota maassamme.²²⁴ Toisaalta korostamatta ei voi olla sitä, että liikesalaisuuden merkitys empiiristen tutkimusten mukaan on hyvin keskeinen keksintöjen suojaamisessa.²²⁵
- Lontoon sopimukseen liittyminen ei ainakaan talousteorian valossa vaikuttaisi siihen, *kuinka kauan patentti pidetään voimassa*. Tämä johtuu siitä, että käännöskustannukset ovat niin sanottuja uponneita kustannuksia (sunk costs), joten ne eikä niiden väheneminen vaikuta patentin voimassaoloajan jatkamisesta koituviin rajatuottoihin ja -kustannuksiin. Näin ollen tältä osin ei voi odottaa Patentti- ja rekisterihallituksen rahoituspohjan muuttuvan.
- Lontoon sopimuksessa omaksuttua *lainsäädäntöstrategiaa on helppo kritisoida*, koska siihen sisältyy ikään kuin sisäänrakennettu kannustin pidättäytyä liittymisestä Lontoon sopimukseen ja hyödyntää ne edut, joita muiden valtioiden liittymisestä sopimukseen muodostuu. Vastaista silmällä pitäen voikin kysyä, onko tällainen strategia paras mahdollinen ja pitäisikö asiassa edetä toisenlaisin eurooppaoikeudellisin keinoin.
- *Yhteisöpatenttia* koskevan ehdotuksen on todettu kaatuneen vuonna 2004 erityisesti erimielisyyksiin käännösvaatimuksista²²⁶. Tässä valossa voisi siis olettaa, että Lontoon sopimuksella luotaisiin hedelmällistä maaperää yhteisöpatentin voimaansaattamiselle. Toisaalta on kuitenkin pantava merkille ensinnäkin se, etteivät suinkaan kaikki EU:n jäsenvaltiot suhtaudu myönteisesti Lontoon sopimuksen voimaan saattamiseen. Toiseksi yhteisöpatentti loisi muitakin ongelmia²²⁷. Näitä seikkoja vasten peilaten Lontoon sopimus tuskin tulee vahvistamaan yhteisöpatentin läpimenoedellytyksiä lähitulevaisuudessa. Eräissä kyselyyn saaduissa vastauksissa todettiin myös, että yhteisöpatentti muodostuisi tarpeettomaksi Lontoon sopimuksen myötä.

223 Ks. myös Määttä & Keinänen (2008).

224 Ks. yllä mainittuun liittyen myös Määttä & Keinänen (2008).

225 Ks. esimerkiksi Levin et al. (1987), Cohen et al. (2000) sekä Guellec (2007) ja siinä viitatus lähteet.

226 Guellec & van Pottelsberghe (2007).

227 Tässä voidaan viitata esimerkiksi ongelmiin kansallisten patenttivirastojen taloudellisessa asemassa.

Lähteet

Aho, Tuomas (2006): Euroopan patenttisopimukseen liittyvä Lontoon sopimus. Suomen mahdollisen liittymisen vaikutukset. KTM Monisteita 1/2006. Elinkeino-osasto. Helsinki.

Aho, Tuomas & Björkroth, Tom & Koponen, Aki & Lehtonen, Annina (2007): Lainsäädännön yritysvai-
kutusten arviointi. Case-selvitys. KTM Julkaisuja 15/2007. Esikunta. Helsinki.

Archontopolous, Eugenio & Guellec, Dominique & Stevsborg, Niels & van Pottelsberghe de la Potterie, Bruno & van Zeebroeck, Nicolas (2007): When small is beautiful: Measuring the evolution and consequences of the voluminosity of patent applications at the EPO. *Information Economics and Policy*, 103-132.

Blind, Knut & Edler, Jacob & Frietsch, Rainer & Schmoch, Ulrich (2006): Motives to patent: Empirical evidence from Germany. *Research Policy*, 655-672.

Cohen, W. & Nelson, R. & Walsh, J. (2000): Protecting their intellectual assets: appropriability conditions and why US manufacturing firms patent (or not). NBER Working Paper 7553.

Cooter, Robert & Ulen, Thomas (2004): *Law and Economics*. International Edition. Fourth Edition.

Council of the European Union (2004): Proposal for a Council Regulation on the Community patent. Brussels, 3 March 2004, 7029/04.

Council of the European Union (2008): Towards a Community Patent – Translation arrangements and distribution of fees. Brussels, 28 April 2008, 8928/08.

de Rassenfosse, Gaetan & van Pottelsberghe de la Potterie, Bruno (2007): Per un Pugno di Dollari: A First look at the Price Elasticity for Patents. CEPR Working Paper 6499.

de Rassenfosse, Gaetan & van Pottelsberghe de la Potterie, Bruno (2008): On the Price Elasticity for Patents. ECARES working paper 2008_031. Brussels, Belgium.

Elinkeinoelämän keskusliitto (2006): Lontoon sopimuksen vaikutukset (EK/764/2006). KTM:n kuulemistilaisuus.

Euroopan Yhteisöjen komissio (1997): Vihreä kirja yhteisön patentista ja Euroopan patenttijärjestelmästä. KOM(97) 314 lopullinen, 24.6.1997.

Euroopan Yhteisöjen komissio (2003): Ehdotus. Neuvoston päätös yhteisöpatenttituomioistuimen perustamisesta ja muutoksenhausta yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen (komission esittämä). Bryssel 23.12.2003. KOM(2003) 828 lopullinen. 2003/0324 (CNS).

European Patent Office (2008): The London Agreement. Last updated 30.4.2008.

Gill, Stephen (2008): The London Agreement. AIPLA IP PRACTICE IN EUROPE COMMITTEE EDUCATIONAL SESSION. Houston, TX.

Guellec, Dominique (2007a): Patents as an Incentive to Innovate. Teoksessa Guellec D. & van Pottelsberghe de la Potterie, B. (2007): *The Economics of the European Patent System*. Oxford University Press. Oxford, 46-84.

Guellec, Dominique (2007b): Patent Design. Teoksessa Guellec D. & van Pottelsberghe de la Potterie, B. (2007): The Economics of the European Patent System. Oxford University Press. Oxford, 114-151.

Guellec D. & van Pottelsberghe de la Potterie, B. (2007): The Economics of the European Patent System. IP Policy for Innovation and Competition. Oxford University Press. Oxford.

Guellec, Dominique & van Pottelsberghe, Bruno & van Zeebroeck, Nicolas (2007): Patent as a Market Instrument. Teoksessa Guellec D. & van Pottelsberghe de la Potterie, B. (2007): The Economics of the European Patent System. Oxford University Press. Oxford, 85-113.

Hall, Bronwyn H. & Graham, Stuart J.H. & Harhoff, Dietmar & Mowery, David C. (2003): Prospects for Improving U.S. Patent Quality via Post-Grant Opposition. Competition Policy Center. Working Paper No. CPC03-38. University of California, Berkeley.

Harhoff, D. & Hoisl, K. & Reichl, B. & van Pottelsberghe de la Potterie, B. (2007): Patent Validation at the Country Level - The Role of Fees and Translation Costs. Munich Business Research. 2007-12.

Harhoff, D. & Hoisl, K. & van Pottelsberghe de la Potterie, B. (2008): Languages, Fees and the Regional Scope of Patenting in Europe. CEPR Discussion Paper.

HE 161/1995 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi patenttilain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta.

Holzer, Walter (2008): Possible consequences of the London Agreement. European Patent Office. Las updated 6.5.2008.

Iversen, E. & Kaloudis, A. (2006): IP-valuation as a tool to sustain innovation. Teoksessa Bosworth, Derek L. & Webster, E. (eds.): The Management of Intellectual Property. Edward Elgar, Cheltenham, UK.

Jaffe, A. & Lerner, J. (2004): Innovation and its discontents: How our broken patent system is endangering innovation and progress, and what to do about it. Princeton University Press.

Kanniainen, Vesa & Määttä, Kalle (2008): Pienyritysten kohtaamat hallinto- ja muut sääntelykustannukset. Joensuun yliopiston oikeustieteellisiä julkaisuja N:o 23. Joensuu.

Lanjouw, Jean O. & Pakes, Ariel & Putnam, Jonathan (1996): How to Count Patents and Value Intellectual Property: Uses of Patent Renewal and Application Data. NBER Working Paper Series 5741. Cambridge, MA.

LaVL 12/2008 vp - U 54/2000 vp. Lakivaliokunnan lausunto 12/2008 vp. Valtioneuvoston kirjelmä ehdotuksesta neuvoston asetukseksi (yhteisöpatentti).

Lazaridis, G. & van Pottelsberghe de la Potterie, B. (2007): The Rigour of EPO's Patentability Criteria: An Insight into the "Induced Withdrawals". World Patent Information, 317-326.

Lemley, M.A. (2000): Who's Patenting What? An Empirical Exploration of Patent Prosecution. Boalt Working Papers in Public Law. University of Berkeley, California, USA.

Lemley, M. (2001): Rational Ignorance at the Patent Office. Working Papers 2000(2):40. Berkeley: The Berkeley Law & Economics.

Lerner, J. (1995): Patenting in the Shadow of Competitors. Journal of Law and Economics, 463-496.

Lerner, J. (2002): Patent Protection and Innovation over 150 Years. Working Papers, 8977. Cambridge, MA: NBER.

Levin, R. & Klevorik, A. & Nelson, R.R. & Winter, S.G. (1987): Appropriating the return from industrial R&D. Brookings Papers on Economic Activity, 783-820.

Licht, G. & Zolz, K. (1998): Patents and R & D: An Econometric Investigation Using Applications for German, European and US Patents by German Companies. Annales d'economie et de statistique, 329-360.

Mansfield, E. (1986): Patents and Innovation: An empirical study. Management Science, 173-181.

Mejer, M. & van Pottelsberghe de la Potterie, B. (2008): Economic Incongruities Induced by a Fragmented Patent System in Europe. ECARES Working Papers.

Määttä, Kalle (2001): Regulatory reform and innovations: Whether to trust the invisible hand or use the visible one? Sitra Reports series 10. Helsinki.

Määttä, Kalle (2005): Yritysoikeus yritystoiminnan suunnittelussa. Edita. Helsinki.

Määttä, Kalle (2008): Taloustiede kotimaisessa lainvalmistelussa. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 84. Helsinki.

Määttä, Kalle & Keinänen, Anssi (2008): Yhteisöpatenttietiedotuksen kansallinen vaikutusarviointi. TEM:n julkaisuja 40/2008. Helsinki.

Peeters, C. & van Pottelsberghe de la Potterie, B. (2006): Innovation Strategy and the Patenting Behavior of Firms. Journal of Evolutionary Economics, 109-135.

Pompidou, A. (2005): Opening Statement to the EPO Conference on Patent Quality in the Patent System. The Hague.

Posner, Richard A. (1998): Economic Analysis of Law. Fifth Edition. United States of America.

Prop. 2005/06:189. Ändringar i patentlagen.

Prop. 2006/07:56. Harmoniserad patenträtt.

Roland Berger Market Research (2005): The cost of a sample of European patent - new estimates.

Shavell, Steven (2004): Foundations of Economic Analysis of Law. The Belknap Press of Harvard University Press. Cambridge, Massachusetts. London, England.

SOU 2003:66. Harmoniserad patenträtt. Stockholm.

Sterlacchini, Alessandro & Schettino, Francesco (2008): Determinants of patent withdrawals: evidence from a sample of Italian applications with the EPO. MPRA Munich Personal RePEc Archive.

Stevnsborg, Niels & van Pottelsberghe, Bruno (2007): Patenting Procedures and Filing Strategies at the EPO. Teoksessa Guellec D. & van Pottelsberghe de la Potterie, B. (2007): The Economics of the European Patent System. Oxford University Press. Oxford, 155-183.

TaVL 9/2006 vp - E 140/2005 vp. Talousvaliokunnan lausunto 9/2006 vp. Valtioneuvoston selvitys komission konsultaatioasiakirjasta koskien patenttijärjestelmän kehittämistä Euroopassa.

TaVL 8/2007 vp - E 140/2005 vp. Talousvaliokunnan lausunto 8/2007 vp. Valtioneuvoston selvitys komission konsultaatioasiakirjasta koskien patenttijärjestelmän kehittämistä Suomessa.

TaVM 29/1995 vp - HE 161/1995 vp. Talousvaliokunnan mietintö 29/1995 vp. Hallituksen esitys laeiksi patenttilain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta.

van Pottelsberghe, Bruno (2007): Hot 'Patent' Issues: Quantitative Evidence. Teoksessa Guellec D. & van Pottelsberghe de la Potterie, B. (2007): The Economics of the European Patent System. Oxford University Press. Oxford, 184- 215.

van Pottelsberghe de la Potterie, B. & Francois, D. (2006): The Cost Factor in Patent Systems. CEPR Discussion Paper 5944.

van Pottelsberghe de la Potterie, Bruno & Mejer, Malwina (2008): The London Agreement and the Cost of Patenting in Europe. ECARES working paper 2008_032. Brussels, Belgium.

Zuck, Jonathan (2008): Lost in translation? No more. European Patent Office. Last updated 14.11.2008.

Lyhenteet

EPO	European Patent Office
HE	hallituksen esitys
KTM	kauppa- ja teollisuusministeriö
LaVL	lakivaliokunnan lausunto
prop.	regeringens proposition
SOU	Statens offentliga utredningar
TaVL	talousvaliokunnan lausunto
TaVM	talousvaliokunnan mietintö
TEM	työ- ja elinkeinoministeriö
vp.	valtiopäivät

Liite 1

Kyselylomake yrityksille

Kysely Suomen mahdollisesta liittymisestä Lontoon sopimukseen (muutos Eurooppapatentin käännösvaatimuksiin) – vaikutusarviointi

- 1) Yrityksenne pääasiallinen toimiala
- 2) Työntekijöiden lukumäärä yrityksessänne

PATENTTIASIAKIRJOJEN JA KÄÄNNÖSTEN HYÖDYNTÄMINEN

- 3) Missä määrin yrityksessänne tutustutaan käytännössä patenttiasiakirjoihin?

Paljon	Melko paljon	Vähän	Ei lainkaan	En tiedä

Huomautettavaa ja kommentteja:

- 4) Onko yrityksessänne säännöllistä oman alan patentoinnin seurantaa?

Paljon	Melko paljon	Vähän	Ei lainkaan	En tiedä

Jos tällaista seurantaa on:

- Millä kielellä/ tai kielillä seurantaa tehdään?
- Kuinka usein tällaista seurantaa tehdään?

Päivittäin	Viikoittain	Kuukausittain	Vuosittain	Harvoin

- Missä yhteydessä seurantaa tehdään:
 - Tuotekehityksen yhteydessä?
 - Omien patenttihakemusten laadinnan yhteydessä?
 - Kilpailijoiden patentoinnin seurannassa?
 - Muut tilanteet: mitkä?

Huomautettavaa ja kommentteja:

5) Miten käännösten käyttökelpoisuuteen on vaikuttanut se, että *eurooppapatentin* kohdalla käännökset toimitetaan tavallisesti myöhään patenttihakemuksen jättämiseen verrattuna (tavallisesti noin 4-5 vuotta patenttihakemuksen jättämisestä)?

Heikentää olennaisesti	Heikentää jossain määrin	Heikentää vähän	Ei vaikuta lainkaan	En tiedä

Huomautettavaa ja kommentteja:

6) Nykyisin eurooppapatentti on saatavissa kokonaisuudessaan suomeksi Patentti- ja rekisterihallituksesta patentin voimaansaattamisen jälkeen. Jos Suomi liittyisi Lontoon sopimukseen ja ainoastaan patenttivaatimukset olisivat saatavilla suomeksi ja patentin selitysosa englanniksi (*lähtöoletuksena on, että Suomi valitsisi EPO-kielestä englannin*), luuletteko, että tämä lisäisi yrityksenne tarvetta käännättää patentin selitysosaa suomeksi?

Lisäisi paljon	Lisäisi jonkin verran	Lisäisi vähän	Ei lisäisi lainkaan	En tiedä

Huomautettavaa ja kommentteja:

PATENTTIVAATIMUSTEN KIELI JA MERKITYS

7) Oletteko sitä mieltä, että vaatimukset tulisi myös jatkossa olla saatavilla suomeksi (tai tarvittaessa ruotsiksi)? Patenttijulkaisun muut osat olisivat saatavissa englannin kielellä.

Kyllä	Ei

Huomautettavaa ja kommentteja:

8) Riittäisikö *yleisessä patenttiseurannassa* se, että patenttijulkaisuista ainoastaan patenttivaatimukset olisivat saatavissa suomeksi? Patenttijulkaisun muut osat olisivat saatavissa englannin kielellä.

Hyvin	Tyydyttävästi	Välttävästi	Heikosti	En tiedä

Huomautettavaa ja kommentteja:

KUSTANNUSVAIKUTUKSET

9) Kuinka paljon Suomen liittyminen Lontoon sopimukseen alentaisi yrityksenne patentointikustannuksia?

Paljon	Melko paljon	Vähän	Ei lainkaan	En tiedä

Huomautettavaa ja kommentteja:

VAIKUTUKSET PATENTOINTIAKTIIVISUUTEEN

10) Onko Lontoon sopimuksen voimaantulo eräissä maissa tehnyt eurooppapatentin voimaansaattamisen näissä Lontoon sopimukseen liittyneissä maissa *houkuttelevammaksi* yrityksellenne?

Paljon	Melko paljon	Vähän	Ei lainkaan	En tiedä

Huomautettavaa ja kommentteja:

11) Uskotteko, että Lontoon sopimuksen voimaantulo eräissä maissa tekee eurooppapatentin hakemisen yrityksellenne *edullisemmaksi*?

Paljon	Melko paljon	Vähän	Ei lainkaan	En tiedä

Huomautettavaa ja kommentteja:

12) Mikä on näkemyksenne siitä, missä määrin aikaisempaa enemmän eurooppapatentteja saatettaisiin Suomessa yleisesti voimaan, jos Suomi liittyisi Lontoon sopimukseen?

Paljon	Melko paljon	Vähän	Ei lainkaan	En tiedä

Huomautettavaa ja kommentteja:

13) Mitä mahdollisia hyötyjä tai haittoja patenttien määrän mahdollinen lisääntyminen Suomessa aiheuttaisi?

14) Mikä on näkemyksenne siitä, missä määrin aikaisempaa vähemmän eurooppapatentteja saatettaisiin Suomessa voimaan, jos Suomi ei liittyisi Lontoon sopimukseen?

Paljon vähemmän	Melko paljon vähemmän	Vähän vähemmän	Ei lainkaan vähemmän	En tiedä

Huomautettavaa ja kommentteja:

15) Tilanteessa, jossa Suomi ei liittyisi Lontoon sopimukseen, mitä mahdollisia hyötyjä tai haittoja patenttien voimaansaattamisen määrän mahdollinen väheneminen Suomessa aiheuttaisi?

VAIKUTUKSET TARPEESEEN HYÖDYNTÄÄ PATENTTIASIAMIESTEN JA KÄÄNTÄJIEN PALVELUJA

16) Käyttääkö yrityksenne ulkopuolisten patenttiasiamiesten ja -toimistojen palveluja?

Käyttää paljon	Käyttää jonkin verran	Käyttää vähän	Ei käytä ollenkaan	En osaa sanoa

Huomautettavaa ja kommentteja:

17) Käyttääkö yrityksenne ulkopuolisten kääntäjien palveluja?

Käyttää paljon	Käyttää jonkin verran	Käyttää vähän	Ei käytä ollenkaan	En osaa sanoa

Huomautettavaa ja kommentteja:

18) Mikä merkitys Lontoon sopimukseen liittymisellä olisi yrityksessänne tarpeeseen hyödyntää patenttiasiamiesten ja -toimistojen palveluja jatkossa?

Lisää huomattavasti	Lisää jonkin verran	Ei vaikutusta	Vähentää jonkin verran	Vähentää huomattavasti	En osaa sanoa

Huomautettavaa ja kommentteja:

19) Mikä merkitys Lontoon sopimukseen liittymisellä olisi yrityksessänne tarpeeseen hyödyntää ulkopuolisten kääntäjien palveluja jatkossa?

Lisää huomattavasti	Lisää jonkin verran	Ei vaikutusta	Vähentää jonkin verran	Vähentää huomattavasti	En osaa sanoa

Huomautettavaa ja kommentteja:

VAIKUTUKSET TARPEESEEN HYÖDYNTÄÄ PATENTTI- JA REKISTERIHALLITUKSEN NEUVONTAPALVELUJA

20) Käytättekö tällä hetkellä Patentti- ja rekisterihallituksen neuvontapalveluja?

Kyllä	Ei

Huomautettavaa ja kommentteja:

21) Miten oletatte yrityksenne tarpeen hyödyntää Patentti- ja rekisterihallituksen neuvontapalveluja lisääntyvän tai vaihtoehtoisesti vähentyvän, jos Suomi liittyy Lontoon sopimukseen?

Lisää huomattavasti	Lisää jonkin verran	Ei vaikutusta	Vähentää jonkin verran	Vähentää huomattavasti	En osaa sanoa

Huomautettavaa ja kommentteja:

VAIKUTUKSET PATENTIN LOUKKAUKSIIN

22) Uskotteko, että patenttien loukkaukset lisääntyisivät tai vaihtoehtoisesti väheneisivät, jos Suomi liittyy Lontoon sopimukseen?

Lisää huomattavasti	Lisää jonkin verran	Ei vaikutusta	Vähentää jonkin verran	Vähentää huomattavasti	En osaa sanoa

Huomautettavaa ja kommentteja:

23) Minkälaisista seikoista patenttien loukkaukset voisivat johtua? Minkälaisiin tekijöihin olisi lainvalmistelussa kiinnitettävä huomiota, jotta nämä loukkaukset vältettäisiin?

VAIKUTUKSET KANSALLISEEN PATENTTIIN SUOMESSA

24) Mikäli Lontoon sopimukseen liitytään, missä määrin uskotte liittymisen vähentävän tai vaihtoehtoisesti lisäävän yrityksenne kiinnostusta hakea kansallista patenttia Suomessa?

Lisää huomattavasti	Lisää jonkin verran	Ei vaikutusta	Vähentää jonkin verran	Vähentää huomattavasti	En osaa sanoa

Huomautettavaa ja kommentteja:

25) Tulisiko Patentti- ja rekisterihallituksen käsitellä englanninkielisenä jätetyt kansalliset patenttihakemukset siten, että suomenkielistä käännöstä ei tarvitsisi toimittaa 18 kuukauden julkiseksi tulemisen määräajassa kuten nykyisin ja myöntämisvaiheessa noudatettaisiin samaa käännösvaatimusta kuin Suomessa voimaansaatettaville eurooppapatenteille?

Kyllä	Ei

Huomautettavaa ja kommentteja: (Miksi?)

VAIKUTUKSET KILPAILUKYKYYN

26) Parantaisiko Lontoon sopimukseen liittyminen näkemyksenne mukaan suomalaisyritysten kansainvälistä kilpailukykyä?

Parantaa jossain määrin	Ei vaikutusta	Vähentää jossain määrin	En tiedä

Huomautettavaa ja kommentteja: (Miksi?)

27) Katsotteko, että mahdollisimman laaja Lontoon sopimuksen voimaantulo (tällä hetkellä 14 EPC-maata liittynyt 34:stä EPC-maasta) edesauttaisi eurooppalaisen patenttijärjestelmän kehittämistä kustannustehokkaammaksi?

Paljon	Jossain määrin	Vähän	Ei lainkaan	En tiedä

Huomautettavaa ja kommentteja:

MUITA NÄKEMYKSIÄ LONTOON SOPIMUKSEEN LIITTYMISESTÄ

28) Millä aikataululla Suomen pitäisi liittyä Lontoon sopimukseen?

Heti kun se on mahdollista	1-2 vuoden siirtymäajalla	3-4 vuoden siirtymäajalla	Ei lainkaan	En tiedä

Huomautettavaa ja kommentteja:

29) Mitä muita *etuja* kuin mahdollisesti edellä mainitut mielestänne olisi siitä, jos Suomi liittyisi Lontoon sopimukseen?

30) Mitä muita *haittoja* kuin mahdollisesti edellä mainitut mielestänne olisi siitä, jos Suomi liittyisi Lontoon sopimukseen?

31) Mitkä oikeudellisista kysymyksistä ovat mielestänne avainasemassa, kun maasamme harkitaan Lontoon sopimukseen liittymistä?

32) Mitä muita näkökohtia haluatte tuoda esille sitä koskien, jos Suomi *liittyy* tai vaihtoehtoisesti *jättää liittymättä* Lontoon sopimukseen?

Tekijät Författare Authors		Julkaisuaika Publiceringstid Date	
Kalle Määttä Anssi Keinänen		Maj 2009	
		Toimeksiantaja(t) Uppdragsgivare Commissioned by	
		Työ- ja elinkeinoministeriö Arbets- och näringsministeriet Ministry of Employment and the Economy	
		Toimielimen asettamispäivä Organets tillsättningsdatum Date of appointment	
		26.8.2008	
Julkaisun nimi Titel Title			
Finlands eventuella tillträde till Londonöverenskommelsen: Konsekvensanalys			
Tiivistelmä Referat Abstract			
År 2000 träffades en överenskommelse om tillämpningen av artikel 65 i den europeiska patentkonventionen (European Patent Convention, EPC). Dokumentet är allmänt känt som Londonöverenskommelsen. Syftet med överenskommelsen är att sänka kostnaderna för europeiska patent genom att minska på översättningskraven i samband med europeiska patent. Arbets- och näringsministeriet tillsatte en arbetsgrupp för att behandla Londonöverenskommelsen den 26 augusti 2008. Arbetsgruppen har till uppgift att utreda konsekvenserna av tillträdet till Londonöverenskommelsen samt att lägga fram förslag om huruvida Finland bör tillträda överenskommelsen. Om arbetsgruppen kommer fram till att den tillstyrker tillträdet ska den också bereda nödvändiga lagändringar med tanke på en regeringsproposition. Arbetsgruppen med uppgift att granska Londonöverenskommelsen ansåg det motiverat att till stöd för sitt arbete låta göra en konsekvensanalys av ett eventuellt tillträde till Londonöverenskommelsen. En konsekvensanalys har således gjorts av professorerna Kalle Määttä och Anssi Keinänen vid Joensuu universitet på uppdrag av arbets- och näringsministeriet. Internationell litteratur om Londonöverenskommelsen samt nationella utredningar kring ämnet kartlades med tanke på konsekvensanalysen. Dessutom genomfördes en ganska omfattande enkät som kompletterades med intervjuer. En kortfattad enkät skickades också till myndigheterna i EPC-länderna. Av konsekvensanalysen framgick att patentövervakningen huvudsakligen sker på engelska medan patentövervakning på enbart finska är sällsynt förekommande. Den sena tidpunkten för inlämnandet av översättningar ansågs minska deras användbarhet. Detta hade dock ingen betydelse för dem som använder engelska i patentövervakningen. Tillträdet till Londonöverenskommelsen skulle vara kostnadsneutralt för majoriteten av finländska företag eftersom de redan ofta har ansökt om ett nationellt finländskt patent och sätter således inte i kraft europeiska patent i Finland och har redan fått den nytta som Londonöverenskommelsen medför då de viktigaste marknadsländerna har tillträtt överenskommelsen. Dock trodde många av dem som svarade på enkäten som genomfördes i samband med konsekvensanalysen att patenteringskostnaderna skulle sänkas tack vare Londonöverenskommelsen och en dryg tredjedel av dem ansåg också att de inhemska företagens konkurrenskraft skulle öka. Det internationella ikraftträdandet av Londonöverenskommelsen ansågs inte ha någon större inverkan på det europeiska patentets attraktivitet. Ändå tyckte respondenterna dock rent allmänt att det europeiska patentet kommer att bli något billigare i och med Londonöverenskommelsen. Konsekvenserna av tillträdet till Londonöverenskommelsen skulle variera ganska stort mellan olika grupper av verksamhetsutövare. När det gäller Patent- och registerstyrelsen beror konsekvenserna i stor utsträckning på eventuella ändringar i mängden patenteringar. På basis av konsekvensanalysen kunde inte någon entydig bedömning av konsekvenserna för patentombud och patentbyråer göras. Patentbyråerna ansåg dock själva att efterfrågan på deras tjänster skulle komma att minska betydligt, vilket skulle leda till märkbara ekonomiska förluster. Även bland patentbyråerna rådde dock varierande uppfattningar om konsekvenserna. Översättarna, särskilt de freelansöversättare som har specialiserat sig på översättning av europeiska patenthandlingar, uppskattade att deras inkomster skulle minska märkbart. Ur de små och medelstora företagens synvinkel skulle tillträdet till överenskommelsen vara närmast kostnadsneutralt. Stora företag har ställt sig positiva till tillträdet till Londonöverenskommelsen som ett led i utvecklandet av det europeiska patentsystemet och i minskningen av kostnaderna för det. Kontaktperson vid arbets- och näringsministeriet: Avdelningen för arbetslivs- och marknadsfrågor/Minna Tukiainen, tfn 010 606 4784			
Asiasanat Nyckelord Key words			
IPR, immaterialrätt, industriella rättigheter, patent, Europeiska patentkonventionen, EPC, europeiskt patent			
ISSN		ISBN	
1797-3554		978-952-227-196-9	
Kokonaissivumääriä Sidoantal Pages		Kieli Språk Language	Hinta Pris Price
107		Suomi, finska, finnish	20
Julkaisija Utgivare Published by		Kustantaja Förläggare Sold by	
Työ- ja elinkeinoministeriö Arbets- och näringsministeriet Ministry of Employment and the Economy		Edita Publishing Oy / Ab / Ltd	

Tekijät Författare Authors		Julkaisuaika Publiceringstid Date	
Kalle Määttä Anssi Keinänen		May 2009	
		Toimeksiantaja(t) Uppdragsgivare Commissioned by	
		Työ- ja elinkeinoministeriö Arbets- och näringsministeriet Ministry of Employment and the Economy	
		Toimielimen asettamispäivä Organets tillsättningsdatum Date of appointment	
		26 August 2008	
Julkaisun nimi Titel Title			
Finland's potential accession to the London Agreement: Impact Assessment			
Tiivistelmä Referat Abstract			
The Agreement on the application of Article 65 of the European Patent Convention, EPC, was concluded in 2000. This document, generally known as the London Agreement, aims at reducing costs with respect to European patents through a reduction in the amount of translations required. On 26 August 2008, the Ministry of Employment and the Economy appointed a working group to consider the London Agreement, tasked with examining the impacts of accession to the London Agreement, and preparing a proposal on whether Finland should accede to it. Should the working group arrive at a decision in favour of accession, it will also prepare the required legislative amendments for a Government proposal. In support of its work, the working group handling the London Agreement found it necessary to commission an impact assessment of the effects of accession to the London Agreement. Commissioned by the Ministry of Employment and the Economy, this impact assessment was carried out by professors Kalle Määttä and Anssi Keinänen of the University of Joensuu. For the impact assessment, international literature on the London Agreement was charted, alongside previous national reports and assessments on the topic. Moreover, a fairly extensive survey, supplemented with interviews, was conducted as well as a short questionnaire sent to the authorities of EPC countries. The impact assessment revealed that patent monitoring is primarily conducted in English, whereas such monitoring only in Finnish is rare. The late submission of translations was considered a factor undermining their usability. However, this was insignificant with respect to parties that monitor patents in English. For the majority of Finnish enterprises, accession to the London Agreement would be a cost-neutral measure because they have often already applied for a national Finnish patent and would therefore not validate European patents in Finland, and having already gained the benefit of the London Agreement when the key market areas have already acceded to it. However, several respondents to the survey conducted in connection with the impact assessment were confident that patenting costs would decrease due to the London Agreement, and over one third of the respondents found that the competitiveness of Finnish companies would improve. It was not thought that the London Agreement's entry into force internationally would have much impact on the attractiveness of the European patent. On the other hand, however, respondents were generally of the opinion that the European patent is becoming at least slightly more advantageous due to the London Agreement. The impacts of accession to the London Agreement would vary extensively between operator groups. As concerns the National Board of Patents and Registration, the impacts would largely depend on potential quantitative changes in patenting. The impact assessment did not facilitate an unequivocal assessment of the impacts on patent agents and agencies. However, patent agencies themselves predicted a considerable decrease in service demand due to the change, which would, in turn, result in major financial losses, but even patent agencies found the impacts varied. Translators, freelance translators specialised in translating European patents in particular, thought their income would decrease considerably. For SMEs, accession to the Agreement would probably have mainly cost-neutral effects. Large enterprises have favoured accession to the London Agreement as part of the development of the European patent system, and in reducing costs. Contact person within the Ministry of Employment and the Economy: Labour and Trade Department/Minna Tukiainen, tel. +358 10 606 4784			
Asiasanat Nyckelord Key words			
IPR, intellectual property rights, industrial property rights, patents, European Patent Convention, EPC, European patent			
ISSN		ISBN	
1797-3554		978-952-227-196-9	
Kokonaissivumäärä Sidoantal Pages		Kieli Språk Language	Hinta Pris Price
107		Suomi, finska, finnish	20
Julkaisija Utgivare Published by		Kustantaja Förläggare Sold by	
Työ- ja elinkeinoministeriö Arbets- och näringsministeriet Ministry of Employment and the Economy		Edita Publishing Oy / Ab / Ltd	

Suomen mahdollinen liittyminen Lontoon sopimukseen: Vaikutusarvio

Työ- ja elinkeinoministeriö asetti elokuussa 2008 työryhmän käsittelemään Lontoon sopimusta tehtävänänsä selvittää Lontoon sopimukseen liittymisen vaikutukset sekä tehdä esitys siitä, tuleeko Suomen liittyä Lontoon sopimukseen. Lontoon sopimukseksi kutsutaan vuonna 2000 solmittua Euroopan patenttisopimuksen liiteasiakirjaa. Sopimus tuli kansainvälisesti voimaan 1.5.2008 ja sen tarkoituksena on alentaa eurooppapatentteihin liittyviä kustannuksia vähentämällä eurooppapatentin myöntämisen jälkeen vaadittavia käännöksiä (ns. voimaansaattamisvaihe).

Työnsä tueksi työryhmä päätti tilata vaikutusarvion Suomen mahdollisesta liittymisestä Lontoon sopimukseen. Vaikutusarvion laatijoiksi pyydettiin professorit Kalle Määttä ja Anssi Keinänen Joensuun yliopistosta. Vaikutusarviota varten on kartoitettu Lontoon sopimusta koskeva kansainvälinen kirjallisuus sekä aiheetta sivunneet aiemmat kansalliset selvitykset. Lisäksi sen yhteydessä on tehty laajahko kyselytutkimus, jota on täydennetty haastatteluin. Myös EPC-maiden viranomaisille on tehty lyhyt kysely.

Edita Publishing Oy
PL 800, 00043 Edita
Vaihde 020 450 00

Edita asiakaspalvelu
Puhelin 020 450 05
Faksi 020 450 2380

Edita-kirjakauppa Helsingissä
Kustantajien Kirjakuja
Sanomatalo, Elielinaukio 1
Puhelin 020 450 2566

Painettu
ISSN 1797-3554
ISBN 978-952-227-196-9

Verkkojulkaisu
ISSN 1797-3562
ISBN 978-952-227-197-6

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
ARBETS- OCH NÄRINGSMINISTERIET
MINISTRY OF EMPLOYMENT AND THE ECONOMY